

Na Rao'a Na Lifurongo Ki

Sa Luke nini'a keresia na buka ne'e sulia rao'a na ngwae lifurongo ki. Nia keresia buka ne'e fuana ta'i ngwae ne'e satana sa Tiofilas. Nia keresia logo na buka ne'e kulu saea 'ania na Fa'arongo'a Le'a sulia sa Jesus Christ ne'e sa Luke nia keresia.

Sa Luke kerekere sulia tae ne'e nia fuli ana fikuta'i ngwae fa'amamana, burina ne'e sa Jesus nia oli na'a 'uana 'i langi. Ana kaida'i ne'eri, na ngwae fa'amamana ana God ki, kira ta'i 'oro liu, ma kira ka tala'ae fuana liu'a fuana sae kwailiulana Fa'arongo'a Le'a sulia sa Jesus Christ ana kula 'oro ki, leleka na ngwae 'oro ki ka fa'amamana, ma na fikuta'i ngwae 'oro ki ka ta'e saena magalia.

Sa Luke ili ili 'uana ke fa'ata'i madakola ana ne'e na ngwae fa'amamana ki, noa'a kira kasi oga fa'alilana na gwaunga'i 'anga 'i Rom, nama ti ngwae la'u. Bore ma kira oga lala kira'a ta'ifau fuana rongolana ma na fa'amamanalana Fa'arongo'a Le'a sulia sa Jesus Christ.

Na ru talinga'i ana na buka ne'e, na ala'anga sulia raolana Ano'i ru Abu ana asoa ana Pentekos. Ano'i ru Abu leka ma'i 'iri nia kwaitala'i, ma ka kwai'afi ana ngwae God ki ana kaida'i ki ta'ifau, sui bore 'ana ta kula 'i fa'i nia saea kike leka 'uana. Ta ru la'u ne'e sa Luke kerekere sulia ti fata'a talinga'i ana na lifurongo ki ne'e kira saea fuana ngwae ki. Ma nia kerekere suli'i na ru ne'e fuli fuana ngwae fa'amamana ki ana

kaida'i ne'eri. Nia fa'ata'i madako ana fuakulu ne'e God nia to'o ana ngasingasi'anga doe liu, ma noa'a ta ru kasi fonea Fa'arongo'a Le'a.

Na ru talinga'i ki saena buka ne'e:

Na Fa'arongo'a Le'a liu kwailiu saena 'i Jerusalem 1:1—8:3

Fa'arongo'a le'a talofia 'i Judea ma 'i Samaria 8:4—12:25

Etana leka'a sa Paul fuana talonga'ilana Fa'arongo'a Le'a 13:1—14:28

Fa'ina'ona'o ana siosi, kira fiku 'i Jerusalem 15:1-35

Ruana leka'a sa Paul fuana talonga'ilana Fa'arongo'a Le'a 15:36—18:22

Uula leka'a sa Paul fuana talonga'ilana Fa'arongo'a Le'a 18:23—21:16

Kira ngali sa Paul 'uana 'i Rom 21:17—28:31

Sa Luke kerekere la'u fuana sa Tiofilas

¹ Fuamu kwala Tiofilas 'ae, saena etana kerekere'a ba nau, nau ku kerekere sulia ru ki ta'ifau ne'e sa Jesus sasi'i, ma ka fa'amanata 'ani,

² leleka ka dao ana fa'i asoa ba God ngalia 'uana 'i langi. 'I na'ona ne'e nia fane 'uana 'i langi, nia ka kwatea ala'anga totonga'i ki 'ani An'o'i ru Abu fuana na ngwae ne'e nia filida fuana lifurongo nia ki.

³ Ma sulia fai akwala fa'i asoa ki la'u buri 'ana na maelana, ana kaida'i 'oro ki nia fa'ata'inia talana fuana na ngwae lifurongo ki, ma nia ka fulia ru ki, fasi 'iri ka fa'amamana ne'e nia mauri. Kira ka lisia, ma nia ka ala'a fa'inida

sulia na falafala ne'e God ke ba'a gwaunga'i 'ani fafia ngwae nia ki.

⁴ Ma ana ta kaida'i ana fiku'a kira ki fa'inia sa Jesus, nia kwatea na taki ne'e fuada ka 'uri, "Noa'a kamu kasi leka fa'asia 'i Jerusalem. Muke masia na kwate'a ba Ma'a nau eta fata'a 'ani. Kamu ba rongoa nau ku fata na'a ma'i sulia ka 'uri,

⁵ 'Sa John nia siuabua go'o ngwae ki 'ani kafo, ma noa'a kasi tau, God ke ba'a siuabu kamu 'ani na Ano'i ru Abu.' "

Sa Jesus fane 'uana 'i langi

⁶ Ma ana kaida'i ne'e lifurongo ki kira fiku la'u fa'inia sa Jesus, kira saefilo kika fata 'uri, "Aofia kwa, 'uri ma, kaida'i ne'e na'a ne'e 'oke 'ui 'ania 'inoto'anga 'i Rom, ma 'oko olita'inia na 'inoto'anga baera fuami'a ngwae 'i Israel ki?"

⁷ Ma sa Jesus ka olisida ka 'uri, "Noa'a la'u ta ru fuana ne'e muke saiana fa'i asoa ki ma na kaida'i 'una'eri ki, osi'ana Ma'a nau ne'e alua ta'ifau na'a kaida'i fuana ru ne'e ki ke dao ma'i.

⁸ Bore ma kamu'a nini'a, kaida'i ne'e Ano'i ru Abu ke dao ma'i fafi kamu, muke ba'a to'o na'a ana ngasingasi 'anga. Ma muke ba'a ala'a suli nau ne'e 'i Jerusalem, ma ana fanoa ki ta'ifau 'i Judea ma 'i Samaria, ma ka dao ana fanoa ki ta'ifau saena na magalia."

⁹ Ma 'i buri 'ana ne'e nia saea ru ne'e ki ta'ifau, God ka ngalia na'a 'uana 'i langi. Ma kaida'i kira bubu go'o 'ada 'ua, ta'i gwa'i salo ka fonea, ma noa'a kira kasi lisia na'a.

¹⁰ Ma kaida'i kira bubu totonga'i 'ala'a go'o 'ada 'uana 'i langi fuana lisilana, ana kaida'i

ne'e nia fane na'a, na ro ngwae kira toro 'ani ifi kwao ki 'ali'ali ma'i, kera ka uu na'a fa'inida.

¹¹ Ma kero'a ka saefiloda kika 'uri, “Kamu ngwae 'i Galili ki, fa'uta ne'e kamu uu go'o 'amu'a 'i ne'e, ma muka lialia 'ala'a go'o amu'a 'uana saena mamanga? Sa Jesus ba God ngalia fa'asi kamu 'uana 'i langi, nia ke ba'a oli logo ma'i, di'ia ba kamu lisia nia fane 'uana 'i langi.”

Na ngwae fuana didifulilana sa Judas

¹² Sui na ngwae ni lifurongo ki, kira ka oli 'uana 'i Jerusalem fa'asia gwauna fa'i ua ne'e kira saea 'ani Olif, ne'e bolo fa'inia ta'i kadi tala* fa'asia 'i Jerusalem.

¹³ Ma kaida'i kira dao na'a 'i Jerusalem, kira ka ra'e 'uana na ma'e luma ne'e kira tua ana 'i lifua. Ma na satana na ngwae ne'eri ki ne'e: sa Peter, ma sa John, ma sa James, ma sa Andrew, ma sa Filip, ma sa Tomas, ma sa Batolomiu, ma sa Matthew, ma sa James na ngela sa Alfeas, ma sa Simon ta ngwae ana na ngwae ba kira oga lalilana na ngwae 'i Rom ki fa'asia 'i Israel, ma sa Judas na ngela sa James.

¹⁴ Ma kira 'idufa'i fiku 'una'eri sulia ta'i lia'i ngwae fuana fo'onga'a fa'inia ti kini logo, ma 'i Mary na te'a sa Jesus, fa'inia na ngwaefuta sa Jesus ki.

¹⁵ Ma ana ta'i kaida'i kira fiku 'i ne'eri, ta'i tangala'i ngwae ma ro akwala ngwae fa'amamana ki ne'e kira fiku ma'i. Ma sa Peter ka tata'e ka fata 'uri fuada,

¹⁶⁻¹⁷ “Ngwaefuta nau kina, na Kerekere'a Abu sulia sa Judas fuli mamana na'a, osi'ana na

* **1:12** Ta'i kilomita

Ano'i ru Abu ba fata 'ani sa David sulia sa Judas. Sa Jesus ba filia logo sa Judas 'iri nia'a ta ta'i ngwae akulu fuana sasilana na rao'a ne'e fuana lifurongo 'anga, bore ma sa Judas ba dau tala'ia na ngwae ki fuana daulana sa Jesus."

¹⁸ ('Una'eri sa Judas ka ngalia mani ba kira folia 'ania 'iri nia ke 'olosaea sa Jesus, ma ka folia 'ani na afu ano. Ma saena ano ne'eri, nia 'asi, ma sirana ka foga, ma na ogana ka busu tafa na'a 'i maa.

¹⁹ Ma na ngwae ne'e kira tua 'i Jerusalem, kira ka rongoa na ru ne'e fuli fuana sa Judas, ma kira ka saea na ano ne'eri 'ani ala'anga kira "Akeldama." Ma fadalana na ala'anga ne'eri na "Ano Ana 'Abu.")

²⁰ Ma sa Peter ka ala'a la'u ka 'uri, "Ru ne'e ka fuli nama di'ia ba kira keresia saena buka Sam ki nia 'uri, 'Na luma nia ka gwa'u, ma noa'a ta ngwae kasi tua 'i saena.'✠ Ma ta'i kerekere'a logo ba nia 'uri, 'Nia le'a fuana ta ngwae la'u ne'e ke didifulia fasi 'iri ke ngalia rao'a ba nia.'✠

²¹⁻²² "Ta ne'e nia le'a fuana kuke filia la'u ta ngwae 'iri ke rao fiku nama fa'i kaimili na lifurongo ki fuana ala'anga sulia na tata'elana na Aofia sa Jesus fa'asia na mae'a. Na ngwae ne'e kuke filia, nia'a ta ngwae nama ana fikutali ngwae ba kira leka leka fiku fa'i kulu ana kaida'i ba sa Jesus nia tua 'ua fa'i kulu, tala'ae ma'i ana kaida'i ba sa John siuabu ana sa Jesus, leleka ma'i ka dao ana fa'i asoa ba God ngalia na'a sa Jesus fa'asi kulu 'uana 'i langi."

✠ **1:20** Sam 69:25 ✠ **1:20** Sam 109:8

²³ Ma kira ka filia ro ngwae ki. Ma satana ta ngwae ne'e sa Josef, ne'e kira saea 'ani sa Barsabas, ma kira ka saea logo 'ani sa Justus. Ma satana na ruana ngwae ne'e sa Mataeas.

²⁴ 'Una'eri kira fo'lo kira ka 'uri, "Aofia 'ae, 'ae'lo ne'e 'oko saiana manatalana ngwae ki ta'ifau. Aia, 'oke fa'ata'inia ma'i fuami'a ana kaida'i ne'e sa tai ana ro ngwae ne'e ki ne'e 'oko filia,

²⁵ 'iri ke ngalia na rao'a ne'e ana lifurongo'a ne'e sa Judas ba faidanga 'ania ma ka leka na'a 'ana 'uana na kula ne'e bolo fa'inia nia ke tua ana."

²⁶ Ma 'i buri 'ana ne'e kira fo'lo ta'ifau, kira ka masa 'ani ru di'ia daisi, fasi 'iri kike dao to'ona sa tai ana ro ngwae ne'e ki ne'e God filia, ma kira ka filia sa Mataeas 'iri ka rao fa'inia akwala ma ta'i ngwae ni lifurongo ne'eri.

2

Daolana ma'i na Ano'i ru Abu

¹ Ma na fa'i asoa doe Jiu ki ne'e kira saea 'ani Pentekos nia dao na'a ma'i, ma na ngwae ne'e kira fa'amamana ki, kira fiku ana ta'i kula saena fanoa doe 'i Jerusalem.

² Ma 'asu bore ma ta'i lingalinga'i ru di'ia na iru doe, nia dao ma'i fa'asia 'i langi, ma ka longasia na'a na luma ne'e kira tua ana.

³ Ma kira ka lisia na ru di'ia na meamea ana mafula ki, ma na ru ne'eri ka takalo ma ka dau 'i fafona ngwae ki ta'ifau ne'e kira tua 'i ne'eri.

⁴ Ma na Ano'i ru Abu ka sura ada'a ta'ifau, ma kira ka etangia fata'a 'ani na ala'anga matamata ki, di'ia ne'e Ano'i ru Abu fa'afata kira 'ani.

⁵ Ma ana kaida'i ne'eri, na ngwae 'i Jiu ki ne'e kira fo'osia God, kira tua logo 'i Jerusalem. Kira leka ma'i fa'asia na ma'e fanoa to'oto'o doe ki saena magalia.

⁶ Ma kaida'i kira rongoa na lingalinga'i ru ne'eri, ngwae 'oro ki kira ka fiku. Ma kira ka 'arefo liu, du'ungana ne'e ngwae fa'amamana ki, kira fata 'ani na ala'anga kira ki ta'ifau.

⁷ Ma osi'ana kira 'arefo liu, kira ka fata 'uri fuada talada, "Na ngwae nini'a kira fata 'uri ki, kira ngwae 'i Galili ki ta'ifau go'o.

⁸ Ma fa'uta ne'e mika rongo kira ka fata 'ani ala'anga kami ki?

⁹ Osi'ana kami leka ma'i fa'asia fanoa 'i Partia, ma 'i Media, ma 'i Elam, ma 'i Mesopotemia, ma 'i Judea, ma 'i Kapadosia, ma 'i Pontus, ma 'i Asia,

¹⁰ ma fa'asia 'i Frigia, ma 'i Pamfilia, ma 'i Ejipt, ma fa'asia fanoa ki 'i Libia karangia 'i Saeren, ma ti ngwae kami leka ma'i fa'asia 'i Rom. (Aia, ma ti ai aimili kira'a ngwae Jiu ki, ma ti ai aimili la'u kira fi'i ru'u go'o ma'i 'i Jiu 'i buri.)

¹¹ Ma ti ngwae kira leka ma'i fa'asia 'i Krit, ma fa'asia 'i Arabia, ma kulu ka rongoa ne'e ngwae ne'e ki kira fata sulia na ru ni 'arefo'anga ani ki ne'e God nia sasi'i, ma kulu ka rongo saiana ala'anga kira ki ne'e ala'anga mamana kia go'o talaka!"

¹² Kira ka 'arefo liu, ma kira kina na ru ne'e kira lisia. Ma kira ka saefilo kira talada kika 'uri, "Tae na'a ne'e 'uri re?"

¹³ Ma ti ngwae ada ka fata 'oidorole 'ani kira

ka 'uri, “Sali 'uri bore kira kwa'ufia liua na'a waen taka nini'a, ma gwauda ka rora.”

Na fa'atalo'anga sa Peter

¹⁴ Sui sa Peter ka uu fa'inia akwala ma ta'i ngwae ni lifurongo ne'eri ki, ma ka ala'a doe fuana fiku'a ne'eri ka 'uri, “Kamu na sasiku kina ngwae 'i Jiu ki, ma kamu na ngwae ki ta'ifau ne'e kamu tua 'i Jerusalem, muke fafarongo basi ma'i fuaku, 'iri nau ku fa'arongo kamu 'ani fadalana ru ne'e.

¹⁵ Na ngwae ne'e ki noa'a kira 'iri bolebole'a la'u 'ani kwa'ufilana waen nini'a, di'ia ne'e kamu manata to'ona. Osi'ana nia fi'i dao go'o ana sikona agi sina 'i 'ofodangi.

¹⁶ Aia, ma na ru ne'e ba sa Joel na profet fata na'a ma'i sulia 'ua ba 'uri,

¹⁷ 'God ka fata 'uri,

Ana asoa 'isi ki, nai ba'a kwate dangalu ana na Anoli ru Abu nau fuana ngwae nau ki ta'ifau.

Ma na 'alako kamu ki, ma na sari'i kamu ki, kike ba'a fa'arongo 'ani fatalaku.

Ma na ngwae 'alako kamu ki kike ba'a lisia na fa'ata'i 'anga ki, ma na ngwae ngwaro kamu ki kike ba'a lisia ru ki 'ani maliu bole'a kira ki.

¹⁸ Ana kaida'i ne'eri ki, nau ku ba'a kwatea logo na Anoli ru Abu nau fuana ngwae nau ki ne'e kira rao 'o'o ma kika fa'amamana, 'iri kira logo kike fa'arongo 'ani fatalaku.

¹⁹ Ma nai ba'a fulia na ru ni 'arefo'anga ani ki saena mamanga 'i langi, ma nau ku sasia na fa'anada'a ki 'i ano saena magalia.

Saena magalia na ngwae ki kike ba'a lisia na ngwae ki kike mae, ma na mafula, ma na gwa'i sasu ki.

²⁰ Ma 'i langi na ngwae ki kike lisia na sina ke ba'a rodo'a, ma na madamo ke ba'a meo di'ia ta 'abu.

'Una'eri ka sui mala fa'i asoa 'inoto'a liu ne'eri ka fi'i dao ma'i, ne'e God ke ba'a mata-langa'inia na ngwae ki ta'ifau.

²¹ Sa tai bore 'ana ne'e ka gani 'uana kwai'afi'anga ana Aofia, nia ke ba'a mauri.' "☆

²² Ma sa Peter ka fata la'u 'uri, "Kamu ngwae 'i Israel ki, muke fafarongoa na ala'anga ne'e ki! Sa Jesus ngwae fa'asia 'i Nasaret, nia na ngwae ne'e God asunga'inia. God ka fa'ata'inia fuamu'a 'ani fa'anada'a, ma na ru ni 'arefo'anga ki ne'e God ka sasi'i ma'i 'ani nia'a. Kamu talamu'a muke saiana ta'ifau na ru ne'e ki ne'e fuli 'i safitamu'a.

²³ Aia, ma God ka saiana, ma nia ka naia na'a sa Judas ne'e ke 'olosaea sa Jesus, ma ka kwatea fuamu'a, ma muka saungia, osi'ana kamu ala'ania fuana ngwae ne'e noa'a la'u Jiu ki, kira ka foto'ia ana 'ai rara folo.

²⁴ Bore ma God ta'ea la'u fa'asia na mae'a, ma ka logea fa'asia na ngasingasi'anga ana mae'a, osi'ana nia 'afita'i fuana na mae'a ka dau fafia sa Jesus.

²⁵ 'I na'o ma'i sa David ba fata 'uri suli nia'a,

☆ **2:21** Joel 2:28-32

'Nau ku lisia God ana kaida'i ki ta'ifau ne'e nia tua fa'i nau, ma noa'a naisi ma'u, osi'ana nia tua karangi aku.

²⁶ Ma osi'ana ru ne'e, nau ku saele'a liu, ma na fatalaku ka fungu 'ani saele'a 'anga.

Nau kui fito'o ana God,

²⁷ osi'ana noa'a 'oe kosi ala'ani nau 'uana na kula ana mae'a, ma noa'a 'oe kosi lugata'i nau, na Ngwae Abu 'oe ka fura saena kilu gwa'u.

²⁸ Ma 'oko fa'ata'inia fuaku ne'e nai ba'a mauri la'u.

Ma ana tualamu fa'i nau, 'oke ba'a fa'afungu nau 'ani saele'anga.' "☆

²⁹ Ma sa Peter nia fata nonira'a la'u ka 'uri, "Ngwae'futa nau kina 'ae, nau ku ala'a madako fuaumulu sulia na ko'o bora kia sa David na tatalafa'a. Nia mae, ma kira ka alua na'a. Ma na kilu gwa'u nia ka tua karangi kulu go'o 'ana 'i ne'e 'i ta'ena.

³⁰ Sa David noa'a 'iri ala'a la'u sulia nia'a talana kaida'i nia saea ru ne'e. Nia'a ta profet, ma nia ka sai go'o 'ana ana na fata alanga'inga God fuana. God fata alanga'i fuana nia ke ba'a alua ta ngwae ana kwalafa sa David na tatalafa'a, nia ke ba'a gwaunga'i di'ia nia'a.

³¹ Sa David ka lisia ta'ifau na'a tae ne'e God ke ba'a sasia, ma sa David ka fata sulia na tata'elana na Christ, na ngwae filia God, fa'asia na mae'a, ma God noa'a kasi danga 'ania saena kula ana mae'a, ma na nonina noa'a kasi ngwa'a.

☆ **2:28** Sam 16:8-11

³² Sa Jesus ba, God ta'ea fa'asia na mae'ia, ma kaimili ta'ifau go'lo ne'e kami lisia, ma mika fata fa'amamana sulia 'una'eri.

³³ God nia fa'a 'inoto'a sa Jesus 'ani fa'agwaurulana 'iri nia ka gwaunga'i fa'inia, ma God ka kwatea na Ano'i ru Abu fuana, di'ia ba nia eta fata'a 'ani. Aia, ma na ru ne'e kamu lisia, ma kamu ka rongoa ta'ena na'a ne'e sa Jesus ke kwate dangalu ma'i ana na Ano'i ru Abu fuami'a.

³⁴ Osi'ana noa'a la'u sa David ne'e fane 'uana 'i langi. Bore ma sa David ka fata lala 'uri,

'God nia fata 'uri fuana Aofia nau:

'Oko tua bali 'olo'olo aku, ma 'oko gwaunga'i fa'inau,

³⁵ masia kaida'i nau kui alua malimae 'oe ki ka ro'osuli'o. ☆

³⁶ "Ta ne'e kamu'a, ngwae 'i Israel ki, nau ku oga muke sai le'a ana sa Jesus ne'e nau ku fata sulia, ba kamu foto'ia ana na 'ai rara folo, ma God ka alua sa Jesus, na Christ ne'e ngwae filia nia, ma nia ka alua sa Jesus ka gwaunga'i!"

³⁷ Ma ana kaida'i ne'e ngwae ki kira rongoa ru ne'e, kira 'eke, ma mangoda ka 'aru'aru. Ma kira ka fata 'uri fuana sa Peter fa'inia na ngwae ni lifurongo ki, "Ngwaefuta kina 'ae, tae ne'e kami ke ba'a sasi 'iri God ke rufuanata ami'a?"

³⁸ Sa Peter olisida ka 'uri, "Kamu'a ta'ifau, muke kakari alifa'i fa'asia na ta'anga'a kamu ki, ma kami ke siuabu kamu, osi'ana kamu

☆ 2:35 Sam 110:1

fa'amamana sa Jesus Christ 'iri God ka rufuanata ana ta'anga'a kamu ki, ma God ka kwatea na Ano'i ru Abu nia fuamu'a.

³⁹ God kia nia eta fata'a ke kwatea na Ano'i ru Abu fuana ngwae ne'e nia laefida fuana nia'a talana ki. Na eta fata 'anga ne'e nia 'afuta'i kamu na'a fa'inia ngelamu'a, ma na ngwae ne'e kira tua tau ki logo."

⁴⁰ Sa Peter ka saea na ru ne'e ki fuada fa'inia ala'anga ni kwairadu'anga 'oro ki la'u ka 'uri, "Muke tagi le'a suli kamu talamu'a fa'asia na kwa'ikwa'inga ne'e ke leka ma'i fuana na ngwae ta'a ki!"

⁴¹ Ma na ngwae 'oro ki, kira ka fa'amamana ana na fatalana, ma kira ka siuabu. Ma ana fa'iasoa ne'eri, bolo fa'inia na uulu to'oni ngwae ki ne'e kira ru'u la'u ma'i 'i saena na fikutali ngwae fa'amamana ne'eri.

⁴² Ma ana asoa ki ta'ifau, kira ka fafarongoa na fa'amanata'anga na ngwae lifurongo ki, ma kira 'idufa'i tua fiku, ma kira ka fanga kwaima fiku, ma kira ka fo'o fiku.

⁴³ Ma na ngwae lifurongo ki, kira fulia ru fa'anada'a 'oro ki ma na ru ni 'arefo'anga 'ani ki, ma na ngwae ki ta'ifau kira ka 'arefo.

⁴⁴ Ma na ngwae ne'e kira fa'amamana ana sa Jesus ki, kira ka 'ado fa'inia na fiku'a kwaima, ma kira ka daro'ia safitada kwailiu to'o ru'a kira ki.

⁴⁵ Ma ti kaida'i kira ka 'oifoli'a logo 'ani na aluru'anga kira ki, ma na ano kira ki, ma kira ka daro'ia na mani kira ngali'i ki 'i safitada kwailiu, ka bolo fa'inia bo'obo'o 'anga ana ta'i ta'i ngwae'a adulu ne'e oga.

⁴⁶ Ma kira ka fiku ana asoa ki ta'ifau saena fa'i labu ana Luma Abu God. Ma kira ka fanga fiku kwaima saena luma kira ki, ma kaida'i kira fiku 'una'eri, kira ka saele'a liu fa'inia na enoen'anga saena maurilada.

⁴⁷ Ma kira ka fata le'a ana God, ma na ngwae ki ta'ifau 'i Jerusalem ka saele'a fa'inida. Ma ana asoa ki ta'ifau, na Aofia ka fa'amauria ti ngwae la'u, ma kira ka ru'u ma'i saena fikuta'i ngwae fa'amamana ne'e.

3

Sa Peter fa'inia sa John gura na ngwae 'aena mae

¹ Ana ta'i asoa, sa Peter fa'inia sa John, kera ka leka 'uana Luma Abu God ana uula kadi sina 'i sa'ulafi, osi'ana kadi sina ne'eri, kaida'i Jiu ki nama fuana fo'onga'a.

² Ana asoa ki ta'ifau, ngwae ki kira 'idufa'i ngalia ma'i ta'i ngwae 'aena mae tala'ae ma'i ana kaida'i ana fotalana. Ma kira ka alua 'i 'aena sina maa ana Luma Abu God. (Na tafa ne'eri, kira saea 'ani "Mae Ta'elo Kwanga.") Ana asoa ki ta'ifau, nia tua 'i ne'eri, 'iri ka gani mani ana ngwae ne'e kira ru'u kwau saena Luma Abu God.

³ Ma ana kaida'i nia lisia sa Peter fa'inia sa John kera ru'u kwau, nia ka gani kera 'iri kera ka kwatea ta ru fuana.

⁴ Ma kero'a ka bubu totonga'i fuana, ma sa Peter ka fata 'uri fuana, "Lia ma'i fuamiro'o."

⁵ Ma nia ka bubungi kera, ka manata 'ana fasi kero'a kata kwatea ta ru fuana.

⁶ Ma sa Peter ka fata 'uri fuana, “Noa'a nau kusi to'o go'o ana ta mani. Bore ma nai kwatea fuamu na ru ne'e nau ku to'o ana. Nau ku saea 'oe tata'e, ma 'oko fali, osi'ana sa Jesus Christ na ngwae fa'asia 'i Nasaret kwatea ngasingasi 'anga fuaku.”

⁷ Go'o sa Peter ka dau ana na lima 'olo'olo nia, ma ka ta'ea. Ma 'ali'ali go'o 'aena ta'ifau ka ngasingasi'a na'a,

⁸ ma nia ka fa'asaka, ma ka uu 'ani ro 'aa nia ki, ma nia ka fi'i tala'ae ka fali kwailiu. Ma nia ka ru'u kwau fa'i kero'a 'uana saena fa'i labu ana Luma Abu God, ka fali, ma ka ngwae sakasaka fa'inia na fata le'a 'anga ana God.

⁹ Ma kaida'i na ngwae ne'eri ki, kira lisia nia fali, ma ka aura'ea God,

¹⁰ kira lia saiana ne'e nia'a na ngwae gani gani ba leka ru'u ka tuatua 'i 'aena sina maa ana Luma Abu God. Ma kira ka 'arefo liu ana na ru ne'e fuli fuana ngwae ne'eri.

Ala'anga sa Peter saea saena Luma Abu God

¹¹ Kaida'i ne'eri, ngwae ne'e ka daubibi liu na'a ana sa Peter ma sa John, na ngwae 'oro ki kira ka 'arefo liu, ma kira ka lalili siada saena kula ana Luma Abu God ne'e kira saea 'ani “Taofa sa Solomon.”

¹² Kaida'i sa Peter lisia na'a ngwae ne'eri ki, nia ka fata 'uri fuada, “Kamu ngwae Israel ki, fa'uta ne'e kamu ka 'arefo ana ru ne'e, ma kamu ka bubungi kero'o na'a 'aumulu 'uira? Sali kaumulu fia fasi na ngasingasi'anga kero'o talamiro'o, ma na tua'a abu kero'o nini'a kero'o gura 'ani na ngwae ne'e ma ka fali?”

13 God ne'e sa Abraham, ma sa Aesak, ma sa Jakob kira fo'osia, God ba ko'o kia ki, nia tala fa'a 'inoto'a na ngwae rao nia sa Jesus. Bore ma kamu ka kwatea lala sa Jesus fuana na fa'ina'ona'o ki. Ma kaida'i sa Paelat nia matalangani, kamu 'aila 'ania nia'a, ma kamu ka sae ta'a liu lala ana kaida'i ba sa Paelat saea ke logea.

14 Sa Jesus ne'e na ngwae abu, ma ka 'olo'olo ba God filia fuana fa'amaurilana ngwae nia ki, bore ma kamu ka 'aila 'ania, ma kamu ka 'engoa lala sa Paelat fuana logelana na ngwae ne'e sau ngwae.

15 Ma kamu ka saungia sa Jesus na ngwae ne'e gwalona na mauri'a. Bore ma God ka ta'ea fa'asia na mae'a, ma kero'o ka lisia ma-manalana ru ne'e.

16 Kamu lisia na ngwae ne'e, ma kamu ka lia saiana. Nia fa'amamana na ngasingasi'anga sa Jesus ne'e ka fa'amauria. Fito'onga ana sa Jesus ne'e kwate ngwae ne'e ka tatakila ne'e kamu ka lisia ta'ifau na'a.

17 "Una'eri ngwaefuta nau kina 'ae, nau ku saiana kaumulu fa'inia na fa'ina'ona'o ki kamu sasi 'una'eri ana sa Jesus, osi'ana kamu kina'i ru.

18 Bore ma God saea na'a ma'i 'ua 'i na'o 'ani na profet ki ta'ifau fasi na ngwae filia nia ke ba'a nonifi. Ma nia 'una'eri fuana ka fa'amamana nama na fatalana God.

19 Una'eri muke kakari alifa'i na'a, ma kamu ke fa'ita'i 'uana God, 'iri nia ke rufuanata na abula ta'anga'a kamu ki, ma 'iri God ke ba'a fa'asaele'a na maurilamu'a,

²⁰ ma nia ke ba'a kwatea ma'i sa Jesus na Christ na ngwae ba nia filia na'a fuamu'a.

²¹ Nia tua ma'i 'ana 'i langi leleka ka dao ana kaida'i God ke fa'afaolua na ru ki ta'ifau, di'ia ba nia saea na'a ma'i 'ua 'ani na profet abu nia ki.

²² Osi'ana sa Moses fata sulia na Aofia ka 'uri, 'God kamu ke ba'a kwatea kwau ta'i profet siaumulu, di'ia logo ne'e nia ba'e nau ma'i. Nia'a ta ngwae nama amu'a ngwae Jiu ki. Kamu ke ro'osulia na tae ki ne'e nia saea fuamu'a.

²³ Sa tai bore 'ana ne'e noa'a kasi ro'osulia na tae ne'e na profet ne'eri saea, God ke ba'a daro'ia nia ka tua matali fa'asia ngwae nia ki ma ka malangisia.'☆

²⁴ Sa Samuel, ma na profet ki ta'ifau ne'e kira leka ma'i 'i buri, kira to'o ana na fa'arongo'anga ne'e fa'asia God, kira ka fa'atalo logo 'ania tae ne'e ni'i fuli na'a ma'i ana kaida'i ne'e.

²⁵ Na fata alanga'inga God ki fuamu'a ni'i dao ma'i 'ani na profet nia ki. Ma kamu 'ado logo ana fa'inia na ko'o kamu ki 'ani fau alanga'inga God fuada, di'ia nia saea fuana sa Abraham ka 'uri, 'Nau kui ba'a fa'ale'a na ngwae ki ta'ifau saena magalia, sulia na ngwae ne'e futa olitamu.'☆

²⁶ Nia ne'e, God ka filia ma'i ma ka kwatea ma'i na ngwae rao nia sa Jesus siaumulu, fasi 'iri nia ka fa'ale'a kamu, ana kaida'i kamu kakari alifa'i fa'asia na ta'anga'a kamu ki."

4

Kira matalangani sa Peter ma sa John

¹ Ana kaida 'i sa Peter fa'inia sa John kera ala'ia 'ua fuana ngwae ki, ti fata abu, ma ti Sadusi, ma na fa'ina'ona'o ana ngwae ne'e kira folo 'usia Luma Abu God, kira ka dao ma'i siadaro'o.

² Kira oga ta'ia, osi'ana na ro ngwae lifurongo ne'e ki kera fa'amanata na ngwae ki ne'e sa Jesus nia tata'e na'ia fa'asia na mae'ia, ma ka fa'ata'inia ne'e na ngwae ne'e kira mae ki bore kira ke tata'e logo fa'asia na mae'ia.

³ Nia ne'e kwatea kira ka daudaro'o, ma kira ka aludaro'o saena luma ni lokafo, kera ka tua 'i ne'eri masia ruana asoa, du'ungana nia sa'ulafi na'ia.

⁴ Ma na ngwae 'oro ne'e kira rongoa ala'anga kera, kira ka fa'amamana. Ma na ngwae ne'e kira fa'amamana na fa'arongo'a le'ia kaida'i ne'eri, nia bolo fa'inia lima to'oni ngwane ki.*

⁵ Ana na asoa 'i buri, na 'ingata'i fata abu fikua ma'i na fata abu doe ki, na ngwae fa'amanata ana taki ki, fa'inia ti ngwae ana fikuta'i ngwae ni loko'i ru, ma kika fiku ana ta'i kula 'i Jerusalem.

⁶ Kira fiku fa'inia sa Anas na 'ingata'i fata abu, ma sa Kaeafas, ma sa John, ma sa Aleksanda fa'inia ti ngwae la'u ana kwalafa ana 'ingata'i fata abu.

⁷ Sui kira ka fa'auua sa Peter fa'inia sa John 'i na'oda ta'ifau, ma kira ka saefilodaro'o kika 'uri, "Koro'o gura fa'uta ana na ngwae ta'u ne'e? Na mamana'anga tae ne'e koro'o to'o ana,

* **4:4** Lima to'oni ngwae ne'e noa'ia kira kasi to'omani go'o kini fa'inia na ngela ki ne'e kira fa'amamana logo na fa'arongo'a le'ia.

ma na ngasingasi'anga ana sa tai nini'a koro'o gura 'ani?"

⁸ Ma na Ano'i ru Abu ka sura ana sa Peter nia fata 'uri fuada, "Kamu'a ngwae fa'ina'ona'o ki, ma na gwaunga'i ngwae ki,

⁹ kamu saefilo kero'o ta'ena sulia na ru le'a ne'e kero'o sasia fuana ngwae 'aena ta'u, ma tae nini'a kwate nia ka le'a.

¹⁰ Kero'o oga kamu'a fa'inia na ngwae ki ta'ifau 'i Israel muke saiana ru ne'e, na ngwae ne'e kamu lisia, nia 'akwa, ma ka uu na'a fa'i kamu, nia 'akwa 'ani na ngasingasi'anga sa Jesus Christ na ngwae fa'asia 'i Nasaret ba kamu saungia ana 'ai rara folo ma God ka ta'ea fa'asia na mae'a.

¹¹ Sa Jesus ba na Kerekere'a Abu fata sulia ka 'uri,

'Nia'a na fau ne'e kamu na ngwae saunga'i luma ki, kamu 'aila 'ania.

Nia ne'e na fau ne'e talinga'i ka liufia na fau ki ta'ifau ana 'odoa.'

¹² Ta'ifilia nia'a go'o ne'e saiana ka fa'amauria na ngwae ki, noa'a na'a ta ngwae la'u saena magalia, ne'e God kwatea fasi 'iri ka fa'amauri kia 'ani."

¹³ Ma na gwaunga'i ngwae ki, kira ka 'arefo liu ana sa Peter ma sa John, osi'ana noa'a kera kasi ma'u 'ani fata nonira'anga. Ma kira ka 'arefo logo ana sai'i ru'anga kera'a, ro ngwae ne'e ki noa'a kero'a kasi saesae'e ru go'o. Ma kira saiana kero'a ro ngwae dee i'a ki go'o. Ma kira ka sai logo ana kero'a ro ngwae ne'e ki ba liliu fiku fa'inia sa Jesus.

14 Ma kira ka kina na'a saelana la'u ta ru, osi'ana na ngwae ba kera gura nia uu logo fa'i kera.

15 'Una'eri ne'e kira ka kwatea sa Peter, ma sa John, fa'inia na ngwae ne'eri, kira ka ru'u kwau 'i maa fa'asia kula ni fiku'a ne'eri. Sui, kira ka fata basi 'ada sulia tae ne'e kike ba'a sasia ana sa Peter ma sa John.

16 Ma kira ka fata 'uri, "Tae ne'e kulu ke ba'a sasia ana ro ngwae ne'e ki? Osi'ana na ngwae ki ta'ifau ne'e kira tua 'i Jerusalem, kira sai go'o ana ta'ifau na ru fa'anada'a ne'e kera sasia, ma noa'a kulu kasi bolo fuana tofelana.

17 Bore ma fuana ru ne'e noa'a kasi talo fuana ti ngwae la'u, kulu saea fuada noa'a kera kasi fata la'u sulia sa Jesus fuana ti ngwae la'u."

18 Sui kira ka ri la'u ma'i 'uana sa Peter ma sa John, kira ka fata totonga'i 'uri fuadar'o, "Noa'a koro'o kasi fata la'u 'ani ma noa'a koro'o kasi fa'amanata na'a sulia sa Jesus."

19 Ma sa Peter fa'inia sa John olisida kera ka 'uri, "Kamu ke manata basi na tae ne'e saga 'i maana God, ana ro'onga'a suli kamu, nama ro'onga'a sulia God?"

20 Noa'a kero'o kasi mango na'a fa'asia ala'anga sulia tae ne'e kero'o tala lisia, ma kero'o ka rongoa, osi'ana kero'o ro'o sulia God."

21 Ma na fiku'a ne'e ana ngwae loko'i ru ki, kira ka fata ngasingasi'a la'u fuadar'o. Sui kira ka logedar'o, 'asu 'ubani ngwae ki kata fu'alida fafia kwa'i ladar'o, du'ungana na ngwae ki ta'ifau, kira ba'atafea liu God fafia tae ne'e kera fulia.

²² Osi'ana ne'e ngwae ki saiana talito'ona God go'o ne'e saiana ke gura ngwae nini'a mata'li na'a sulia fai akwala fa'i ngali ma ka tarenga ana maurilana.

Ngwae fa'amamana ki kira fo'o 'uana non-ira'anga

²³ Kaida'li kira logea go'o sa Peter ma sa John, kera ka oli la'u siana fiku ta'li ngwae kira, ma kera ka fa'arongoda 'ania na ru ne'e fata abu doe ki ma na ngwae fa'ina'ona'o ki kira saea.

²⁴ Ana kaida'li kira rongoa, kira ka fo'osia God kika 'uri, "God 'inoto'a 'ae, 'ae'o ne'e 'oko saunga'inia na mamanga, ma na magalia, ma na asi, ma na ru mauri ki ta'ifau 'i ne'e.

²⁵ Ma 'oko kwatea na'a Ano'li ru Abu 'oe fuana ko'o kami sa David na ngwae rao 'oe, fasi 'iri ka fata 'uri,

'Na ngwae ne'e noa'a la'u Jiu ki, kira saeta'a fuaku, ma kira ka tata'e sauli nau sulia manata'li ngwae bolebole'a kira ki.

²⁶ Na tatalafa'a ki kira ka sasi aka'u 'ada talada ma na ngwae 'inoto'a ki kira ka fiku fuana fu'anga fa'inia God ma Christ na ngwae filia nia.'☆

²⁷ "Sulia ru ne'e fuli kaida'li sa Herod Antipas ma sa Pontias Paelat, kera fiku saena fanoa ne'eri fa'inia ngwae ne'e noa'a la'u Jiu ki ma na ngwae 'li Israel ki logo. Kira fiku fuana matalanga'ilana sa Jesus, na ngwae rao abu 'oe ne'e 'oko filia na'a.

²⁸ Kira fiku fuana fa'amamanalana ma sasilana na ru ki ta'ifau, di'ia ba 'oko naia na'a ma'i,

☆ 4:26 Sam 2:1-2

sulia 'ani ngasingasi'anga 'oe, ma na kwaio-gai'anga 'oe fuana ka fuli na'a 'una'eri.

²⁹ Ma ana kaida'i ne'e God 'ae, 'oke lisia basi ala'anga totonga'i kira ki, ma 'oko kwatea ma'i na ngasingasi'anga 'oe fuami'a na ngwae rao 'oe ki, fasi 'iri mike fata nonira'a 'ani fatalamu.

³⁰ 'Oke fa'ata'inia ma'i na mamana'anga ma 'oko gura ngwae ki, fasi 'iri kira ka lisia fulilana ru fa'anada'a ki, ma na ru ni 'arefo'anga ki, 'ani na ngasingasi'anga ngwae rao abu 'oe sa Jesus."

³¹ Ma ana kaida'i kira fo'o ka sui go'o, kula ne'e kira fiku ana ka ngwa'igi'igi na'a. Ma na Ano'i ru Abu ka sura adulu ta'ifau, ma kira ka fata nonira'a na'a 'ani fatalana God.

Kira daro'ia na to'oru'a kira ki

³² Ma na ngwae ki ta'ifau ne'e kira fa'amamana, kira ka fiku 'ani ta'i manata'anga fa'inia ta'i lia'i ngwae. Ma noa'a ta ngwae 'iri to'o ana ta ru ne'e nia ke saea 'ani ru nia talana, bore ma kira ka daro'ia 'i safitada na ru kira ki ta'ifau.

³³ Ma na ngwae lifurongo ki ka fa'atalo nonira'a sulia tata'elana na Aofia sa Jesus fa'asia na mae'a, ma God ka fa'ale'a kira ta'ifau go'o.

³⁴ Ma noa'a ta ngwae saena fiku ta'i ngwae ana tua'a kira ne'e ka bo'obo'o 'uana ta ru, du'ungana ti kaida'i ne'e kira bo'obo'o, ti ngwae ada ne'e kira to'o ana ano nama ta luma, kira ka 'oifoli'a 'ani'i, sui ma kira ka ngalia ma'i mani ne'eri ki,

³⁵ kira ka kwatea fuana ngwae lifurongo ki, kira ngalia, kika daro'ia fuada sulia bo'obo'o 'anga kira ki ta'ifau.

³⁶ Ma sa Josef ta'i ngwae ana kwalafa sa Lifae ba futa 'i Saeprus ba na ngwae lifurongo ki kira saea 'ani sa Banabas (fadalana ne'e sa Kwairadui),

³⁷ nia ka 'oifoli 'ani ta'i afu ano nia, ka ngalia mani ne'eri, ka kwatea fuana na ngwae lifurongo ki.

5

Sa Ananias fa'inia 'afe nia 'i Safira

¹ Bore ma ta'i ngwae ne'e satana sa Ananias, fa'inia 'afe nia satana 'i Safira, kera tua logo fa'inia na fiku ta'i ngwae fa'amamana ne'eri. Ma kera ka foli logo 'ani ta bali ana ano kera.

² Ma sa Ananias ka alua 'ana ta bali ana mani ne'eri fuadaro'o, ka ngalia go'o ma'i 'ana ta bali ana mani ne'eri ka kwatea fuana ngwae lifurongo ki, ma nia ka saea fasi ni'i ta'ifau na'a ne'eri'a. Ma na 'afe nia bore ka ala logo fasia soke'a ne'eri.

³ 'Una'eri sa Peter ka saefilo 'uri ana, "Ananias kwa, fa'uta ne'e 'oko ala'ania sa Saetan ka tala'i'o, ma ka sasi 'oko sokea na Ano'i ru Abu 'ani sofonga'ilana ta bali ana mani ba koro'o ngalia kwa?

⁴ 'I na'onā ne'e 'oko foli 'ani na ano baera, nia'a ne'e ru 'oe. Ma buri 'ana 'oko 'oifoli 'ani, mani 'oko ngalia 'uana ru ne'ana, 'ae'o ne'e 'oko 'a'ana fuana, ma 'oko saiana 'oe sasia 'amu 'ani ta ru sulia na kwaiogai'anga 'oe. 'Uri ma fa'uta ne'e 'oko manata 'una'eri saena manatalamu? Noa'a 'oko 'iri sokea go'o ngwae, 'oko sokea logo God!"

⁵ Kaida'i sa Ananias rongoa ru ne'eri, nia ka 'asi 'i ano, ma ka mae na'a. Ma na ngwae ne'e kira rongoa ru ne'eri, kira ka ma'u liu.

⁶ Na ngwae 'alako ki kira ru'u ma'i, kira ka buta nonina. Ma kira ka ngalia 'i maa, ma kira ka kwaiatoa.

⁷ Nia bolo fa'inia ta uulu kadi sina 'i buri 'ana, na 'afe nia ka ru'u ma'i saena luma ana kula ne'e sa Peter nia tua ana, ma noa'a kasi sai logo ana tae ne'e fuli fuana na ara'i nia.

⁸ Ma sa Peter ka saefilo 'uri ana, "Fa'arongo nau basi ma'i, 'uri ma na mani baera ta'ifau na'a nini'a ne'e ara'i 'oe fa'ini'o moro ngalia 'uana na ano ba koro'o 'oifoli 'ani?"

Ma nia olisia ka 'uri, "Iu, nia ta'ifau na'a nini'a."

⁹ Go'o sa Peter ka saefilo la'u 'uri ana, "Fa'uta ne'e ara'i 'oe fa'ini'o, moro ka sokea na Ano'i ru Abu God, ma koro'o fia fasi nia kasi matalanga'i koro'o go'o? Na ngwae ba kira kwaiatoa na ara'i 'oe ne'ana, kira uu go'o 'ada 'i 'aena sinamaa ana kaida'i ne'e. Ma kira ke ba'a ngali'o logo 'iri kika kwaiato'o."

¹⁰ Ma 'una'eri go'o kini ne'e ka 'asia logo 'i ano 'i na'ona 'aena sa Peter, ma ka mae na'a. Ma na ngwae 'alako baera ki kira ru'u ma'i, ma kira ka lisia nia mae na'a, kira ka ngalia 'i maa, ma kika leka kwaiatoa logo 'i ninimana ara'i nia.

¹¹ Na ngwae fa'amamana ki ta'ifau, ma ngwae ki ta'ifau logo ne'e kira rongoa ru ne'eri, kira ka ma'u liu logo.

Ru fa'anada'a ki

¹² Na ngwae lifurongo ki, kira fulia ru 'oro ni 'arefo'anga ani ki ma na fa'anada'a ki 'i

safitana na ngwae ki. Ma na ngwae fa'amamana ki ta'ifau, kira ka fiku 'i saena Luma Abu God ana kula ne'e kira saea 'ani Taofa sa Solomon.

¹³ Ma ta ngwae ne'e noa'a kasi fa'amamana, noa'a kasi nonira'a fuana ka fiku fa'inida, sui bore 'ana na ngwae ki ka tafea na ngwae fa'amamana ki ma ka saea kira le'a.

¹⁴ Bore ma na ngwae 'oro ki, ma na kini 'oro ki logo, kira ka fa'amamana ana na Aofia, ma kira ka fiku logo 'i saena na fiku ta'i ngwae ne'eri.

¹⁵ Ma du'ungana na ru ne'e na ngwae lifurongo ki kira fuli'i ki, na ngwae 'i ne'eri ki kira ka ngalia na'a ngwae mata'i ki, ma kika aluda sulia na ta'i tala fafona na 'ifita'i kira ki, fasi 'iri kaida'i sa Peter ka liu ana, nununa bore ka liu fafida, ma kira ka 'akwa.

¹⁶ Ma na ngwae 'oro ki kira ka leka ma'i fa'asia na fanoa ki kalia 'i Jerusalem, kira ngalia ma'i na ngwae kira ki ne'e kira mata'i fa'inia na ngwae ne'e ano'i ru ta'a ki fa'afiida, ma na ngwae lifurongo ki kika gurada, ma kira ta'ifau kika 'akwa logo.

Kira fa'akaisia na ngwae lifurongo ki

¹⁷ Ma na 'ingata'i fata abu, fa'inia na ngwae nia ki ne'e kira tua saena fiku ta'i ngwae ana Sadusi ki, kira ka ogala'a liu fuana na ngwae lifurongo ki.

¹⁸ Ma kira dauda, ma kira ka aluda saena luma ni lokafo.

¹⁹ Bore ma ana fa'i rodo ne'eri, na 'ainsel God dao ma'i, ma ka 'ifingia na sinamaa ki ana luma ni lokafo ne'eri, ma ka tala'ida 'i maa, ma ka fata 'uri fuada,

20 “Muke leka, muke uu saena Luma Abu God, kamu ke fa'arongoa ngwae ki sulia na mauri'a faolu ne'e.”

21 Na ngwae lifurongo ki kira ka ro'lo sulia na 'ainsel ne'eri, ma 'i 'ofodangi la'a bilabila, kira ka leka na'a saena Luma Abu God, ma kira ka tala'ae na'a ana fa'amanata'anga.

Na 'ingata'i fata abu fa'inia ngwae nia ki, kira ka ri ma'i 'uana na ngwae fa'ina'ona'lo ana Jiu ki fuana fikuta'i ngwae loko'i ru, 'iri kika filoa na ngwae lifurongo ki. Ma kira ka kwate ala'anga fuana na ngwae ana ofo'a ki, kira ka tala'ia na'a ma'i ngwae lifurongo ki fa'asia saena luma ni lokafo siada.

22 Bore ma kaida'i ne'e ngwae ana ofo'a ki kira dao kwau, noa'a kira kasi lisia na'a ta ta'i ana ngwae lifurongo saena luma ni lokafo. Ma kira oli kika fa'arongoa na ngwae fa'ina'ona'lo ki kika 'uri,

23 “Kaida'i kami dao kwau saena luma ni lokafo, kami lisia ne'e ngwae folo ki kira fono ngasi liu mala ana sinamaa ki, ma kira ka folo go'lo 'ada maana sinamaa ki. Bore ma kaida'i kami 'ifi, kami ka lia kwau saena luma, ma noa'a kami kasi lisia go'lo ta'i ana na ngwae lifurongo ki 'i saena.”

24 Kaida'i ne'e fata abu doe ki, ma na ngwae fa'ina'ona'lo ana na ngwae folo ki ana Luma Abu God, kira rongoa ru ne'e, kira ka filo kwailiu tae la'u ne'e ke ba'a fuli.

25 'Una'eri ta'i ngwae ka ru'lu ma'i, ma ka fata 'uri fuada, “Muke sailinga basi, na ngwae ba kamu aluda saena luma ni lokafo, kira uu

na'a 'ada saena Luma Abu God, ma kira ka fa'amanata na'a ngwae ki!"

²⁶ Ma na gwaunga'i ngwae ana ngwae folo ki fa'inia na ngwae nia ki, kira leka, kira ka oli ma'i fa'inia na lifurongo ki. Noa'a kira kasi kwa'i laelae la'u sulida fuana oli'a ma'i, osi'ana kira ma'u 'ani ngwae ki, 'asu kira kata 'uila'i fauda lala.

²⁷ Ma kaida'i kira tala'ia ma'i na ngwae lifurongo ki, ma kira ka fa'a uuda 'i na'ona na fikuta'i ngwae loko'i ru ne'e kira fiku ma'i, na 'ingata'i fata abu ka fata fuada ka 'uri,

²⁸ "Kaimili lui totonga'i ana noa'a kaumulu kasi fa'amanata la'u 'ani sa Jesus. Bore ma na fa'amanata'anga kamu talofia na'a saena fanoa 'i Jerusalem. Ma kamu ka fafi kaimili fasi kaimili lala ne'e kami saungia sa Jesus ka mae!"

²⁹ Sui sa Peter fa'inia na lifurongo ki ka olisida kika 'uri, "Kami ka ro'o nama sulia God ma noa'a la'u ngwae ki.

³⁰ Ma buri 'ana ne'e kamu saungia sa Jesus ana na 'ai rara folo ka mae, God ba ko'o kia ki ne'e ta'ea fa'asia na mae'a.

³¹ Ma God ta'ea nia ka gwaunga'i fa'inia fasi 'iri nia ka kwaitala'i ma ka fa'amauri, fasi 'iri ka kwatea kaida'i fuana ngwae Israel ki, 'iri kike kakari alifa'i, ma God ka rufuanata ana ta'anga'a kira ki.

³² Kaimili lisia na'a ru ne'e fuli fuana sa Jesus ki, ma kami'a fa'inia na Ano'i ru Abu ka fata fa'amamana na'a suli'i. God kwatea ma'i na Ano'i ru Abu fuana sa tai fa'ida ne'e ro'osulia."

³³ Ma ana kaida'i ne'e ngwae saena fikuta'i ngwae loko'i ru ki kira rongoa ru ne'e, kira ka

saeta'a liu, ma kira ka oga kike saungia na ngwae lifurongo ne'eri ki.

³⁴ Bore ma ta'i ngwae ana fikuta'i ngwae loko'i ru ne'eri, ma nia'a tai ana fikuta'i ngwae ana Farasi satana sa Gamaliel ne'e ngwae fa'amanata 'ani taki ki, ma nia ne'e ngwae ki kira fu'usi doe liu ana, nia tata'e ka saea kira ka olita'inia basi 'ada na ngwae lifurongo ne'e ki 'i maa fuana kaida'i ti'iti'i.

³⁵ Sui, nia ka fata 'uri fuana na ngwae fa'ina'ona'o ne'eri ki, "Kaumulu ngwae 'i Israel ki, kamu ke manata le'a sulia na ru ne'e kamu ke ba'a sasia ana ngwae ne'e ki.

³⁶ Osi'ana noa'a 'isi tau go'o kwau, sa Tedas leka ma'i ka saea nia'a ta ngwae 'inoto'a liu, ma ka bolo fa'inia fai talanga'i ngwae ki ne'e kira leka sulia. Ma noa'a kasi tau go'o, na ngwae ki kika saungia, ma na fafarongo nia ki kira ka takalo ta'ifau, ma na rao'a ba nia sasia ka sui logo 'ana.

³⁷ Sui buri 'ana sa Judas na ngwae 'i Galili ka leka la'u ma'i ana kaida'i kira keresia satana na ngwae ki ta'ifau. Ma na ngwae 'oro ki ne'e kira leka sulia ma kira ka ofolia ngwae 'i Rom ki, bore ma ngwae ana ofo'a 'i Rom ki kira ka saungia logo. Ma na fafarongo nia ki, kira ka takalo logo 'ada.

³⁸ Ma sulia na ru ne'e fafarongo sa Jesus ki kira sasi, nau ku saea fuaumulu, noa'a kamu kasi sasia ta ru ada. Muke ala'anida kika leka kwau 'ada ma muka leka fa'asida. Di'ia na manata'anga ma na rao'a ne'e kira sasia ne'e ru go'o ana ngwae, nia ke ba'a funu logo 'ana.

³⁹ Ma di'ia nia leka ma'i fa'asia God, nia

'afita'i kamu ke tata'e saulida, ma kamu ke dao to'ona ne'e kamu fu'a saulia God."

Ma na fikuta'i ngwae loko'i ru ne'eri, kira ka ro'osulia fatalana sa Gamaliel.

⁴⁰ Sui kira ka oli la'u ma'i fa'inia na ngwae ni lifurongo ki, ma kira ka saea fuana ngwae folo ki kira ka ulasida. Ma kira ka luida noa'a kira kasi fata la'u sulia sa Jesus. Sui, kira ka kanusuda.

⁴¹ Ma ana kaida'i ne'e na ngwae lifurongo ki kira leka na'a fa'asia na fikuta'i ngwae loko'i ru ne'eri, kira ka saele'a liu, osi'ana God nia alafafida ne'e kira totolia nonifii'anga du'ungana sa Jesus.

⁴² Ma ana asoa ki ta'ifau, na ngwae lifurongo ki kira ka liu 'i saena Luma Abu God, ma 'i saena na luma ngwae ki, ma kira ka fa'amanata, ma kika fatatalo'ania na Fa'arongo'a Le'a ne'e sa Jesus nia na Christ, na ngwae filia God.

6

Kira filia na fiu ngwae ki fuana kwai'afi'anga ana ngwae lifurongo ki

¹ Ma ana kaida'i ne'eri, na ngwae ne'e kira fa'amamana ana sa Jesus ki, kira 'oro na'a. Ma na 'uga'a ka tata'e safitana Jiu ne'e kira fata 'ani na ala'anga ngwae Jiu fa'inia na Jiu ne'e kira fata 'ani na ala'anga Grik. Ti ai ada ne'e kira fata 'ani ala'anga Grik, kira 'uga, osi'ana ne'e Jiu ne'e kira fata 'ani ala'anga ngwae Jiu noa'a kasi 'afia go'o na gwa'i 'uru kira ki ka bolo logo fa'inia 'uru Jiu ne'e kira ala'a 'ani ala'anga ngwae Jiu 'ani na fanga, ma na mani ne'e kira daro'ia ana asoa ki.

² Ma na akwala ma ro ngwae lifurongo ne'e ki, kira ka ri ma'i 'uana ngwae fa'amamana ki ta'ifau, kira ka fata 'uri, "Noa'a 'iri le'a ne'e kami ka 'abera la'u 'ani na daro'ilana na mani kulu ki, ma kami ka manata buru na'a 'aimili 'ani na fa'atalonga'i lana fatalana God.

³ Nia 'una'eri ngwaefuta nau kina 'ae, kamu ke filia ta fiu ngwae le'a 'i safitamu'a ne'e kamu saiada ne'e na Ano'i ru Abu nia sura ada, ma kira ka liato'o, fasi 'iri kike lia sulia na rao'a ne'e.

⁴ Ma kaimili ka rao ta'i bali na'a 'aimili 'ani fo'onga'a ma na fa'atalonga'i lana fatalana God."

⁵ Ma na ngwae ne'eri ki, kira fiku, ma kika saele'a kaida'i kira rongoa ru ne'e, ma kira ka filia sa Stefen, na ngwae ne'e fa'amamana'anga nia ngasingasi'a ma na Ano'i ru Abu ka tua fa'inia. Ma kira ka filia logo sa Filip, sa Prokorus, sa Nikanor, sa Timon, sa Parmenas, ma sa Nikolaus na ngwae fa'asia 'i Antiok ne'e nia dau sulia fa'amanata'anga ngwae Jiu ki, bore 'ana nia noa'a 'iri futa la'u ma'i ana ta ngwae Jiu.

⁶ Sui, na fikuta'i ngwae fa'amamana ne'eri, kira ka tala'ia ma'i fiu ngwae ne'eri ki siana na lifurongo ki, ma na lifurongo ne'eri ki kira ka fo'o fa'i kira, ma kira ka alua limada fafia na gwauda.

⁷ Ma na fatalana God ka talofia ta'ifau na'a 'afutana 'i Jerusalem. Ma na ngwae 'i Jerusalem ki ne'e kira fa'amamana, kira ka 'oro liu ma'i, ma na fata abu 'oro ki logo, kira ka fa'amamana.

Na daulana sa Stefen

⁸ Sa Stefen na ngwae ne'e God fa'ale'a, ma ka to'o ana na ngasingasi'anga fuana sasilana ru fa'anada'a 'oro ki ma na ru ni 'arefo'anga ani ki 'i safitana ngwae ki.

⁹ Ma ti ngwae ne'e kira 'aila 'ani sa Stefen, kira ka tua logo saena fiku ta'i ngwae kira saea 'ani "Na luma fuana fo'onga'a ana ngwae kira tua sakadola ki." Ti ngwae ada'a kira Jiu ne'e leka ma'i fa'asia 'i Saeren, ma 'i Aleksandria. Kira fa'inia ti Jiu fa'asia aba'i kula 'i Silisia, ma 'i Asia ki, kira ka etangia olisu'usu'unga fa'inia sa Stefen.

¹⁰ Ma na Ano'i ru Abu ka kwatea na liato'o fuana sa Stefen, fasi 'iri kaida'i nia ka fata 'ani, 'afita'i liu ta ngwae ka olisia.

¹¹ Sui kira ka foli ago ana ti ngwae 'iri kira ka saea, "Kaimili rongoa nia fata buri tolinga'i ana sa Moses fa'inia God."

¹² 'Una'eri na ngwae ne'e ki kika radua na ngwae fa'ina'ona'o ki, ma na fa'amanata ana taki ki, kira ka saeta'a liu, ma kira leka ma'i siana sa Stefen, ma kira ka daua, ma kira ka tala'ia ma'i siana na fiku ta'i ngwae loko'i ru.

¹³ Sui kira ka ri ma'i 'uana ti ngwae 'iri kira ka soke fafia. Kira fata 'uri, "Sulia asoa ki, na ngwae ne'e fata buri tolinga'i 'ana Luma Abu God, fa'inia na taki sa Moses ki.

¹⁴ Kami rongoa nia saea sa Jesus ngwae 'i Nasaret nia ke ba'a osia na Luma Abu God, ma ke olisia logo na falafala kia ki ne'e sa Moses kwate'e na'a fuaka."

¹⁵ Ma na ngwae ne'e kira tua saena fiku ta'i ngwae loko'i ru ne'e, kira ka alu na'a maada ana sa Stefen, ma kira ka lisia ne'e maana

ngwasinasina ka di'ia na'a ta 'ainsele.

7

*Sa Stefen su'usia nia 'i na'ona na fikuta'i
ngwae loko'i ru*

¹ 'Una'eri na 'ingata'i fata abu ka saefloa sa Stefen ma ka fata 'uri, "'Uri ma na ru nini'a kira fai fafi'o 'ani'i ki, nia mamana nini'a?"

² Sa Stefen olisida ka 'uri, "Ngwaefuta nau kina, ma ma'asi nau kina, muke fafarongo nau basi! God ne'e 'inoto'a ma ka ngasingasi'a, nia fa'ata'i fuana ko'o bora kia sa Abraham kaida'i nia tua 'ua 'i Mesopotemia, sui mala nia ka fi'i leka tua 'i Haran.

³ God fata 'uri fuana, 'Oke ta'e fa'asia na fuu'i ngwae 'oe, ma na fanoa 'oe, 'oke leka 'uana na fanoa ne'e nau ku saea fuamu 'oke ba'a leka 'uana.'☆

⁴ Sui nia ka leka fa'asia aba'i kula nia 'i Kaldia, ma ka leka tua 'i Haran. Ma buri 'ana na ma'a sa Abraham nia mae, God ka saea nia ka 'idu ma'i 'uana na fanoa ne'e kamu tua na'a ana 'i ta'ena, ne'e kira saea 'ani 'i Kenan 'i na'o.

⁵ Aia, God noa'a kasi kwatea go'o ta bali ana ano ne'e fuana sa Abraham, ta bali ti'iti'i bore 'ana fasi 'iri sa Abraham ka to'o ana bore ka noa'a logo. Bore ma God nia eta fata'a fuana nia ke ba'a kwatea na ano ne'eri 'iri ano nia na'a 'ana, fa'inia na olitana kwalafa nia. Ma kaida'i God nia eta fata'a fuana, sa Abraham noa'a nia kasi to'o 'ua ana ta ngela.

⁶ 'I buri God ka fata 'uri fuana, 'Na olitamu kike ba'a tua ana fanoa ne'e noa'a la'u na fanoa

☆ 7:3 Jenesis 12:1

kira, ma 'i ne'eri kira ke ba'a rao 'o'o. Ma na ngwae ki kike ba'a fa'akaisida sulia fai talanga'i fa'i ngali ki.

⁷ Bore ma nau ku kwatea kwa'ikwa'inga fuana ngwae ne'e kira rao fuada ki. Ma 'i buri, na olitamu kike sakatafa ma'li fa'asia fanoa ne'eri, ma kike fo'osi nau saena kula ne'e.*

⁸ “God eta fata'a fuana sa Abraham ma ka saea fuana, di'ia na ngwae nia ki kira 'olo fa'ata'inia, kira alafafia na fau alanga'inga nia.* Ta ne'e sa Abraham ka 'olo fa'ata'inia ana sa Aesak, fiu asoa ki 'i buri 'ana ne'e nia futa. 'Una'eri logo, sa Aesak ka 'olo fa'ata'inia ana ngela nia sa Jakob, ma sa Jakob ka 'olo fa'ata'inia ana akwala ma ro ngela nia ki ne'e kira'a na'a ne'e na ko'o kia ki.

⁹ “Sa Josef ne'e ta ngwae na'a ana akwala ma ro ngela nari sa Jakob fa'afutada ki. Na ai na'ona ki ta'ifau liada kwaimamagolai fuana, ma kira ka foli 'ani fuana na ngwae ne'e kira leka 'uana 'i Ejipt ki, fasi 'iri nia ke ba'a rao 'o'o 'i ne'eri. Bore ma God tua fa'inia,

¹⁰ ma ka tagi sulia saena 'afita'i'anga nia ki. Kaida'i sa Josef nia dao siana sa Fero, na tatalafa'a 'i Ejipt, God kwatea na'a liato'o fuana, ma ka kwai'afi ana ne'e kwate ma sa Fero ka oga, ma sa Fero ka alua nia ka gwaunga'i fafia tua'a 'i Ejipt, ma ka alua nia ka lia logo sulia na to'oru'a nia ki ta'ifau.

¹¹ Ma kaida'i ne'eri logo ne'e na uni'i fiolo'a doe ka liu saena fanoa 'i Ejipt ma 'i Kenan,* ne'e

* **7:7** Eksodas 3:12 * **7:8** Jenesis 17:10-14 * **7:11** 'I Kenan na sata 'ua fuana aba'i kula 'i Israel. Lisia logo verse 4,5,7,11.

ka kwatea na'a 'afita'i'anga doe fuana na ngwae ki. Ma kaida'i ne'eri, nia 'afita'i liu fuana sa Jakob fa'inia ngela nia ki ka dao to'ona ta fanga.

¹² Ta ne'e ana kaida'i sa Jakob rongoa ne'e fanga 'oro 'i Ejipt, nia ka kwatea na'a ngela nia ki (ne'e ko'o kia ki), kira ka eta leka dao 'i ne'eri.

¹³ 'Una'eri ana ruana kaida'i kira leka la'u ma'i, sa Josef ka fa'atafalanga'inia fuana ai na'ona ki kira ka fi'li lia saiana. Ma sa Fero bore ka sai logo ana fuu'i ngwae sa Josef ne'e kira tua 'i Kenan.

¹⁴ Ma sa Josef ka kwate ala'anga 'uana na ma'a nia sa Jakob, ma ka saea nia'a fa'inia na kwalafa nia ki ta'ifau kika leka ma'i 'uana 'i Ejipt. Ma kira'a ta'ifau na'a ne'e kira fiu akwala ma lima ngwae ki.

¹⁵ Sa Jakob ka leka 'uana 'i Ejipt fa'inia na ngela nia ki, ma kira ka mae na'a 'i ne'eri.

¹⁶ Kira ka ngalia nonida'a kika kwaiatoda 'i Sekem ta'li fanoa saena aba'i kula 'i Kenan, na ano ba sa Abraham folia fa'asia na kwalafa sa Hamor.

¹⁷ “Ma na kaida'i karangi na'a fuana God ka fa'amamana na fata alanga'inga ne'e nia sasi fuana sa Abraham, na ngwae kulu ki ne'e kira tua 'i Ejipt, kira 'oro liu na'a.

¹⁸ Ana kaida'i ne'eri, na tatalafa'a faolu, ne'e noa'a kasi saiana ta falafala sulia sa Josef, nia tala'ae ka gwaunga'li fafia 'i Ejipt.

¹⁹ Nia ka 'oi'ana na ko'o kia ki, ma ka fa'akaisida liu na'a, ma ka fata totonga'li fuada, 'iri kira ka to'osia ngela kira ki 'i maa, 'iri kika saumaelida.

²⁰ Ma ana kaida'i ne'eri ne'e, sa Moses nia futa

ma'li ana, na ngela 'olo'olo le'a liu. Ma te'a nia ka gonia go'lo sulia uulu madamo ki 'i luma nia.

²¹ Ma kaida'i kira ngali kwau sa Moses fa'asia luma nia, na sari'i sa Fero ngalia, ma ka sarea, ma ka gonia di'ia na ngela nia na'a.

²² Ngwae 'i Ejipt ki kira fa'amanata sa Moses 'ani na ru 'oro ne'e ngwae 'i Ejipt ki oga kika saiana. Ma nia ka 'a'ana na'a, ma nia'a ta ngwae talinga'i 'ani fatalana ma na abulalana.

²³ “Ma ana kaida'i sa Moses doe ma'li ka dao ana fai akwala fa'i ngali ki, nia ka manata 'uana ka dao to'ona ngwae nia ki ana kwalafa sa Israel.

²⁴ Ma kaida'i nia dao, nia ka lisia ta'i ngwae Jiu ne'e ngwae Ejipt nia mala ta'a liu na'a ana. Ma nia leka kwau ka kwai'afi ana, ma ka du'ua fuana, ma ka saungia na'a na ngwae 'i Ejipt ne'eri.

²⁵ Nia ka fia fasi na ngwae nia ki fuila kira ka saiana ne'e God filia fuana tala'ilada fa'asia na fa'akaisi'anga 'i Ejipt, bore ma na ngwae ki ta'ifau noa'a ki kasi sai go'lo ana.

²⁶ Ma ana ta'i asoa la'u, nia ka lisia ro ngwae Jiu ki kera fu'a, ma nia ka ili 'uana kwatelana aroaro'a 'i safitadar'o ka fata 'uri, 'Moro rongo basi, koro'o ne'ana na ro ngwai asina ki go'lo. Fuila noa'a koro'o kasi fu'a la'u.'

²⁷ Ma ta'i ngwae ana kero'a ne'e mala ta'a ana to'olana ka sui'ia sa Moses, ka fata 'uri, 'Sa tai ne'e alu'u 'oko gwaunga'i fuamiro'o, ma 'oko tua ni ngwae kwai matalanga'i 'i safitamiro'o kwa?

²⁸ 'Oko oga 'oe saungi nau logo, di'ia ba 'oko saungia na ngwae ba 'i Ejipt 'i ro'oki?'

29 Kaida'i sa Moses nia rongoa ru ne'eri, nia ka tafi fa'asia 'i Ejipt, ma ka leka tua na'a 'ana 'i Midia, ma nia ka ara'i na'a 'i ne'eri, ma na 'afe nia ka fa'afuta ro ngela ngwane ki.

30 “Ma 'i buri 'ana ne'e sa Moses nia tua na'a 'i ne'eri sulia fai akwala fa'i ngali ki, na 'aincel ka fa'ata'i fuana saena meamea ana mafula ne'e kwasufia na 'ai ne'e uu karangia totoloa 'i Saenae, 'i saena aba'i kula kwasi ne'e noa'a kasi bolo fa'inia ta ngwae ka tua ana.

31 Sa Moses ka 'arefo liu ana ru ne'e nia lisia, ma ka 'idu karangia kwau na 'ai ne'eri, fasi 'iri nia lia le'a ana. Bore ma nia rongoa lala na lingana God

32 ne'e 'uri, 'Nau'a na God ko'o bora 'oe ki, God sa Abraham, ma sa Aesak, ma sa Jakob.'✠ Ma sa Moses ka lebelebe, ma ka 'aila lia na'a kwau, osi'ana nia ma'u liu.

33 Ma God ka fata 'uri fuana, 'Oke kanusua na ta'e butu 'oe ki fa'asia na 'aemu, du'ungana kula nini'a 'oko uu ana, ne'e ano abu.

34 Nau ku lisia na'a fa'akaisi'anga ta'a liu nini'a kira sasi ana ngwae nau ki ne'e kira tua 'i Ejipt, ma nau ku rongoa na'a lingana na ang'i'a kira ki. Ta ne'e nau ku koso ma'i fuana nai lafuda fa'asia. 'Oke leka na'a kwau 'i Ejipt, osi'ana nau ku fili'o na'a.'

35 “Sa Moses na ngwae ba na ngwae 'i Israel ki kira 'aila 'ania, ma kira ka fata 'uri fuana, 'Tai ne'e alu'u 'oko gwaunga'i fafi kami, ma 'oko uu fuana kwai matalanga'i lami'a?' Nia ba God ka kwatea ma'i fasi 'iri ka gwaunga'i, ma ka logeda

✠ 7:32 Eksodas 3:1-10

fa'inia kwai'afi'anga fa'asia na 'ainsel ba nia fa'ata'li fuana ana 'ai ba na mafula du'afia.

³⁶ Ma sa Moses ka tala'ia ngwae Jiu ki fa'asia 'i Ejipt, ma ka fulia fa'anada'a ki ma ru ni 'arefo'anga ani ki 'i Ejipt, ma saena asi ne'e kira saea 'Asi Meo,' ma 'i saena aba'li kula kwasi sulia fai akwala fa'li ngali ki.

³⁷ Sa Moses logo ba nia fata 'uri fuana ngwae Israel ki, 'God ke ba'a kwatea ma'li ta'li profet siaumulu, di'ia ne'e nia asunga'li nau ma'li siaumulu, ma nia'a ne'eri'a ta ngwae go'lo 'ana, ana ngwae kamu ki.'✧

³⁸ Ma sa Moses ka tua fa'inia ngwae 'i Israel ana fiku'a ba saena aba'li kula kwasi, nia ka tua fa'inia na ko'lo kia ki, ma fa'inia na 'ainsel ne'e ala'a fa'inia 'i gwauna totoloa ba 'i Saenae. Ma nia ka ngalia na'a fa'arongo'anga sulia mauri'a fa'asia God fasi 'iri ke kwatea fuaka.

³⁹ "Bore ma na ko'lo kia ki, kira ka 'aila liu 'ania ro'onga'a sulia sa Moses. Ma kira ka abula 'ada fa'asia, ma kira oga liua oli'a 'uana 'i Ejipt.

⁴⁰ Kaida'li sa Moses tua 'ua gwauna to-toloa, kira ka fata 'uri fuana sa Aaron, 'Oke saunga'inia ma'li ti nunu'li ru ne'e di'ia ti god fuaimili, fasi 'iri kira ke tala'li kaimili. Osi'ana kami kina na'a tae ne'e sasi ma sa Moses, na ngwae ba tala'li kaimili ma'li fa'asia 'i Ejipt, ka dole ma'li gwauna totoloa loeri.'

⁴¹ Ma kira ka saunga'inia na'a na nunu'li ru lisilana di'ia na buluka fuada fuana fo'osilana, ma na sungilana na kwaisu'usi'anga ki fuana, ma kira ka sasia na'a fanga'a fuana fa'adoelana

✧ 7:37 Diutronomi 18:15, 18

ru ne'e kira saunga'inia 'ada talada.

⁴² Du'ungana ne'e kira sasi 'una'eri, God ka abula fa'asida, ma ka fa'asida 'iri kira ka fo'osia na'a 'ada na mada'afi, ma na madamo, ma na bulubulu ki 'i langi, di'ia ba na profet ki kira keresia kika 'uri,

'Kamu ngwae Israel ki, noa'a kamu 'iri saungia la'u ru mauri kamu ki, ma na kwaisu'usi'anga nini'a kamu ka sasi'i sulia fai akwala fa'i ngali ne'e ki saena aba'i kula kwasi, noa'a kamu 'iri sasi'i la'u fuaku.

⁴³ Na babala ne'e kamu ngalia fa'i kamu, ru fuana nunu'i ru Molok.

Kamu ngalia logo fa'i kamu nunu'i ru di'ia na bulubulu ne'e kira saea 'ani Refan, kera'a ne'e nunu'i ru kamu saunga'inida ki go'o fuana fo'osilada.

Ma osi'ana ru ne'eri ki, nau ku lali kamu kwau fa'asia 'i Israel ka daofa'i liu ana fanoa 'i Babilon.'☆

⁴⁴ "Na ko'o kia ki bore, kira ngalia logo na Babala Abu God fa'i kira saena aba'i kula kwasi. Kira saunga'inia na Babala Abu ne'e sulia tae ne'e God saea ma ka fa'ata'inia fuana sa Moses.

⁴⁵ 'I buri 'ana, na ko'o kia ki kira ngalia na'a babala ne'e fa'asia na ma'a kira ki. Kaida'i kira leka fa'inia sa Josua, kira ngalia kwau na babala. Kaida'i ne'eri ne'e God lalia na ngwae ki fa'asia na ano kira, ma na ngwae Israel ki ka ngalia na'a fuada. Ma na babala ne'eri ka tua 'i ne'eri, leleka ka dao ana kaida'i sa David nia tatalafa'a.

☆ **7:43** Emos 5:25-27

⁴⁶ Ma God ka saele'a fa'inia sa David, ma nia ka gania God ka ala'ania 'iri nia ka saunga'inia ta luma fuana God ne'e sa Jakob fo'osia.

⁴⁷ Bore ma sa Solomon lala ne'e ka saunga'inia na luma fuana.

⁴⁸ “Bore ma God ne'e 'inoto'a ka tasa, noa'a kasi tua 'i saena babala ne'e ngwae ki kira saunga'ini'i. Di'ia na profet Aesea ba keresia fatalana God fuana ngwae Jiu ki ka 'uri,

⁴⁹ 'Nau'a ne'e nau ku gwaunga'i ma'i 'i langi fafia ru ki ta'ifau, ma na magalia ne'e na kula fuana alulana 'aeku ana.

Noa'a kamu kasi totolia ne'e kamu ka saunga'inia ta luma ne'e le'a ka di'ia kula ne'e nau ku tua ana.

Ma noa'a kamu kasi totolia ne'e kamu ka saunga'inia ta luma ne'e doe ka bolo fa'inia ne'e nai tua 'i saena.

⁵⁰ Osi'ana nau'a ne'e nau ku saunga'inia na ru ne'e ki ta'ifau 'i langi ma saena magalia.' ”✧

⁵¹ Ma sa Stefen ka fata la'u ka 'uri, “Sui bore 'ana kamu na ngwae Jiu ki, na maurilamu'a ngasi ka di'ia lala na ngwae ne'e noa'a kasi oga ro'onga'a sulia God, ma na maurilamu'a ka rodo'a. Nia ne'e kwatea ma noa'a kamu kasi oga rongolana ma kwairo'oi 'anga ana fatalana God. Kamu di'ia na'a ko'o kamu ki, du'ungana kamu iliili logo 'uana su'ungengelana na Ano'i ru Abu.

⁵² Na ko'o kamu ki kira fa'akaisia na profet ki ta'ifau. Osi'ana 'i na'o ma'i ba kira saungia na ngwae ni fa'atalo'a God ki, ne'e kira fa'arongo

'ani lekalana ma'li na Christ, na ngwae ba God filia fuana fa'amaurilana ngwae nia ki. Ma ana kaida'i ne'eri, kamu ka kwatea nia'a fuana na malimae nia ki, ma muka saungia ka mae.

⁵³ 'Iu, ma kamu'a ba ngalia na'a taki God ki ba na 'ainsel ki kira kwate'e ma'li fuamu'a, bore ma noa'a kamu kasi ro'o go'o sulii'!"

Kira saungia sa Stefen

⁵⁴ Ma ana kaida'i ne'e ngwae fa'ina'ona'o ki saena fiku'a ne'e kira rongoa sa Stefen, na manatalada ka nge'enge'ela liu, ma kira ka 'ala girigiri fuana, osi'ana kira saeta'a liu fuana.

⁵⁵ Ma osi'ana na Ano'i ru Abu nia sura na'a ana sa Stefen, nia lia 'ala'a 'uana 'i langi, ma ka lisia God 'inoto'a ma ka ngasingasi'a, ma ka lisia logo sa Jesus nia uu ana bali lima 'olo'olo ana God ma ka gwaunga'i fa'inia.

⁵⁶ Ma sa Stefen ka fata 'uri, "Lia basi! Nau ku lisia na fanoa 'i langi nia 'ifi, ma na Ngela Ngwae ka uu 'i bali lima 'olo'olo ana God!"

⁵⁷ Ma kaida'i ne'e ngwae fa'ina'ona'o ki kira rongoa ru ne'e, kira ka bokota na'a alingada, ma kira ka ri koko, ma kira ka afa'iri'iri na'a fafia.

⁵⁸ Ma kira ka suulanga'inia 'uana 'i maa fa'asia 'i saena na fanoa, ma kira ka tala'ae na'a ana 'uilana 'ani fau ki. Ma na ngwae ne'e kira 'uia sa Stefen 'ani fau ki, kira ka kanusua na to'ongi kira ki, ma kira ka alu'i 'i 'aena ta'i ngwae 'alako ne'e satana sa Saul, 'iri kira ka abitako fuana 'uilana.

⁵⁹ Ma kaida'i kira 'uia, sa Stefen fo'lo ka 'uri, "Jesus Aofia nau 'ae, 'oke ngalia na'a mangoku."

60 Ma nia ka bobo uruuru 'i ano, ma ka fata doe ka 'uri, "Aofia, 'oke rufuanata ada fuana saungilaku!" Buri 'ana ne'e nia saea ru ne'e ki ta'ifau, nia ka mae na'a.

8

Sa Saul fa'akaisia na ngwae fa'amamana ki

1-2 Ma sa Saul ka alafafia maelana sa Stefen. Ma ti ngwae ne'e fito'onga kira ki ngasingasi'a, kira ngalia nonina sa Stefen, ma kira ka kwa-iatoa, ma kira ka angi liu fa'inia. Ma ana fa'i asoa ne'eri logo, na ngwae fa'amamana ki 'i Jerusalem kira tala'ae kika ru'u na'a saena fa'akaisi'anga, osi'ana ne'e fa'akaisi'anga nia doe liu. Ma na ngwae ki ta'ifau ne'e kira fa'amamana kira ka takalo ta'ifau na'a 'uana fanoa ki saena aba'i kula 'i Judea ma 'i Samaria, bore ma noa'a la'u na ngwae lifurongo ki.

3 Sa Saul ka sasi ngangata liu 'uana malangisilana na ngwae fa'amamana ki. Ma nia ka ru'u saena luma ki 'uana daulana sa tai fa'ida ne'e kira fa'amamana ana sa Jesus, ngwae ki ma na kini ki logo, ma ka aluda saena luma ni lokafo.

Kira fa'atalo logo 'ani Fa'arongo'a Le'a 'i Samaria

4 Ma na ngwae ne'e kira fa'amamana, kira ka takalo ana fanoa ki ta'ifau. Ma kaida'i kira liu kwau, kira ka fa'atalo 'ani Fa'arongo'a Le'a sulia sa Jesus.

5 Sa Filip ka leka 'uana ta'i ma'e fanoa doe saena aba'i kula 'i Samaria, ma ka fa'arongo 'ani sa Jesus, na ngwae fa'amauri, fuana ngwae ki 'i ne'eri.

⁶ Kaida'i ngwae 'i ne'eri ki kira rongoa na'a fatalana sa Filip, ma kira ka lisia logo na ru fa'anada'a ki ne'e nia fuli'i, kira ka fafarongo mamana ana ru ne'e sa Filip nia sae'e ki.

⁷ Osi'ana nia ka lalia ano'i ru ta'a ki fa'asia ngwae 'oro ki, ma kira ka ri koko, ana kaida'i kira ru'u ma'i fa'asida. Ma na ngwae ne'e nonida ka ta'u, ma ngwae 'aeda mae ki, nia ka gurada ta'ifau.

⁸ Ma na ngwae 'i Samaria ki, kira ka sae'e'a liu fa'inia.

⁹ Ma saena fanoa ne'eri, ta'i ngwae ka tua logo ne'e satana sa Simon, ma ka tau na'a ma'i nia fa'a 'arefoa na ngwae 'i Samaria ki 'ani rao'a ne'e nia sasi 'ania na lufina ngwai. Ma kira ka saea nia ta ngwae talinga'i liu.

¹⁰ Ma na ngwae ki ta'ifau 'i fanoa ne'eri, na ngwae 'a'ana ki, ma kaela ngela ti'iti'i ki logo, kira ka fafarongoa, ma kira ka saea nia na ngwae ne'e to'o ana ngasingasi'anga fa'asia God, ma kira ka saea 'ani "Ngasingasi'anga Doe."

¹¹ Kira donga ka tau na'a ma'i sulia nia ka sasia rao'a ne'eri ki 'ani lufina ngwai.

¹² Bore ma ana kaida'i kira rongoa sa Filip nia fata sulia na Fa'arongo'a Le'a sulia na 'Inoto'anga God ma sa Jesus Christ, kira ka fa'amamana, ma kira ka siuabu ngwae ki ma na kini ki logo.

¹³ Sa Simon bore ka fa'amamana logo, ma ka siuabu. 'I buri 'ana, nia ka leka na'a fa'inia sa Filip 'uana kula ne'e nia leka 'uana. Ma kaida'i nia lisia sa Filip fulia na'a ru fa'anada'a ki, ma na ru ni 'arefo'a ki, nia ka 'arefo liu.

14 Na ngwae lifurongo ki ne'e kira tua 'i Jerusalem, ana kaida'i ne'eri kira rongoa ngwae 'i Samaria ki kira fa'amamana logo ana na fatalana God, go'o kira ka kwatea sa Peter fa'inia sa John ka leka kwau siada.

15 Kaida'i kera dao, kera ka fo'o fuana ngwae ne'e kira fa'amamana ki, 'iri kira ka to'o ana na Ano'i ru Abu.

16 Kira ta'ifau kira siuabu na'a kaida'i kira fa'amamana na'a ana sa Jesus, bore ma na Ano'i ru Abu noa'a kasi koso 'ua fafia ta ngwae ada.

17 'Una'eri sa Peter ma sa John, kera ka alua limada 'i fafoda, mala kira ka fi'i to'o na'a ana Ano'i ru Abu.

18 Ana kaida'i ne'eri, sa Simon ka lisia na ngwae lifurongo ki kera alua limada fafida, ma na na Ano'i ru Abu ka sifolida na'a, nia ka ngalia mani ka sasi 'uana kwatelana fuana sa Peter ma sa John,

19 ka fata 'uri, "Koro'o ke kwatea logo na ngasingasi'anga ne'ana fuaku, 'iri di'ia nau ku alua bore na limaku 'i fafona ta ngwae, nia ke ba'a to'o logo ana Ano'i ru Abu."

20 Bore ma sa Peter ka olisia ka 'uri, "Nia bolo fa'inia mani 'oe fa'ini'o koro'o ke funu, osi'ana 'oko fia fasi ne'e na kwate'a God na ru lala fuana folilana 'ani mani.

21 Noa'a 'oe kosi bolo go'o fuana rao'a fa'i kaimili, osi'ana na manatalamu noa'a kasi saga 'i na'ona God.

22 'Oke kakari alifa'i fa'asia manata'anga ta'a ne'e 'oe ki, ma 'oke fo'osia God fasi 'iri nia ke manata loge'o fa'asia manata'anga ta'a nini 'oe ki.

23 Osi'ana nau ku lisia ne'e 'oko 'uga ka ta'a liu, ma 'oko tua 'ani laeroroto'anga 'i olofana ta'anga'a."

24 Sui sa Simon ka fata 'uri fuana sa Peter ma sa John, "Moro fo'osia God ka 'afi nau, fasi 'iri ta ru ana ru nini'a koro'o sae'e ki kasi to'e nau."

25 Ma 'i buri 'ana, sa Peter fa'inia sa John kera ala'a sulia tae ki ne'e kera saiana sulia sa Jesus, ma kera ka fata sulia fatalana na Aofia. Sui kera ka oli 'uana 'i Jerusalem. Ma ana oli'a kera, kera ka fa'arongo 'ani Fa'arongo'a Le'a ana ma'e fanoa 'oro ki 'i Samaria.

Sa Filip fa'inia ngwae 'inoto'a 'i Etiopia

26 Ma ta'i 'ainsel na Aofia ka ala'a fuana sa Filip ka 'uri, "'Oke sasi aka'u, 'oko leka 'i bali 'ala'a sulia na tala ne'e to'o 'i Jerusalem ka leka 'uana 'i Gasa sulia tala ne'e liu saena kula le'erede."

27-28 Ma sa Filip ka sasi aka'u ma ka leka. Ma na ta'i ngwae 'inoto'a fa'asia 'i Etiopia ka leka logo ma'i sulia tala ne'eri, ka oli 'uana fanoa nia. Na ngwae ne'e, nia* lia sulia na mani na tatalafa'a kini 'i Etiopia. Nia tua ma'i 'i Jerusalem fuana fo'osilana God, sui nia ka oli na'a 'i fanoa saena ru ni leka'a nia ne'e hos nia tara. Ma kaida'i nia leka 'ana, nia tua ka to'omani na buka sa Aesea na profet nia keresia.

29 Go'o na Ano'i ru Abu ka fata 'uri fuana sa Filip, "Leka, 'oko leka karangia na ngwae lo'oko."

* **8:27-28** Ngwae 'inoto'a fa'asia 'i Etiopia, nia ta 'eunuch.' Na fadalana ana 'eunuch' ne'e ngwae falasia. Saena Fau Alanga'inga 'Ua, ta ngwae 'uri nia sua, ma noa'a kasi leka saena Luma Abu God.

³⁰ Ma sa Filip ka lalili kwau siana, ma ka rongoa nia to'omani na buka sa Aesea na profet, ma nia ka saefiloa ka fata 'uri, "Oko saiana na ru ne'ana 'oko to'omani?"

³¹ Ma na ngwae 'inoto'a ne'eri ka olisia ka 'uri, "Uri ma nai sai fa'uta ana, di'ia noa'a ta ngwae kasi fa'amanata nau 'ani?" Ma nia ka saea ma'i sa Filip, fasi 'iri ke ra'e kwau siana ma ka tua fa'inia.

³² Na Kerekere'a Abu ne'e nia to'omani, nia 'uri,

"Ngwae ki tala'ia fuana saungilana, ka di'ia ne'e ngwae ki tala'ia na sipsip fuana saungilana, ma noa'a nia kasi saea go'o ta ala'anga, ma ka di'ia na'a kala sipsip ne'e nia tua nene kaida'i kira sufia ifuna.

³³ Ma kira ka 'oidorole 'ani nia'a, ma kira ka matalanga'inia 'ani soke'a ki.

Ma nia noa'a kasi to'o ana ta kwalafa, osi'ana kira saungia ka mae."☆

³⁴ Go'o na ngwae 'inoto'a ne'e ka fata 'uri fuana sa Filip, "Fa'arongo nau basi ma'i kwa, 'uri ma sa tai nini'a na profet ne'e fata sulia? Suli nia'a talana, nama sulia ta ngwae matamata lala 'ana?"

³⁵ Ma sa Filip ka tala'ae ka ala'a fuana sulia na Fa'arongo'a Le'a sulia sa Jesus, nia tala'ae ana Kerekere'a Abu ne'eri.

³⁶⁻³⁷ Ma ana kaida'i kira leka sulia tala, kira ka liu bolo fa'inia ta'i gwa'i kafo. Ma na ngwae

☆ **8:33** Aesea 53:7, 8

'inoto'la ne'eri ka fata 'uri fuana sa Filip, “Na kafo nini'a go'lo kwa, siuabu nau na'a.”†

38 Sui na ngwae 'inoto'la ne'e ka saea na hos nia ka uu to'lo, ma sa Filip kera ka koso saena kafo, ma sa Filip ka siuabua na'a.

39 Ana kaida'i kera ra'e ma'i fa'asia saena kafo, na Ano'i ru God fi'li leka ma'i ka laua na'a sa Filip. Sui bore 'ana na ngwae 'inoto'la ne'eri noa'a kasi lisia na'a la'u sa Filip, nia ka leka na'a kwau 'ana fa'inia na saele'anga doe.

40 Bore ma sa Filip ka ngwano ma nia'a lala na'a 'i Asotus, ma ka liu daraninia na'a ma'e fanoa ne'eri ki fa'inia fa'atalonga'ilana na Fa'arongo'a Le'a ana fanoa ne'eri ki, leleka ka dao ana fanoa 'i Sesarea.

9

Sa Saul kakari alifa'i ma ka fa'amamana

1 Ma ana kaida'i ne'eri logo, sa Saul ka ngangata na'a fa'inia na ala'anga nia ki fuana na saungilana fafarongo na Aofia ki. Ma nia ka leka siana na 'ingata'i fata abu,

2 ma ka gania 'iri nia ka keresia ta ala'anga fuana na ngwae fa'ina'ona'lo ki ana luma fuana fo'longa'a ki 'i Damaskas, 'iri kira ka ala'ania fuana nia lulua 'uana na ngwae ne'e kira fa'amamana ana na Aofia ki, ma di'ia nia dao to'ona ta ngwae nama ta kini 'una'eri, nia

† **8:36-37** Ti kerekere'a ua ana Acts noa'a kasi 'adoa verse 37, Ma sa Filip ka fata 'uri fuana, “'Oko saiana 'oe siuabu go'lo 'amu, di'ia 'oko fa'amamana ana sa Jesus 'ani maurilamu ta'ifau.” Nia olisia ka 'uri, “'Iu, nau ku fa'amamana ana sa Jesus Christ nia'a ne'e Ngela God.”

ke dauda, ma ke oli ma'i fa'inida 'uana 'i Jerusalem.

³ Ma ana kaida'i nia leka 'uana 'i Damaskas, ma ka dao karangia na'a kwau na fanoa, tona ma na binabina fa'asia saena mamanga rara na'a 'afia nia'a.

⁴ Ma nia ka 'asi 'i ano, ma nia ka rongoa ta'i lingalinga'i ala'angai fata 'uri fuana, "Saul, Saul! Fa'uta la'u ne'e 'oko fa'akaisi nau kwa?"

⁵ Sui sa Saul ka olisia ka 'uri, "Ara'i kwa, 'ae'o sa tai nini'a?"

Ma na lingalinga'i ala'anga ne'eri olisia ka 'uri, "Nau'a sa Jesus, na ngwae ne'e 'oko fa'akaisia.

⁶ 'Oke tata'e, 'oko leka 'i fanoa, ma kika fa'arongo'o 'ani tae ne'e 'oke ba'a sasia."

⁷ Ma na ngwae ne'e kira leka fa'inia sa Saul ki, kira ka uu nene, ma noa'a kira kasi saea na'a ta ala'anga, kira rongoa na lingalinga'i ala'anga ne'eri, bore ma noa'a ki kasi lisia go'o ta ngwae.

⁸ Sui sa Saul ka tata'e ma'i, ma ka kwadalani na'a maana, bore ma noa'a nia kasi lisia go'o ta ru. Ma kira ka dau ana limana, kira ka tala'ia 'uana 'i Damaskas.

⁹ Ma sa Saul noa'a kasi lisia na'a ta ta'i ru, osi'ana maana rodo na'a sulia uulu asoa ki. Ma sulia uulu asoa ne'eri ki logo, noa'a nia kasi 'ania ta fanga, ma noa'a kasi kwa'ufia logo ta kafo.

¹⁰ Ma na ta'i fafarongo sa Jesus logo ne'e satana sa Ananias, nia tua logo 'i Damaskas, ma nia ka lisia na Aofia ana fa'ata'inga. Ma na Aofia ka fata 'uri fuana, "Ananias kwa!"

Ma sa Ananias ka olisia ka 'uri, “Aofia 'ae, nau'a nini'a.”

¹¹ Na Aofia ka fata 'uri fuana, “'Oke sasi aka'u, ko leka 'uana na tala ne'e kira saea 'ani ‘Tala Saga,’ ma 'oko leka 'uana luma sa Judas, 'oko saefiloa 'uana ta'i ngwae fa'asia 'i Tarsus ne'e satana sa Saul. Nia fo'lo 'ana 'i ne'eri,

¹² ma nia ka lisi'o 'ani fa'ata'inga ne'e 'oko ru'u ma'i siana, ma 'oko alua na'a limamu fafia, fasi 'iri ne'e ro maana nia ki ka lia la'u.”

¹³ Sui sa Ananias ka olisia ka 'uri, “Aofia kwa, ngwae 'oro ki kira fa'arongo nau sulia ngwae ne'e ma na ru ta'a 'oro nia sasi fuana ngwae 'oe ki 'i Jerusalem.

¹⁴ Ma nia ka leka na'a ma'i 'i ne'e 'i Damaskas, 'iri nia ke daua sa tai fa'ida ne'e kira fo'osi 'oe, osi'ana na fata abu doe ki ne'e kira ala'ania fuana.”

¹⁵ Bore ma na Aofia olisia ka fata 'uri fuana, “'Oke leka 'amu, osi'ana nau ku filia na'a 'iri nia ke rao fuaku, ma ke fa'atalo sulia nau'a fuana ngwae ne'e noa'a la'u ngwae Jiu ki, ma na tatalafa'a kira ki, ma fuana ngwae 'i Israel ki logo.

¹⁶ Ma nau'a talaku ne'e nau kui ba'a fa'ata'inia fuana tae ki ne'e nia ke ba'a nonifii 'ani ana kaida'i nia ke fa'atalo 'ani nau.”

¹⁷ 'Una'eri sa Ananias ka leka, ka ru'u saena luma ne'eri, ma ka alua limana fafona sa Saul, ma ka fata 'uri, “Ngwaefuta nau Saul 'ae, sa Jesus na Aofia talana ne'e asunga'i nau ma'i. Nia ba fa'ata'i fuamu sulia na tala, ana kaida'i ba 'oko leka ma'i 'i ne'e. Nia ka asunga'i nau ma'i, fasi 'iri 'oko lia la'u, ma 'oko to'o ana na Anoli ru Abu.”

¹⁸ Ma 'ali'ali go'lo na ru di'ia na reforefo i'a ki ka 'asia fa'asia na'a maana sa Saul, ma nia ka lia la'u. Sui nia ka tata'e, ma ka siuabu.

¹⁹ Ma buri 'ana nia fanga ka sui na'a, nonina ka fi'i ngasingasi'a la'u.

Sa Saul fa'arongo 'ani Fa'arongo'a Le'a 'i Damaskas

Ma sa Saul ka tua fa'inia na fafarongo ki 'i Damaskas sulia bara asoa.

²⁰ Ma nia ka leka 'ali'ali 'uana luma fuana fo'onga'a, ma ka tala'ae ana ala'anga sulia sa Jesus ka 'uri, "Nia'a ne'e na Ngela God."

²¹ Ma sa tai fa'ida ne'e kira rongoa nia'a, kira ka 'arefo liu, ma kira ka saefilo kwailiu safitada kira ka 'uri, "Se reala na ngwae ne'e ba tua tua 'i Jerusalem, ma ka saungia ngwae ne'e kira fo'osia sa Jesus ki. Ma nia leka na'a ma'i 'i ne'e, 'iri ke dauda, ma ke tala'ida siana na fata abu doe ki."

²² God ka radua sa Saul, ma na fatalana ka ngasingasi'a liu. Ma sa Saul ka fa'ata'inia sulia sa Jesus saena na Kerekere'a Abu ne'e nia'a na ngwae ne'e God filia. Ma ka 'una'eri, ngwae Jiu ki ne'e kira tua 'i Damaskas, kira ka kina na'a olisilana 'ani ta ru.

²³ Ma 'i buri 'ana asoa 'oro ki ka sui,* ngwae Jiu ki kira ka fiku fuana loko'i ru 'anga fuana saungilana sa Saul.

²⁴ Sulia asoa ma na rodo, kira ka folo 'usia maana na sakasaka'a ana fanoa ne'eri fasi 'iri

* **9:23** Ti ngwae fia asoa 'oro ne'e ki bolo fa'inia ta ro fa'i ngali nama uulu fa'i ngali 'una'eri. Lisia Galesia 1:17,18

kira ke saungia. Bore ma sa Saul ka rongoa na manata'anga kira ki.

²⁵ Ma ana ta'i fa'i rodo, na fafarongo nia ki kira ngalia, kira ka fa'akosoa saena na kaibaru doe 'uana 'i maa sulia ma'e kwakwa tofongana sulufau ne'e kira 'uia kalia 'ania na fanoa ne'eri.

Sa Saul tua 'i Jerusalem

²⁶ Ma sa Saul ka leka 'i Jerusalem, ma ka iliili 'uana leka fiku'a fa'inia na ngwae ne'e kira fa'amamana ana sa Jesus ki. Ma noa'a kira kasi fa'amamana ana fasi nia'a ne'e ta fafarongo logo ana sa Jesus, ma kira ka ma'u 'ani nia'a.

²⁷ Go'o sa Banabas ka leka ma'i, ka tala'ia siana na ngwae lifurongo ki, ma ka fa'arongo kira 'ani ne'e sa Saul nia lisia na Aofia sulia tala, ma na Aofia ka ala'a logo fuana. 'Una'eri nia ka fa'arongo kira logo 'ani sa Saul ne'e nia fata falatali'a sulia sa Jesus 'i Damaskas.

²⁸ Ma kira fi'i fa'amamana, ma sa Saul ka fi'i tua na'a fa'inida, ma ka liu saena 'afutana 'i Jerusalem, ma ka fata nonira'a sulia sa Jesus.

²⁹ Ma nia ka fata ma ka olisu'usu'u fa'inia ngwae Jiu ki ne'e kira fata 'ani ala'anga Grik, ma kira ka iliili 'uana saungilana.

³⁰ Ma ana kaida'i na ngwae ne'e kira fa'amamana ki kira rongoa ru ne'eri, kira ka tala'ia sa Saul 'uana 'i Sesarea, ma kira ka kwatea 'uana 'i Tarsus.

³¹ Ma na ngwae fa'amamana ki saena aba'i kula 'i Judea, ma 'i Galili, ma 'i Samaria ki, kira ka fi'i tua na'a 'ani aroaro'anga ana kaida'i ne'eri. Ma na fikuta'i ngwae fa'amamana ne'eri ka ngasingasi'a, ma ka doe la'u 'ani ngwae

'oro ki ne'e kira fa'amamana. Nia 'una'eri, osi'ana na Ano'i ru Abu kwai'afi ada, ma kira ka fa'adufa na Aofia.

Sa Peter leka kwau 'uana 'i Lida ma 'i Jopa

³² Ma sa Peter ka leka ana ma'e fanoa 'oro ki, ma ana ta'i kaida'i nia ka leka 'i Lida 'iri nia ka maa to'ona na ngwae God ki ne'e kira tua 'i saena ma'e fanoa ne'eri.

³³ Ma 'i ne'eri, nia ka dao to'ona ta'i ngwae satana sa Aeneas ne'e nonina ta'u ma noa'a nia kasi tata'e na'a fa'asia na 'ifita'i nia sulia kwalu fa'i ngali ki.

³⁴ Ma sa Peter ka fata 'uri fuana, "Aeneas 'ae, sa Jesus Christ ka gura'o na'a ana kaida'i ne'e. 'Oke tata'e, ko la'umia na 'ifita'i 'oe." Ma 'ali'ali go'o sa Aeneas ka tata'e.

³⁵ Ma na ngwae ki ta'ifau ne'e kira tua 'i Lida ma 'i Saron, kira lisia, ma kira ka fa'amamana ana na Aofia.

³⁶ Ana fanoa 'i Jopa, ta'i kini ne'e fa'amamana, nia tua logo 'i ne'eri, ne'e satana 'i Tabita. (Ana ala'anga 'i Grik nia'a 'i Dorkas.) Nia ka sasia ru le'a 'oro liu ki, ma ka kwai'afi liu logo ana ngwae ne'e kira dala'a ki.

³⁷ Ma ana kaida'i ne'eri, nia mata'i, ma ka mae. Ma kika taufia nonina ka sui, kira ka 'afua, ma kira ka ngalia 'uana ma'e luma 'i lifua, ma kira egola 'i ne'eri.

³⁸ Ma na fanoa 'i Jopa noa'a kasi tau go'o fa'asia 'i Lida, ma ana kaida'i ne'e ngwae ne'e kira fa'amamana ki kira rongoa sa Peter nia tua 'i Lida, kira ka kwatea ro ngwae ki siana fa'inia na ala'anga 'uri, "'Oke leka 'ali'ali ma'i siaimili."

39 'Una'eri sa Peter ka leka fa'i kera. Ma kaida'i nia dao ana, kira ka tala'ia 'uana ma'e luma ne'e 'i lifua. Na gwa'i 'uru ki ta'ifau go'o ne'e, kira fiku siana sa Peter 'i ne'eri, ma kira ka angi. Ma kira ka fa'ata'inia na toro 'oro ki ne'e kini ne'eri nia tai'i ana kaida'i nia mauri 'ua.

40 Sui sa Peter ka ba'e kira ta'ifau, kira ka ru'u 'i maa fa'asia ma'e luma ne'eri, ma nia ka bobo uruuru, ka fo'o. Sui nia ka abula fuana noni'ru ne'eri, ka fata 'uri fuana, "Tabita 'ae, 'oke tata'e." Ma na kini ne'eri ka kwadalani maana, ma kaida'i nia lia kwau, nia ka lisia sa Peter, ma nia ka sula tata'e ma ka gwauru.

41 Ma sa Peter ka dau ana na limana, ma ka 'afia nia ka tata'e ka uu. Sui nia ka ri ma'i 'uana na gwa'i 'uru baera ki, fa'inia na ngwae ne'e kira fa'amamana ki, ma ka fa'ata'inia 'i Dorkas ne'e nia mauri na'a.

42 Na ala'anga sulia na ru ne'e ka talofia 'afutana na'a fanoa 'i Jopa ta'ifau, ma na ngwae 'oro ki kira ka fa'amamana na'a ana na Aofia.

43 Ma sa Peter ka tua 'i Jopa sulia asoa 'oro ki fa'inia na ngwae ne'e satana sa Simon, na ngwae ne'e rao'a nia fuana saungilana na 'u'uila ru ana buluka ki.

10

Sa Peter fa'inia sa Kornelius

1 Ma ta'i ngwae 'i Sesarea ne'e satana sa Kornelius, na ngwae fa'ina'ona'o ana ngwae fuana ofo'a ki 'i Rom ne'e kira saea 'ani "Fikuta'i ngwae 'i Itali."

2 Nia'a na ngwae ne'e nia fa'a'inoto'a God, ma ka dangi'i fo'osia logo. Nia'a fa'inia na ngwae

saena luma nia ki ta'ifau ne'e kira fo'osia God, ma ka sasi ru 'oro le'a ki fuana 'afilana ngwae dala'a Jiu ki logo.

³ Aia, ma ka bolo fa'inia uula kadi sina 'i sa'ulafi ana ta'i fa'i asoa, nia ka lisia ta'i fa'ata'inga ne'e fa'ata'i madako ana na 'ainsel God nia leka ma'i, ma ka fata 'uri fuana, "Kornelius kwa!"

⁴ Ma nia ka alu na'a maana ana 'ainsel ne'eri, ma ka ma'u, ma ka 'uri, "Ngwae 'a'ana nau 'ae, tae na'a ne'e 'oko oga?"

Ma na 'ainsel ne'eri ka olisia ka 'uri, "God nia saele'a liu fa'ini'o, ma ka alafafia na fo'onga'a 'oe ki fa'inia na rao'a le'a ne'e 'oko sasi'i fuana 'afilana na ngwae dala'a ki, ma God ke kwaiara'o du'ungani'i.

⁵ Ana kaida'i ne'e na'a, 'oke kwatea ti ngwae ke leka 'uana 'i Jopa fasi 'iri kike saea ma'i ta'i ngwae ne'e satana sa Simon Peter.

⁶ Nia tua saena luma ta'i ngwae rao ana 'u'uila ru ana buluka ki, satana sa Simon ba na luma nia tua sulia asi."

⁷ Na 'ainsel ne'e ka ala'a 'una'eri fuana ka sui, nia ka leka na'a 'ana. Ma sa Kornelius ka saea ma'i ro ngwae ki ana ngwae ne'e kira rao 'i saena luma nia ki siana, fa'inia ta'i ngwae ana ofo'a nia, na ngwae ne'e nia ka fo'osia logo God.

⁸ Ma nia ka fa'arongo kira 'ani na ru ne'e nia lisia ma ka rongoa. Sui nia ka asunga'i kira kwau 'uana 'i Jopa.

⁹ Ana asoa 'i buri, kaida'i ngwae ne'eri ki kira leka 'ua kwau, ma kira ka karangi dao na'a ana ma'e fanoa 'i Jopa, ma ana kaida'i ne'eri sa Peter ra'e 'i fafona luma, 'iri nia ka fo'o 'i asoa.

¹⁰ Ma nia ka fiolo, ma nia ka oga ka fanga. Ma ana kaida'i kira sasi aka'u 'ua ana fanga ki, nia ka lisia ta'i fa'ata'inga.

¹¹ Nia ka lisia 'i langi nia 'ifi, ma ka lisia na ru di'ia 'aba ifi reba ne'e kira fa'akosoa ma'i 'i ano saena magalia, ma lisilana di'ia ta ngwae ne'e dau ana 'ani fai su'usu'u'i ru ki.

¹² Ma saena 'aba ifi ne'eri na ru mauri ki, ma ru 'ae'aela ki, ru angoango ki, ma na no'o kwasi ki. Na ru ne'eri ki, taki sa Moses luia noa'a ta ngwae kasi 'ani'i.

¹³ Sui nia ka rongoa ta'i lingalinga'i ru ka fata 'uri fuana, "Peter, tata'e, ko saungida, ma 'oko 'anida."

¹⁴ Ma sa Peter ka olisia ka fata 'uri, "Aofia 'ae, noa'a liu, osi'ana noa'a nau kusi 'ani'ania ta ru ne'e sua ma ka bulibuli."

¹⁵ 'Una'eri na lingalinga'i ru ne'eri ka fata la'u 'uri fuana, "Noa'a 'oe kosi saea ta ru sua ma ka bulibuli ana ta tae ne'e God ka saea nia le'a, ma ka sikasika fuana 'anilana."

¹⁶ Uulu kaida'i ki ne'e ru ne'eri nia fa'ata'i 'una'eri ana ka sui, kira ka olita'inia logo 'ada na 'aba ifi baera fa'inia na ru ki ta'ifau 'uana 'i langi.

¹⁷ Ma sa Peter ka manata sulia fadalana fa'ata'inga ne'e nia lisia. Ma ana kaida'i ne'eri logo ne'e ngwae ba sa Kornelius asunga'inida ma'i ki, kira ka saefilo 'uana luma sa Simon, ma kira ka dao na'a maana ma'e ta'elo.

¹⁸ Ma kira saefilo kira ka 'uri, "'Uri ma ta'i ngwae satana sa Simon Peter nia tua 'i ne'e?"

¹⁹ Ma ana kaida'i ne'eri, sa Peter ka manata go'o 'ana 'ua sulia na fa'ata'inga ne'e nia lisia, osi'ana nia oga ka saiana na fadalana. Ma na

Ano'i ru Abu ka fata 'uri fuana, “Fafarongo basi, na uulu ngwae ki kira dao 'i ne'e, ma kira ka lulu 'uamu.

²⁰ Tata'e, 'oko koso kwau siada, ma noa'a 'oe kosi manata na'i oreore 'uana leka'a fa'i kira, osi'ana nau'a ne'e nau ku asunga'inida ma'i.”

²¹ Sui sa Peter ka koso kwau siada, ka fata 'uri, “Nau'a na'a ngwae bani'a kamu lulu 'uaku nini'a. 'Uri ma kamu leka ma'i fa'uta nini'a?”

²² Kira olisia kira ka fata 'uri, “Sa Kornelius na ngwae fa'ina'ona'o ana ofo'a ne'e asunga'i kaimili ma'i. Nia'a na ngwae le'a, ma ka fo'osia logo God. Ma na ngwae 'i Jiu ki ta'ifau kira ka fu'usi doe liu ana nia'a. Ma ta'i 'ainsel God ka saea fuana fasi 'iri nia ka sae'o 'uana luma nia, ma nia oga ka rongoa tae ne'e 'oke ba'a saea.”

²³ Ma sa Peter ka kwaloa kwau ngwae ne'eri ki 'i luma ne'e nia tua ana, fasi 'iri kike maliu basi fa'inia ana rodo ne'eri.

Sui 'ofodangi ana ruana asoa, sa Peter ka sasi aka'u, ma ka leka fa'inida ma ti ngwae la'u 'i Jopa ne'e kira fa'amamana.

²⁴ Ana fa'i asoa 'i buri, kira ka dao na'a 'i Sesarea, na kula ba sa Kornelius ma'akwalia ana. Ma na ngwaefuta nia ki, ma na to'olana fa'ida, ma na ngwae kwaima nia ki ne'e nia laefida ma'i, kira ka masia logo sa Peter fa'inia sa Kornelius.

²⁵ Ma kaida'i sa Peter fasi ke ru'u go'o kwau, sa Kornelius ka dao to'ona, ma ka 'asia 'i na'ona 'aena sa Peter, ma ka fa'a aofia.

²⁶ Bore ma sa Peter ka ta'ea ka fata 'uri, “'Oke tata'e, osi'ana nau'a nini'a na ngwae di'ia logo 'ae'o.”

27 Ma sa Peter ka ala'a fa'inia sa Kornelius, ma kera ka ru'u na'a kwau saena luma. Ma nia ka lisia ngwae 'oro liu ki kira fiku.

28 Ma nia ka fata 'uri fuada, “Kaumulu muke sai le'a na'a ana ta'ifau go'o ne'e na taki kaimili Jiu ki, nia lusia noa'a kami kasi ru'u saena luma kaumulu ki, ma noa'a kami kasi rao fiku fa'i kamu ngwae ne'e noa'a la'u Jiu ki. Bore ma God fa'ata'inia fuaku noa'a nau kusi saea ta ngwae 'ani ngwae bulibuli ma ka sua.

29 Nia ne'e kwate ma nau ku leka ma'i ana kaida'i ne'e 'oko sae nau ma'i, ma noa'a naisi leka ma'i fa'inia ta manata ruarua'anga. 'Irai nai saefilo kamu, fa'uta ne'e kamu ka laefi nau ma'i 'iri nai leka ma'i?”

30 Sa Kornelius ka olisia ka 'uri, “'I gwanulafi, nau ku fo'o 'aku 'i luma nau ana uula kadi sina 'i sa'ulafi 'una'eri, ma ngwano ma ta'i ngwae toro 'ani ifi ngwasinasina, nia uu na'a 'i na'oku,

31 ma ka fata 'uri, 'Kornelius 'ae, God rongoa fo'onga'a 'oe, ma ka lisia na rao'a le'a 'oe ki ana 'afilana na ngwae dala'a ki.

32 'Oke kwatea ta ngwae ke leka 'i Jopa fasi 'iri ke saea ma'i ta'i ngwae satana sa Simon Peter. Nia tua fa'inia sa Simon, na ngwae ba rao ana na 'u'uila buluka ki, ma na luma nia teo 'i 'a'e one sulia asi.'

33 Nia ne'e, nau ku 'ali'ali ku laefi 'oe ma'i. Ma nia le'a liu ne'e 'oko leka ma'i. 'Iu, God tua fa'i kulu ta'ifau, ma kami ka kwaimasi fuana rongolana ta tae ne'e God oga 'oke saea.”

Na ngwae ne'e noa'a la'u Jiu ki kira fi'i rongoa na Fa'arongo'a Le'a

³⁴ Sa Peter ala'a ma ka fata ka 'uri, "Nau ku sai le'a ana ne'e God nia lisia na ngwae ki ta'ifau ka bolo go'o, ma noa'a kasi 'inifilifili ana ngwae ki.

³⁵ Ma sa tai bore 'ana ne'e nia fu'usi doe ana God, ma ka sasia ru saga ki, nia'a na'a ne'e na ngwae ne'e God ka kwaloa, sui bore 'ana ta kwalafa tae ne'e nia ka leka ma'i fa'asia.

³⁶ Nau ku saiana kaumulu rongo na'a sulia na Fa'arongo'a Le'a fuana Jiu ki ne'e aroaro'anga fa'inia God sulia sa Jesus Christ na ngwae ne'e Aofia fuana ngwae ki ta'ifau.

³⁷ Kamu ka sai logo ana ne'e na ru doe ki ba fuli 'i Israel, tala'ae ma'i 'i Galili, buri 'ana ba sa John fa'amanata 'iri ne'e ngwae ki kike kakari alifa'i fa'asia ta'anga'a kira ki ma kike siuabu.

³⁸ Ma kamu ka sai logo ana sa Jesus na ngwae 'i Nasaret, ma kamu ka sai logo ana ne'e God ka kwatea na Ano'i ru Abu ma na ngasingasi'anga fuana. Sa Jesus ka leka ana kula 'oro ki, ma ka sasia na ru le'a ki, ma ka gura na ngwae ne'e kira tua olofana ngasingasi'anga ana sa Saetan. Sa Jesus sasia ru ne'eri ki, du'ungana God tua fa'inia.

³⁹ Kami lisia na ru ne'e sa Jesus nia fuli'i ki 'i Israel ma 'i Jerusalem. Sui kira ka saungia ka mae 'ani foto'ilana ana 'ai rara folo.

⁴⁰ Bore ma, God ka ta'ea fa'asia na mae'a ana uula asoa, ma ka fa'ata'i nia fuaimili.

⁴¹ Noa'a nia 'iri fa'ata'i la'u fuana ngwae ki ta'ifau, bore ma nia ka fa'ata'i go'o 'ana fuaimili na ngwae ne'e God nia fili kami ka lisia, ma kami ka fata fa'amamana suli'i. Ma kaimili ne'e kami fanga ma kami ka kwa'u fa'inia 'i buri 'ana ne'e nia tata'e fa'asia na mae'a.

⁴² Ma nia ka fata totonga'i 'ani fuaimili, 'iri kami ke fata fa'amamana ma mike fa'atalo 'ania sa Jesus na ngwae ne'e God filia 'iri ke matalangani ngwae mauri ki fa'inia ngwae ne'e mae na'a ki.

⁴³ Ma na profet ki ta'ifau ne'e kira fata sulia na Christ, na ngwae ne'e God filia fuana fa'amaurilana ngwae nia ki. Na profet ki ka saea na ngwae ne'e kira fa'amamana ana nia'a, God ke ba'a rufuanata ana ta'anga'a kira ki, osi'ana na ru ne'e na Christ nia sasia fuada."

Na ngwae ne'e noa'a la'u Jiu ki kira to'o logo ana Ano'i ru Abu

⁴⁴ Ma ana kaida'i sa Peter ka ala'a go'o 'ana 'ua, na Ano'i ru Abu ka koso fafia na ngwae ne'e kira fafarongoa na fatalana.

⁴⁵ Ma na ngwae Jiu ne'e kira fa'amamana ana sa Jesus, ma kira ka leka ma'i fa'asia 'i Jopa fa'inia sa Peter, kira ka 'arefo liu, osi'ana God nia kwate dangalu na'a ana na Ano'i ru Abu fafia na ngwae ne'e noa'a la'u Jiu ki logo.

⁴⁶ 'Iu, kira rongoa ngwae ne'e noa'a la'u Jiu ki, kira fata logo 'ani ala'anga matamata ki, ma kira ka fa'a 'inoto'a God. Ma sa Peter ka fata 'uri,

⁴⁷ "Na ngwae ne'e ki, kira to'o logo ana na Ano'i ru Abu di'ia logo kaimili. Ma noa'a ta ngwae kasi totolia ne'e ka luida fa'asia siuabu'a 'ani kafo."

⁴⁸ Ma sa Peter ka saea kira ka siuabu na'a, osi'ana kira fa'amamana ana sa Jesus Christ. Sui kira ka gania 'iri nia ke tua la'u fa'inida sulia ta bara asoa.

11

Sa Peter fa'arongoa na ngwae fa'amamana ki 'i Jerusalem

¹ Na ngwae lifurongo ki fa'inia na ngwae ne'e kira fa'amamana ki ne'e kira tua 'i Judea, kira rongoa na ngwae ne'e noa'a la'u Jiu ki kira fa'amamana logo ana fatalana God.

² Ma ana kaida'i sa Peter fa'inia ono ngwae fa'amamana ki kira dao 'i Jerusalem fa'asia 'i Sesarea, na ngwae Jiu ki ne'e kira fa'amamana ana sa Jesus, kira ka balufia sa Peter,

³ kira ka fata 'uri, "Se! 'Oko ru'u saena luma ngwae ne'e noa'a la'u Jiu ki ne'e noa'a kira kasi 'olo fa'ata'inia, ma 'oko fanga go'o 'amu fa'inida!"

⁴ Ma sa Peter ka ala'a fuada sulia na ru ne'e fuli ki ta'ifau ka 'uri,

⁵ "Ana kaida'i nau ku tua ana fanoa 'i Jopa, nau ku fo'o, ma nau ku lisia ta'i fa'ata'inga. Nau ku lisia ru di'ia 'aba ifi reba ne'e kira fa'akosoa ma'i fa'asia 'i langi, di'ia ti ngwae kira dau ana fai su'usu'u'i ru ki, ma nia ka koso ma'i siaku.

⁶ Ma nau ku lia saena, ma nau ku lisia ru mauri ki saena ano, ru 'ae'aela ki, ru angoango ki, ma na no'o kwasi ki.

⁷ 'Una'eri, nau ku rongoa na lingalinga'i ru ka fata 'uri, 'Peter tata'e, 'oko saungida, ma 'oko 'anida!'

⁸ Bore ma nau ku fata 'uri, 'Aofia 'ae, noa'a liu go'o, osi'ana noa'a nau kusi 'ani'ania 'ua ta ru ne'e sua ma ka bulibuli, na ru ne'e ki taki sa Moses luia noa'a ta ngwae kasi 'ani'i.'

⁹ Sui na lingalinga'i ru ne'e fa'asia langi ka fata la'u 'uri, 'Noa'a 'oe kosi saea ta ru nia sua ma ka bulibuli ana ru ne'e God saea ni'i sikasika na'a.'

¹⁰ Na ru ne'eri ka 'una'eri uulu fau sui, kira ka olita'inia logo 'ada 'i langi.

¹¹ Ana kaida'i ne'eri, na uulu ngwae ki ne'e ta'i ngwae ka asunga'inida ma'i siaku fa'asia 'i Sesarea, kira dao na'a 'i maana luma ne'e nau ku tua ana.

¹² Ma na Ano'i ru Abu ka saea fuaku, nai leka fa'inida, ma noa'a nau kusi manata na'i oreore sulia kira'a ngwae noa'a la'u Jiu ki. Ma na ono ngwae ne'e ki, ne'e kira fa'amamana ma kira tua 'i Jopa, kira ka leka logo fa'inau 'uana 'i Sesarea, ma kami ka ru'u 'i saena luma sa Kornelius.

¹³ Ma nia ka fa'arongo kaimili 'ani ne'e nia lisia na 'ainsel nia uu saena luma nia ma ka saea fuana, 'Oke asunga'inia ta ngwae 'uana 'i Jopa 'iri ke saea ma'i na ngwae ne'e satana sa Simon Peter.

¹⁴ Nia ke ba'a saea na ala'anga ki fuamu, 'iri 'ae'o fa'inia na kwalafa 'oe kamu ke mauri firi.'

¹⁵ Ana kaida'i nau ku tala'ae ku ala'a go'o fuada, na Ano'i ru Abu ka koso na'a ma'i fafida, di'ia logo ba nia koso ma'i fafi kulu ana asoa ana Pentekos.

¹⁶ Ma nau ku manata to'ona na ru ba Aofia nia saea ba 'uri, 'Sa John nia siuabua ngwae ki go'o 'ani na kafo, bore ma God ke ba'a siufi kamu 'ani na Ano'i ru Abu.'

¹⁷ God ka kwatea logo na Ano'i ru Abu fuana na ngwae ne'e noa'a la'u Jiu ki, di'ia logo ne'e nia kwatea fuakulu, ana kaida'i ba

kulu fa'amamana ana na Aofia sa Jesus Christ. 'Una'eri ne'e noa'a nau kusi totolia ne'e nai lusia God, kaida'i nia alafafia na ngwae ne'e ki!"

¹⁸ Ma ana kaida'i kira rongoa na'a ru ne'eri, na 'uga'a kira ki ka mango na'a, ma kira ka ba'atafea na'a God, kira ka 'uri, "God ala'ania logo na ngwae ne'e noa'a la'u Jiu ki bore, 'iri kira ke kakari alifa'i fa'asia ta'anga'a kira ki, ma kira ke mauri firi!"

Na fiku ta'i ngwae fa'amamana ki 'i Antiok

¹⁹ Ma osi'ana na kwai fa'akaisi'anga ana kaida'i ba kira saungia sa Stefen nia silolo, ne'e kwate ma na ngwae ne'e kira fa'amamana ki kira ka takalo. Ma ti ai ada kira leka 'uana aba'i kula 'i Fonisia, ma 'uana bubunga 'i Saeprus, ma fanoa doe 'i Antiok, ma kira ka fa'arongo 'ani Fa'arongo'a Le'a fuana ngwae 'i Jiu ki go'o ti 'ada.

²⁰ Ma ti ngwae ne'e kira fa'amamana ki ne'e kira leka ma'i fa'asia bubunga 'i Saeprus, ma ta'i fanoa doe 'i Saeren, kira ka leka logo 'uana 'i Antiok, ma kira ka fa'arongo 'ani Fa'arongo'a Le'a sulia na Aofia sa Jesus fuana ngwae ne'e noa'a la'u Jiu ki logo.

²¹ Ma na ngasingasi'anga God ka tua fa'inia na ngwae ne'e kira fa'amamana ki, ma na ngwae 'oro ki, kira ka fa'amamana logo, ma kira ka abula 'uana na Aofia.

²² Na fa'arongo'a sulia na ru ne'eri ki ka talofia na'a fiku ta'i ngwae fa'amamana 'i Jerusalem ma na ngwae fa'ina'ona'o kira ki, ma kika kwatea sa Banabas 'uana 'i Antiok.

²³ Ma ana kaida'i nia dao, nia ka lia saiana ne'e God fa'ale'a ngwae 'i ne'eri ki, ma nia ka saele'a liu, ma ka amasida ta'ifau fasi 'iri kira ka uu ngasi 'ani fa'amamana'anga kira ki ana na Aofia.

²⁴ Sa Banabas nia'a ngwae le'a, ma na fa'amamana'anga nia ka ngasingasi'a, ma na Ano'i ru Abu ka sura ana. Ma osi'ana sa Banabas, ngwae 'oro ki kira ka eta kika fa'amamana na'a ana na Aofia.

²⁵ 'Una'eri sa Banabas ka leka 'uana 'i Tarsus, ka lulu 'uana sa Saul.

²⁶ Ma kaida'i nia dao to'ona, nia ka tala'ia, kera ka leka 'uana 'i Antiok. Ma kera ka tua 'i ne'eri sulia ta'i fa'i ngali. Ma kera ka fiku fa'inia ngwae 'oro ne'e kira fa'amamana 'i ne'eri ki, ma kera ka fa'amanatada. Ma 'i Antiok ne'e ngwae ki kira etangia saelana na ngwae ne'e kira fa'amamana ki 'ani na "Ngwae sa Christ ki."

²⁷ Ma ana kaida'i ne'eri, ti profet kira leka fa'asia 'i Jerusalem, kira ka leka 'uana 'i Antiok.

²⁸ Ta'i ngwae ada ne'e satana sa Agabus, nia uu, ma ka fata 'ani ngasingasi'anga ana Ano'i ru Abu, ka saea na uni'i fiolo'a doe ke ba'a liu saena magalia. Nia dao ma'i ana kaida'i sa Kladius nia tatalafa'a 'i Rom.

²⁹ Ma na fafarongo ki, kira ka manata 'uana kwate mani'a fuana 'afilana ngwae ne'e kira fa'amamana ma kika tua 'i Judea. Ma na ngwae ki ta'ifau, kira ka kwatea tae ne'e tolotia kika kwatea.

³⁰ Ma kira ka sasi 'una'eri, ma kira ka kwatea mani fuana sa Banabas ma sa Saul, 'iri kera'a ne'e ka ngalia fuana ngwae fa'ina'ona'o ana

ngwae fa'amamana ki 'i ne'eri 'i Jerusalem.

12

Kira fa'akaisia na ngwae fa'amamana ki 'i Judea

¹ Ma ana kaida'i ne'eri, sa Herod na tatalafa'a nia daua ti ngwae ana ngwae fa'amamana ki, ma nia oga ka fa'akaisida.

² Ma nia kwatea na ngwae ana ofo'a nia ki 'iri kike saungia sa James, na ai na'ona sa John, 'ani sele ni ofo'a.

³ Ma kaida'i nia lisia ne'e na Jiu ki kira saele'a liu fa'inia na ru ne'e nia sasia, nia ka kwatea na ngwae ana ofo'a nia ki, kira ka daua logo sa Peter. Nia sasia na ru ne'e ana kaida'i ana Fanga'a kira saea 'ani "Fanga'a ana Daofa'i Liu'a."*

⁴ Ma buri 'ana kira daua sa Peter ka sui na'a, kira ka alua 'i saena luma ni lokafo, ma na fai fiku ta'i ngwae ana ofo'a ki ne'e kira folo 'usia, ma saena fiku ta'i ngwae ne'eri ki, kira alua fai ngwae'a saena ta'i fiku ta'i ngwae'anga. Du'ungana sa Herod manata 'uana matalanga'ilana sa Peter 'i maana ngwae ki buri 'ana na Fanga'a ana Daofa'i Liu'a.

⁵ Ma sa Peter ka tua go'o 'ana saena luma ni lokafo. Ma na ngwae fa'amamana ki, kira ka fo'o 'alata'a liu fuana God fuana sa Peter.

Na 'ainsel tala'ia sa Peter fa'asia saena luma ni lokafo

* **12:3** Ta'i sata la' u fuana "Fanga'a ana Daofa'i Liu'a" kira saea 'ani "Beret ne'e noa'a ta isi 'i saena."

⁶ Ma ana fa'i rodo 'i na'ona ne'e sa Herod ke matalangani sa Peter 'i maana ngwae ki, sa Peter nia maliu 'ana safitana ro ngwae folo ki. Kira firil'ia 'ani ro sene ki, ma na ngwae folo ki kira ka folo logo ma'i 'i maana sinamaa ana luma ni lokafo.

⁷ Ma ngwano bore ma na 'ainsel na Aofia leka ma'i ka uu siana, ma na madako'anga ka rara 'afia saena ma'e luma ni lokafo ne'e nia maliu ana. Ma na 'ainsel ka dau ana gwauna 'aba'abana sa Peter ka fa'a ada, ka fata 'uri, "‘Oke tata'e 'ali'ali!" Go'lo, na dadalo sene ba kira firil'ia 'ani limana ki ka 'asi'i na'a fa'asia na limana.

⁸ 'Una'eri na 'ainsel ne'eri ka fata 'uri, "‘Oke toro 'ani toro 'oe, ma 'oke alua ta'e butu 'oe ki 'aemu." Ma sa Peter ka sasi sulia. Sui na 'ainsel ka fata la'u 'uri, "‘Oke ru'ufia na to'ongi fafo doe 'oe fafi'lo, 'oko leka ma'i fa'i nau."

⁹ Ma sa Peter ka leka sulia 'i maa fa'asia saena luma ni lokafo. Ma noa'a nia kasi saiana na ru ne'e 'ainsel ne'eri nia sasia ana, na ru mamana, osi'ana nia fia fasi nia lisia go'lo 'ana na fa'ata'inga.

¹⁰ Ma na 'ainsel ne'eri fa'inia sa Peter, kera ka leka, kera ka liufia na'a etana ngwae folo, sui na ruana ngwae la'u, sui kera ka fi'i dao ana maa ne'e kira saunga'inia 'ani na babalita'i ka'ika'i salo ki, ne'e nia leka kwau 'uana saena fanoa. Ma na sinamaa ne'eri ka tala 'ifi go'lo 'ana fuadarolo, ma kera ka ru'u kwau. Ma kaida'i kera leka kwau sulia tala doe, 'una'eri go'lo na 'ainsel ne'eri ka leka na'a 'ana fa'asia sa Peter.

¹¹ Ma sa Peter ka fi'i saiana na ru ne'e fuli

fuana ma ka fata 'uri, "Iu nau ku fi'i saiana nia mamana liu. God nia tala kwatea ma'i na 'ainsel nia, ma ka 'afi nau fa'asia sa Herod fa'inia na ngwae Jiu ki, ma noa'a kira kasi saungi nau di'ia ne'e kira loko'i ru fuana sasilana."

¹² Kaida'i sa Peter nia sai na'a ana ru ne'e, nia ka leka na'a 'uana luma 'i Mary te'a sa John Mark. Ma na ngwae 'oro ki kira fiku saena luma ne'eri, 'iri kika fo'o 'ada.

¹³ Kaida'i sa Peter dao ma'i, nia uu 'i burina sinamaa, nia ka kidikidi. Ma ta'i sari'i rao 'i luma ne'eri ne'e satana 'i Roda ka leka ma'i.

¹⁴ Ma kaida'i nia rongo saiana lingana sa Peter, nia ka saele'a liu, ma noa'a nia kasi 'ifingia la'u na maa. Bore ma nia lalili ka oli, ka fa'arongo basi 'ani ne'e sa Peter nia uu ma'i 'i maa.

¹⁵ Noa'a kira kasi fa'amamana ana, ma kira ka saea nia bolebole'a lala. Bore ma nia su'usu'u fa'inia ka fata 'uri, "Nau ku fata mamana."

'Una'eri kira ka olisia kika 'uri, "Sali na 'ainsel nia taka ne'ana."

¹⁶ Ma ana kaida'i ne'eri logo, sa Peter ka ina'u ana kidikidi 'anga. Ma ana kaida'i kira 'ifingia na'a sinamaa, kira ka lisia sa Peter, ma kira ka 'arefo liu.

¹⁷ Ma nia ka kwaikarui 'ani limana fuada 'iri kira ke tua aroaro. Ma nia ka fa'arongo kira 'ani ne'e God logea na'a fa'asia saena luma ni lokafo. Ma nia ka fata 'uri, "Kamu ke leka kwau, ma muke fa'arongo 'ani ru ne'e ki fuana sa James† fa'inia na barangwai asina ne'e kira fa'amamana ki." 'I buri 'ana nia ka saea na

† **12:17** James ne'e nia'a ai burina sa Jesus. Ma nia na ngwae fa'ina'ona'o ana ngwae fa'amamana 'i Jerusalem.

ru ne'eri ki ta'ifau, nia ka leka na'a kwau 'ana 'uana ta kula matamata.

¹⁸ Ma 'ofodangi na'a, na ngalungalu'a doe ka tata'e safitana na ngwae folo ki, osi'ana kira kina na tae ne'e fuli fuana sa Peter.

¹⁹ Ma sa Herod ka kwatea fatalana 'iri kira ke lulu 'uana sa Peter. Bore ma noa'a kira kasi dao go'o to'ona. Ma nia ka ri ma'i 'uana na ngwae folo ki, ka saefiloda, ma noa'a kira kasi saiana na tae ne'e fuli fuana sa Peter, go'o nia ka kwatea na ngwae ana ofo'a nia ki, kika saungida ta'ifau.

Ma 'i buri 'ana, sa Herod ka leka fa'asia 'i Judea, ma ka leka tua basi 'ana 'i Sesarea.

Na maelana sa Herod

²⁰ Ma sa Herod ka saeta'a liu fuana ngwae ana 'i Taea ma 'i Saedon ki. Ma kira fiku 'ada talada, ma kira ka leka siana sa Herod. Kira eta leka dao basi 'ada siana sa Blastas fasi 'iri ka 'afida, osi'ana nia'a ne'e na ngwae doe saena luma sa Herod. Sui 'una'eri mala kira fi'i leka siana sa Herod, kira ka gania 'uana aroaro'anga. Kira gania 'una'eri, osi'ana kira oga folilana fanga fa'asia na aba'i kula ne'e sa Herod nia tatalafa'a fafia.

²¹ Ma asoa ne'e sa Herod filia fuana nia ke ala'a fuana ngwae ki, nia dao na'a ma'i. 'Una'eri nia ka ru'ufia na ifi kwanga nia ki, ma ka fi'i tua ana kula ni tua na tatalafa'a, ma nia ka ala'a fuada.

²² Kaida'i nia ala'a ka sui go'o, na ngwae ki kira ka norea ako'a kira ka 'uri, "Noa'a la'u lingana na ngwae ne'eri'a, bore ma na lingana god lala!"

²³ Ma 'una'eri go'o na 'ainsel God ka leka ma'li ma ka kwai'ia sa Herod, ma nia ka mata'i, osi'ana noa'a nia kasi fa'a 'inoto'a God. Ma na ngwangwa ki kira ka 'ania nonina, ma buri 'ana nia ka mae na'a.

²⁴ Ma na fatalana God ka takalo ana fanoa 'oro ki, ma na ngwae 'oro ki kira ka fa'amamana ana.

²⁵ Ma sa Banabas ma sa Saul, kera tuatua 'i Jerusalem sui kira ka oli na'a 'uana 'i Antiok 'i buri 'ana ne'e kera fa'asuia na rao'a ne'e kira kwatea fuadaro'o. Ma kera ka ba'ea sa John Mark fa'i kera.

13

Kira filia sa Banabas ma sa Saul

¹ Ma ti profet, ngwae ne'e kira talonga'inia fa'arongo'a le'a, ma na ngwae fa'amanata ki ne'e kira fa'amanata na ngwae fa'amamana ki, kira tua logo 'i Antiok, saena na fikuta'i ngwae fa'amamana ne'eri, ma kira'a ne'e: sa Banabas, sa Simion ba kira saea 'ani "ngwae bulu," sa Lusius fa'asia 'i Saeren, sa Manaen ba kira gonia fa'inia sa Herod na tatalafa'a, ma sa Saul.

² Ana kaida'i ne'e ngwae ne'eri ki kira fo'osia God fa'inia na abu fanga'a, na Ano'i ru Abu ka fata 'uri fuada, "Kamu ke filia sa Banabas ma sa Saul fuaku 'iri kike sasia na rao'a ne'e nau ku filidaro'o fuana."

³ Buri 'ana kira abu fanga ma kira fo'o, kira ta'ifau kika alua na'a limada fafia kera'a, sui kira ka asunga'inidaro'o na'a kwau.

Etana kaida'i sa Saul leka lifurongo

⁴ Ma osi'ana na Ano'i ru Abu ba kwatea sa Banabas ma sa Saul, kera ka leka na'a 'uana 'i

Selusia fa'asia 'i Antiok, kera ka to'o folo 'uana na bubunga 'i Saeprus.

⁵ Kaida'i kera dao ana fanoa 'i Salamis, kera ka fa'arongo 'ani fatalana God saena luma abu fuana fo'onga'a Jiu ki. Ma sa John Mark ka leka logo fa'inida fuana 'afiladaro'o.

⁶ Ma kaida'i kira leka fa'asia 'i Salamis, kira ka leka daofa'i liu kika to'ofolo ana bubunga ne'eri 'uana 'i Pafos. Ne'eri, kira ka dao to'ona ta'i ngwae ne'e satana sa Barjesus ne'e nia rao 'ani talana na lufina ngwai. Nia'a na ngwae 'i Jiu, ma kira saea nia'a na profet ma noa'a 'iri mamana go'o.

⁷ Nia kwaima fa'inia na gwaunga'i ngwae ana bubunga ne'eri satana sa Sergius Paulus, ne'e ngwae liato'o liu. Na gwaunga'i ngwae ne'eri ka ri 'uana sa Banabas ma sa Saul siana, osi'ana nia oga ka rongoa fatalana God. Ma kera'a ka dao kika ala'a fa'inia.

⁸ Bore ma sa Barjesus ne'e rao 'ani talana 'ilu, ne'e ta sata la'u ana sa Elaemas 'ani ala'anga 'i Grik, nia tata'e saulida, nia ka iliili 'uana folilana gwaunga'i ngwae ne'eri 'iri nia kasi fa'amamana la'u ana sa Jesus.

⁹ Ma na Ano'i ru Abu ka sura ana sa Saul ne'e kira saea logo 'ani sa Paul, nia ka alu na'a maana ana ngwae ne'e rao 'ani talana lufina ngwai,

¹⁰ ka fata 'uri fuana, "Oko futa olitana na akalo! 'Oko malimae'a ana ru le'a ki ta'ifau, ma 'oko sai liu logo ana na kwalukaela soke'a ta'a ki, ma ana asoa ki 'oko ili 'uana rokisilana mamana'anga God 'ani sokea ki.

¹¹ 'Oko saiana God ke ba'a kwatea na'a kwa'ikwa'inga fuamu ana kaida'i ne'e na'a.

Na maamu ke rodo, ma noa'a 'oe kosi lisia na madakola lana na mada'afi sulia ta'i kala kaida'i."

Ma ana kaida'i ne'eri nama go'o, maana sa Elaemas ka rodo na'a, ma ka fali galogalo na'a 'ana 'uana ta ngwae 'iri ka dau ana limana ma ka tala'ia.

¹² Ma na gwaunga'i ngwae ne'eri, kaida'i nia ka lisia na ru ne'eri ki, nia ka fa'amamana na'a ana sa Jesus, ma ka 'arefo liu ana fa'amanata'anga kera sulia na Aofia.

Kira tua 'i Antiok ma'e fanoa saena aba'i kula 'i Pisidia

¹³ Sui sa Paul ma ti ngwae ne'e kira leka fa'inia, kira to'o to'ofolo ma'i fa'asia 'i Pafos, ma kira ka dao ana fanoa 'i Perga, saena aba'i kula 'i Pamfilia. Ma sa John Mark ka leka fa'asidarolo 'i ne'eri, ma ka oli 'uana 'i Jerusalem.

¹⁴ Bore ma kira leka fa'asia 'i Perga, kira ka dao na'a 'i Antiok, ma'e fanoa saena aba'i kula 'i Pisidia. Ma ana Sabat asoa ana mamalo'anga, kira ka leka saena luma fuana fo'onga'a Jiu ki, ma kira ka tua na'a 'i ano.

¹⁵ Buri 'ana na'a to'oma'i 'anga ki fa'asia na Taki sa Moses ki ma na Kerekere'a na Profet ki, na ngwae fa'ina'ona'o ana luma abu fuana fo'onga'a ki ne'e kira ka kwatea ala'anga fuada kira ka 'uri, "Ngwaefuta kina 'ae, di'ia koro'o to'o ana ti ala'anga ana kwairadu'anga fuana na ngwae ne'e ki, kaimili oga koro'o ka ala'a fuada."

¹⁶ 'Una'eri, sa Paul ka tata'e, ma ka kwaikaru 'ani limana 'iri kira ke aroaro, ma ka tala'ae

ala'a ka 'uri, “Ngwae 'i Jiu ki, ma kamu ngwae ne'e noa'a la'u Jiu ki ne'e kamu tua 'i ne'e fuana fo'osilana God, muke fafarongo nau basi ma'!

¹⁷ God kia ngwae Jiu ki, nia filia ko'o kia ki ma ka kwate kira ka 'oro liu ana kaida'i kira tua 'i Ejipt, ana kula ne'e noa'a la'u fanoa kira. Ma God ka olita'i kira fa'asia 'i Ejipt 'ania na ngasingasi'anga doe nia.

¹⁸ Ma sali karangi fai akwala fa'i ngali ki ne'e, nia lia sulida saena aba'i kula kwasi.

¹⁹ Nia ka malangisia fiu fuu'i ngwae ki 'i Kenan, ma ka alua ngwae nia ki kira ka to'o ana na ano ne'eri.

²⁰ Nia ngalida fuana kika leka tua 'i Ejipt ka dao ana ne'e kira leka 'i Kenan, sulia bali ana fai talanga'i ma lima akwala fa'i ngali. 'I buri 'ana, God ka kwatea na ngwae ni kwai matalanga'i ki fuada, leleka ka dao ana kaida'i ba sa Samuel nia'a na profet.

²¹ Ma ana kaida'i kira gani 'uana ta tatalafa'a, God ka filia sa Saul ka gwaunga'i fuada. Sa Saul ne'e na ngela sa Kis, fa'asia na fuu'i ngwae sa Benjamin. Ma nia ka gwaunga'i fuada sulia fai akwala fa'i ngali ki.

²² Sui God ka lafua sa Saul, ma ka alua sa David ka tatalafa'a fuada. Ma God ka fata 'uri sulia sa David, 'Sa David, na ngela sa Jesi, nia'a ne'e na ngwae ne'e nau ku saele'a liu fa'inia, nia na ngwae ne'e saiana ka sasia ru ne'e nau ku oga nia ka sasi'i ki.'☆

²³ Ana kwalafa ngwae ne'e sa David ne'e God filia sa Jesus ka alu nia'a na ngwae ni

☆ 13:22 1 Samuel 16:12

fa'amauri'anga fuana ngwae Israel ki, di'ia ba nia eta fata na'a 'ani.

²⁴ 'I na'ona ne'e sa Jesus nia tala'ae ana rao'a nia, sa John ba fa'atalo'ania fuana ngwae ki ta'ifau Israel, fasi 'iri kira ke kakari alifa'i fa'asia ta'anga'a kira ki, ma kira ke siuabu.

²⁵ Ma ana kaida'i sa John nia karangi ka fa'asuia na'a rao'a ne'e nia sasia, nia ka fata 'uri fuana ngwae ki, 'Sali kamu fia fasi nau'a na ngwae ba God filia na'a nini'a, bore ma noa'a. Nau'a noa'a la'u na ngwae ne'e kamu kwaik-waimasi ana. Nia ke ba'a leka ma'i buriku, ma noa'a nau kusi tolotia ne'e nai orooro, ma ku logea na butu nia ki 'i 'aena.'☆

²⁶ "Ma kamu ngwaefuta nau kina ana kwalafa sa Abraham, ma kamu ngwae ne'e noa'a la'u Jiu ki ne'e kamu fiku 'i ne'e fuana fo'osilana God, God nia kwatea na'a ma'i fuakulu na ala'anga sulia sa Jesus ne'e fa'amauri kulu.

²⁷ Aia, ma na ngwae ne'e kira tua 'i Jerusalem, ma na ngwae fa'ina'ona'o kira ki, noa'a kira kasi saiana ne'e sa Jesus nia na ngwae fa'amauri. Ma noa'a kira kasi sai go'o ana na fatalana profet ki, sui bore 'ana kika to'omani ana na Sabat asoa ana mamalo'anga ki ta'ifau. Kaida'i kira matalanga'inia sa Jesus, kira fa'ata'inia ne'e fatalana na profet ki nia mamana.

²⁸ Sui bore 'ana noa'a kira kasi dao to'ona go'o ta ru ne'e kira ke saungia du'ungana, kira ka gania sa Paelat 'iri ke saungia ka mae.

²⁹ Ma 'i buri 'ana kira sasia ru ki ta'ifau ne'e

☆ 13:25 Mark 1:7; Luke 3:16; John 1:27

Kerekere'a Abu nia ala'a sulia, sui kira ka lafua fa'asia na 'ai rara folo, ma kira ka alu nia saena faoda gwa'u.

³⁰ Bore ma God ka ta'ea fa'asia mae'a.

³¹ Ma sulia na asoa 'oro ki, ngwae ne'e kira leleka funifara'a fa'inia fa'asia 'i Galili 'uana 'i Jerusalem, kira 'idufa'i lisia go'o 'ada logo. Ma kaida'i ne'e, kira ka ala'a na'a sulia fuana ngwae 'i Israel ki.

³² “Kero'o leka ma'i 'iri mike fa'arongo kamu 'ani na Fa'arongo'a Le'a. Na ru ne'e God eta fata'a 'ani fuana ko'o kia ki,

³³ kulu'a na'a na ngela kira ki ne'e God ka fa'amamana eta fata'anga ne'eri fuakulu 'ani ta'elana sa Jesus 'uana mauri'a. Osi'ana God ba saea 'ani Sam[☆] ro ru ki ka 'uri, 'Ae'o na Ngela nau.

Ta'ena nau'a ne'e Ma'a 'oe na'a.'[☆]

³⁴ “Aia, God eta fata 'ani tata'elana fa'asia na mae'a, ma nia 'afita'i fuana nia ka mae la'u. Ru ne'eri kira keresia saena Kerekere'a Abu ka 'uri, 'Nai ba'a kwatea fuamu na fa'ale'anga abu ki ne'e nau ku eta fata'a 'ani fuana sa David.'[☆]

³⁵ “Nia mamana liu, sulia nia saea logo saena ta'i Kerekere'a Abu ma ka 'uri, 'Noa'a 'oe kosi ala'ania ngwae rao abu 'oe ka mae ma ka ngwa'a.'[☆]

³⁶ “Ana kaida'i ne'e sa David mauri 'ua, nia ka sasia na'a ru ne'e God oga'i ki. 'Una'eri ma nia

☆ 13:33 Sam 2:7 ☆ 13:33 Sam 2:7 ☆ 13:34 Aesea 55:3

☆ 13:35 Sam 16:10

ka mae na'a, kira ka alua saena kilu gwa'u 'i ninimana ko'lo nia ki, ma na nonina ka ngwa'a.

³⁷ Bore ma sa Jesus na ngwae ne'e God nia ta'ea fa'asia na mae'a, na nonina noa'a kasi ngwa'a.

³⁸⁻³⁹ Ngwaefuta kina, kamu ka sai le'a ana, ne'e kami fa'arongo 'ani siaumulu ne'e God ke ba'a rufuanata ana ta'anga'a kamu ki 'ani maelana sa Jesus. Ngwae ki ta'ifau ne'e kira fito'lo ana sa Jesus, kira aloge ma noa'a kira kasi 'eke na'a, osi'ana God ka fulangani nia 'olo'olo. Ro'onga'a sulia taki sa Moses ki, noa'a kasi totolia ne'e ka sasia ngwae ka 'olo'olo.

⁴⁰ Muke lia suli kamu, 'iri na ru ne'e profet ki kira fata sulia noa'a kasi fuli fuamu'a,

⁴¹ kira ka 'uri,

'Mulu sailinga, ngwae ne'e kamu 'oinonga 'ania fatalana God ki.

God ke ba'a sasi rao'a doe liu ana kaida'i kamu mauri 'ua.

Noa'a kamu kasi fa'amamana ne'e God sasia ru ne'eri, sui bore 'ana di'ia ta ngwae nia fa'arongo kamu sulia.

Mulu lisia! Kamu ke ba'a 'arefo, ma muke mae.' "☆

⁴² Ma kaida'i sa Paul ma sa Banabas, kera ru'u na'a kwau 'i maa fa'asia na luma abu fuana fo'onga'a, na ngwae ki kira ka ganida 'iri kira ke oli la'u ma'i ana Sabat asoa ana mamalo'anga 'i buri, fasi 'iri kira ke fa'arongoda la'u 'ani na ru ne'e ki.

⁴³ 'I buri 'ana ne'e ngwae ki kira leka na'a fa'asia na fiku'a ana fo'onga'a ne'eri, ngwae

☆ **13:41** Habakuk 1:5

'oro kira leka sulia sa Paul ma sa Banabas. Kira'a ti ngwae Jiu ma ti ngwae ne'e noa'a la'u Jiu ki logo ne'e kira 'ado na'a fa'inia ngwae Jiu ki saena abu'a kira. Ma sa Paul fa'inia sa Banabas ala'a fuada fa'inia na radulada 'uana uu ngasi'a ana fa'amamana'anga ana na kwai'ofe'anga God.

⁴⁴ Ma ana Sabat asoa ana mamalo'anga 'i buri, karangi na ngwae ki ta'ifau saena na fanoa ne'e, kira dao ma'i fuana rongolana na fatalana sa Paul ma sa Banabas sulia na Aofia.

⁴⁵ Ma kaida'i ne'e ngwae Jiu ki kira lisia ne'e fiku'a ne'eri doe, liada ka ogala'a liu. Ma kira fata ngengea na'a ru ne'e sa Paul nia saea, ma kira ka fata buri logo ana.

⁴⁶ Bore ma sa Paul ma sa Banabas kera ka fata nonira'a mala, kera ka 'uri, "Nia bolo fuana kero'o ka eta fata basi sulia na fatalana God fuamu'a Jiu ki 'i na'o. Bore ma du'ungana ne'e kamu 'aila 'ania, kamu fa'ata'inia fasi ne'e noa'a kamu kasi totolia go'o ngalilana na mauri'a firi. Nia ne'e kero'o ka fa'asi kamu, ma kero'o ka leka na'a 'amiro'o fuada na ngwae ne'e noa'a la'u Jiu ki.

⁴⁷ Kero'o leka siana ngwae ne'e noa'a la'u Jiu ki, osi'ana God nia asunga'i kero'o ka 'uri,

'Nau ku alu 'oe 'oko di'ia na'a unu fuada na ngwae ne'e noa'a la'u Jiu ki.

Nau ku asunga'ini'o 'iri 'oke fa'arongoa ngwae ki ta'ifau saena magalia 'ani tae ne'e nai sasi fuana fa'amaurilada.' "☆

☆ **13:47** Aesea 42:6; 49:6

⁴⁸ Ma ana kaida'i ne'e ngwae ne'e noa'a la'u Jiu ki kira rongoa ru ne'e, kira ka saele'a liu, ma kira ka ba'atafea na fa'arongo'a na Aofia. Ma na ngwae ne'e God ka filida fuana na mauri'a firi, kira ka fa'amamana na'a.

⁴⁹ Ma na fatalana God ka talo na'a ana kula ki ta'ifau, ma na ngwae 'oro ki ka rongoa na'a fatalana God saena 'afutana aba'i kula ne'eri.

⁵⁰ Bore ma na ngwae Jiu ki kira ka fata liana na ngwae fa'ina'ona'o ki saena na fanoa doe ne'eri fa'inia na gwaunga'i kini ki ana ngwae ne'e noa'a la'u Jiu ki ne'e kira fo'osia God. Ma na Jiu ne'eri ki, kira ka tala'ae na'a ana fa'akaisilana sa Paul ma sa Banabas, ma kira ka lalidaro'o na'a fa'asia na bali fanoa ne'eri.

⁵¹ Ma kera ka kwa'itafula na gegeo ana ano ki fa'asia na 'aedar'o dil'ia na fa'abasu'anga na'a fuada ne'e God ke ba'a matalanga'i kira du'ungana kira 'aila 'ania rongolana fatalana God. Ma kera ka leka na'a adaro'o 'uana 'i Ikonium.

⁵² Ma na ngwae 'i Antiok ki ne'e kira fa'amamana, kira ka saele'a liu, ma na Ano'i ru Abu ka sura ada.

14

'I Ikonium

¹ Ma sa Paul fa'inia sa Banabas dao 'i Ikonium, kera ka leka la'u saena na luma fuana fo'onga'a Jiu ki, dil'ia ba kera 'idufa'i sasi. Ma kera ka fata 'ani ngasingasi 'anga ne'e na ngwae 'oro Jiu ki, ma na ngwae ne'e noa'a la'u Jiu ki, kira ka fa'amamana ana sa Jesus.

² Bore ma na Jiu ne'e kira 'aila fa'amamana, kira ka fata liana ngwae ne'e noa'a la'u Jiu ki, ma kira ka fa'alia na manatada kira ka tata'e saulia na ngwae ne'e kira fa'amamana ki.

³ Sa Paul ma sa Banabas, kera ka tua la'u 'i ne'eri sulia kala kaida'i tau, kera ka fata non-ira'a sulia na Aofia. Ma na Aofia ka fa'ata'inia ne'e fataladaro'o sulia sa Jesus nia mamana 'ani kwatelana na ngasingasi'anga fuadaro'o fuana sasilana ru ni 'arefo'a ki ma na fa'anada'a ki.

⁴ Ma na ngwae ki saena ma'e fanoa ne'eri, kira ka daro to'oto'o ma kika takalo. Ti ngwae fa'inia Jiu ki, ma ti ngwae fa'inia na ngwae lifurongo ki.

⁵ 'Una'eri ti ngwae ne'e noa'a la'u Jiu ki fa'inia ti Jiu ma na ngwae fa'ina'ona'o kira ki, kira ka loko'i ru fuana fa'akaisilana na ngwae lifurongo ki ma kike saungida 'ani 'uilada 'ani fau 'iri kike mae go'o.

⁶ Bore ma ana kaida'i ne'e na ngwae lifurongo ki kera rongo sai ana, kera ka tafi 'uana fanoa 'i Listra, ma fanoa 'i Derbe saena aba'i kula 'i Laekonia, ma 'uana na ma'e fanoa ki kalikalida.

⁷ Ne'eri, kera ka fa'atalo 'ania Fa'arongo'a Le'a.

'I Listra ma 'i Derbe

⁸ Ma ta'i ngwae nia tua 'i Listra ne'e 'aena ta'u. Na 'aena mae talae mala ma'i ana fitalana, ma noa'a nia kasi fali na'a.

⁹ Nia tua 'i ano, ma ka fafarongoa fatalana sa Paul. Ma sa Paul ka alu na'a maana ana, ma ka saiana ne'e nia fa'amamana sa Jesus saiana ke gura go'o 'ana nia'a,

10 ma ka fata 'ani linga'li ngwae doe fuana ka 'uri, "Oke tata'e, ma 'oko uu saga 'ani 'aemu!" Ma na ngwae ne'e ka fafusaka, ma ka fali kwailiu na'a 'li safitada.

11 Kaida'li fiku'a ne'e kira lisia ru ne'e sa Paul sasia, kira ka ri koko 'ani ala'anga kira ngwae 'li Laekonia, kira ka 'uri, "Na god ki kira ngwae'a na'a, ma kera ka koso na'a ma'li siaka!"

12 Kira ka saea sa Banabas 'ani na gwaunga'li god Sus, ma sa Paul kira ka saea 'ani sa Hermes na ngwae ngali ala'anga ana god ki, osi'ana nia ngwae ne'e fata 'ani kera'a.

13 Ma na luma ni fo'onga'a ana god Sus ni ta'li teo toli 'li ili ana fanoa ne'eri. Ma na fata abu fuana god Sus, nia ka leka ma ka ngalia ma'li buluka ki, ma na takana 'ai ki, ka alua maana tafa ana fanoa ne'eri. Osi'ana nia fa'inia na fiku'a ne'eri, kira oga kwatelana na kwaisu'usi'anga fuana na ngwae lifurongo ki.

14 Ana kaida'li sa Banabas ma sa Paul kera rongoa ne'e kira sasi 'una'eri, kera ka gasia na to'ongi kera ki fuana fa'ata'ilana kera 'aila 'ani, ma kera ka 'uri,

15 "Reala kwa, fa'uta ne'e kamu ka oga sasi-lana ru ne'e re? Ma kero'o ne'e ngwae ki go'o di'ia logo kamu'a. Kero'o leka ma'li fuana fa'atalonga'ilana Fa'arongo'a Le'a sulia ta'li God mauri. Fuila muke fo'osia lala nia'a. Ma noa'a kamu kasi fo'osia la'u na mala mala god ne'e ki, osi'ana noa'a kira kasi 'afi kamu go'o. God saunga'inia 'li langi, ma na magalia, ma na asi, ma na ru ki ta'ifau ne'e kira tua 'li saena ki.

16 Ana kaida'li sui toli ki, nia ala'ania na ngwae ki ta'ifau kira ka leka 'ada sulia kwaiogai'anga

kira ki.

¹⁷ Ka 'una'eri bore 'ana, noa'a nia kasi mutala fa'asia kwatelana ru le'a ki fuana ngwae ki ta'ifau sulia asoa ki, ma nia ka fa'ata'inia nia'a talana 'ani ru le'a ne'e nia sasi'i ki. Nia kwatea uta fuamu'a fa'asia saena mamanga, ma ka kwatea fua'i 'ai ki ana kaida'i kira ki, ma nia ka kwatea fanga fuamu'a, ma ka kwatea maurilamu'a ka saele'a."

¹⁸ Sui bore 'ana na ngwae lifurongo ki kira ka fata 'una'eri, na fiku'a ne'e, kira oga kika kwatea nama 'ada na kwaisu'usi'anga kira ki fuadaro'o.

¹⁹ Ma ti Jiu ne'e kira leka ma'i fa'asia fanoa 'i Antiok saena aba'i kula 'i Pisidia, ma fanoa 'i Ikonium, kira dao ma'i, kira ka kwate ala'anga fuana fiku'a ne'e, ma kira ka oga ta'a fuana sa Paul ma sa Banabas. Ma kira ka 'uia na'a sa Paul 'ani fau ki, ma kira ka 'abalanga'i nia 'i maa fa'asia saena fanoa, ma kira ka dangalua, osi'ana kira fia fasi nia mae na'a.

²⁰ Bore ma kaida'i ngwae ne'e kira fa'amamana ki, kira leka ma'i, ma kira ka uu kalia sa Paul, nia ka tata'e, ka oli fa'inida 'uana 'i fanoa. Sui ana fa'i asoa 'i buri, sa Paul ma sa Banabas kera ka leka 'uana fanoa 'i Derbe.

Kera oli la'u ma'i 'uana 'i Antiok

²¹ Sa Paul ma sa Banabas kera ka fa'arongo 'ani na Fa'arongo'a Le'a saena fanoa 'i Derbe, ma na ngwae 'oro ki kira ka fa'amamana ana sa Jesus. Sui kera ka oli 'uana fanoa 'i Listra, ma fanoa 'i Ikonium, ma fanoa 'i Antiok saena aba'i kula 'i Pisidia.

²² Ma kera ka fa'angasingasia na fa'amamana'anga na ngwae ne'e kira fa'amamana ki, ma kera ka falangi ada 'iri na fa'amamana'anga kira ki ka ngasi. Ma kera ka saea, "I na'ona ne'e kuke ru'u saena mauri'a firi ne'e God ke gwaunga'i fafia, kulu ke dao ta'ifau nama to'ona na 'afita'i 'anga."

²³ Ma ana fanoa ne'eri ki ta'ifau, kera ka filia na'a ngwae fa'ina'ona'o ki fuana fikulana ngwae God ki. 'Ani fo'onga'a ma abu fanga'a, kera ka kwatea na'a na ngwae ne'eri fuana na Aofia ne'e kira fa'amamana 'ana.

²⁴ Sui kera ka leka fa'asia aba'i kula 'i Pisidia, kera ka dao ana aba'i kula 'i Pamfilia.

²⁵ Ma kera ka fa'arongo 'ani na Fa'arongo'a Le'a saena fanoa 'i Perga, sui kera ka leka 'uana fanoa 'i Atalia.

²⁶ Sui kera ka leka 'ani gwa'i baru fa'asia 'i ne'eri, ma kera'a ka oli na'a 'uana fanoa 'i Antiok. Na fanoa ba kira tala'ae ana leka'a kera fa'asia. Na fanoa ba ngwae fa'amamana ki kira kwatedaro'o saena kwai'ofe'anga God, 'iri ke 'afida fuana na rao'a nini'a kera fa'asuia na'a.

²⁷ Ma ana kaida'i kera dao na'a 'i Antiok, kera ka fikua na'a ngwae fa'amamana ki, ma kera ka fa'arongoda 'ani na ru ki ta'ifau ne'e God sasia 'anidar'o. Ma kera ka fa'arongo logo 'ani ne'e God 'afida na ngwae ne'e noa'a la'u Jiu ki bore kira ka fa'amamana logo.

²⁸ Ma kera ka ta'i tua tau 'i ne'eri fa'inia na ngwae ne'e kira fa'amamana ki.

15

Na fiku loko'i ru'a 'i Jerusalem

¹ Ti ngwae ne'e kira leka ma'li fa'asia 'li Judea 'uana 'li Antiok, kika fa'amanata na ngwae ne'e fa'amamana na'a ki kira ka 'uri, "Nia 'afita'li liu fuana God ke lafu kamu fa'asia ta'anga'a kamu ki, di'ia noa'a kamu kasi 'olo fa'ata'inia di'ia ba na taki sa Moses ki saea."

² Ma sa Paul fa'inia sa Banabas kera ka kwaingenge liu fa'i kira sulia ru ne'e. Ma kira ta'ifau kira ka filia sa Paul ma sa Banabas ma ti ngwae fa'amamana 'li Antiok, 'iri kira ke leka 'li Jerusalem fuana ala'anga fa'inia na ngwae lifurongo ki ma na ngwae fa'ina'ona'o ki sulia ru ne'e.

³ Ma na fikuta'li ngwae fa'amamana ne'e ka asunga'inida na'a kwau. Ma kaida'li kira leka na'a, kira liu ana aba'li kula 'li Fonisia ma 'li Samaria ki, kira ka fa'arongoa 'ani ne'e na ngwae ba noa'a la'u Jiu ki ne'e kira abula na'a 'uana God. Ma kaida'li na ngwae ne'e kira fa'amamana ki rongoa na'a fa'arongo'anga ne'eri, kira ka saele'a liu.

⁴ Kaida'li sa Paul ma sa Banabas kira dao na'a 'li Jerusalem, na ngwae fa'amamana ki, ma na ngwae lifurongo ki fa'inia na ngwae fa'ina'ona'o ki, kira ka kwaloda. Ma kira ka fa'arongo 'ani na ru ne'e God ka sasi'li 'anida 'li safitana ngwae ne'e noa'a la'u Jiu ki.

⁵ Bore ma ti ngwae ana ngwae ne'e kira fa'amamana ma kira ana fikuta'li ngwae Farasi ki, kira tata'e kira ka fata 'uri, "Na ngwae ne'e noa'a la'u Jiu ki, di'ia kira fa'amamana ana sa Jesus, kike 'olo fa'ata'inia nama, ma kulu saea fuada kika ro'lo logo sulia na taki sa Moses ki di'ia nama kia'a na ngwae Jiu ki."

⁶ Ma na ngwae lifurongo ki fa'inia na ngwae fa'ina'ona'o ki, kira ka fiku fuana loko'i ru 'anga sulia ru ne'e.

⁷ Ma buri 'ana na ala'anga keta ne'e kira sasia ka sui, sa Peter ka tata'e, ka fata 'uri, "Ngwaefuta nau kina 'ae, kaumulu saiana, tau na'a ma'i God nia fili nau safitamua 'iri nai fa'arongo 'ani Fa'arongo'a Le'a ne'e fuana ngwae ne'e noa'a la'u Jiu ki, 'iri kira ke rongoa logo 'ada ma kira ke fa'amamana.

⁸ Ma God ne'e nia saiana manatalana ngwae ki ta'ifau, nia ka fa'ata'inia kwalolana na ngwae ne'e noa'a la'u Jiu ki 'ani kwatelana Ano'i ru Abu fuada, di'ia logo ne'e nia kwatea fuakulu.

⁹ Ma ka noa'a ta 'inifilifili'anga safitakulu ma fa'inia kira'a. Nia ka rufuanata ana ta'anga'a kira ki, du'ungana kira fa'amamana ana sa Jesus.

¹⁰ Ma God fa'ata'inia fuaka ka sui na'a, noa'a nia kasi oga ne'e kamu ke kwatea la'u ta 'afita'i'anga fuada 'ani taki ki, osi'ana ne'e ko'o kia ki ma kia'a bore, noa'a kulu kasi sai go'o ana ro'onga'a sulia. Aia, ma di'ia kaumulu kwatea na'a ta 'afita'i'anga 'una'eri fuana ngwae ne'e kira fa'amamana ana sa Jesus ki, God ke ba'a saeta'a fuamu'a.

¹¹ Kulu fa'amamana ne'e God fa'amauri kulu fa'asia ta'anga'a kulu ki 'ani tae ne'e sa Jesus sasia fuakulu 'ani le'anga'a nia fuaka. God fa'amauri logo 'una'eri ana ngwae ne'e noa'a la'u Jiu ki."

¹² Ma na fiku'a ne'e, kira ka tua aroaro kaida'i kira rongoa sa Banabas ma sa Paul kera

fa'arongo 'ani ru ni 'arefo'anga ki ma na ru fa'anada'a ki ne'e God ka sasi'i 'ani kera'a fuada ngwae ne'e noa'a la'u Jiu ki.

¹³ Ma 'i buri 'ana kera ala'a ka sui, sa James ka fata 'uri, "Ngwaefuta nau kina 'ae, muke fafarongo nau basi.

¹⁴ Sa Peter ba fata ka fi'i sui go'o kwau sulia ba God eta fa'ata'inia na'a alafe'anga nia fuana ngwae ne'e noa'a la'u Jiu ki 'ani kwalolada fa'asia 'i safitana ngwae ki 'iri kira ka ro'osulia.

¹⁵ Ma na profet ki kira ka fata logo 'una'eri, di'ia na'a ba na Kerekere'a Abu saea,

¹⁶ 'God ka fata 'uri, Ta asoa 'ana, nai ba'a oli ma'i, ma nai ba'a ta'ea na gwaunga'inga sa David ne'e nia 'asia na'a.

Nai ba'a ta'ea oretana ru ana, ma nai fa'a uua la'u.

¹⁷ Ma na ngwae matamata ki, kira ke ba'a leka ma'i siaku.

Ma na ngwae ne'e noa'a la'u Jiu ki, nau ku saeda na'a 'ani ngwae nau ki.

¹⁸ God ne'e saea, ba nia fa'arongo 'ua na'a ma'i 'ani ru ne'e 'i na'o.' "✧

¹⁹ Aia, ma sa James ka ala'a la'u ka fata 'uri, "Nau ku manata 'uri, noa'a kulu kasi kwatea la'u ta 'afita'i'anga fuana ngwae ne'e noa'a la'u Jiu ki ne'e kira abula ta'ifau na'a 'uana God.

²⁰ Nia le'a kulu ke kerekere fuada, kulu ka fa'arongo kira 'ani ne'e noa'a kira kasi 'ania ta fanga ne'e kira fo'osi 'ani fuana malamala god ki, ma kira ka lia sulida fa'asia na kak-abara'anga, ma noa'a kira kasi 'ania logo ta ru

✧ **15:18** Emos 9:11-12

mauri ne'e kira li'oa, ma noa'a kira kasi 'ania logo ta 'abu.

²¹ Osi'ana na taki nini'a sa Moses ki, kira to'omani 'ua na'a ma'li 'i saena luma fuana fo'onga'a kira ki ana asoa ana Sabat ki ta'ifau, ma na fatalada ka fa'atalo na'a 'ania saena fanoa kira ki ta'ifau."

Kerekere'a fuana ngwae ne'e noa'a la'u Jiu ki

²² 'Una'eri na ngwae lifurongo ki, ma na ngwae fa'ina'ona'o ki, ma na fikuta'i ngwae fa'amamana ki ta'ifau, kira ka filia ti ngwae ada 'iri kira ka asunga'inida kwau 'uana Antiok fa'inia sa Paul ma sa Banabas. Kira filia sa Judas ne'e kira saea logo 'ani sa Barsabas, ma sa Silas, osi'ana kero'a ro ngwae fa'ina'ona'o ki ana fikuta'i ngwae kira.

²³ Ma na kerekere'a 'uri ne'e kira kwatea fa'inida,

"Kaimili na ngwae lifurongo ki, ma na ngwae fa'ina'ona'o ki ne'e na ngwaefuta kamu ki ana na Aofia, kami kwatea kwau ala'anga le'a le'a kami ki fuamu'a na bara ngwai asina na ngwae ne'e noa'a la'u Jiu ki, ne'e kamu tua 'i Antiok, ma 'i Siria, ma 'i Silisia.

²⁴ Kaimili rongoa fasi ti ngwae ana kaimili ne'e kira leka kwau, ma kira ka kwatea na'a manata buli musikula'anga fuamu'a 'ani fatalada. Ma noa'a kami kasi asunga'inida fuana sasilana ru ne'eri.

²⁵ Ta ne'e kami ka fiku alafafia ru ne'e 'i safitami'a, ma kami filia ti ngwae ngali ala'anga, ma kami ka asunga'inida kwau siaumulu. Kira ke ba'a leka kwau fa'inia kwaima le'a kia ki sa Paul ma sa Banabas.

26 Kera ro ngwae ne'e kera kwatea dangalu ana na mauri ladaro'o fuana na rao'a madumadu fuana na Aofia kia sa Jesus Christ.

27 'Una'eri nini'a kami ka kwatea logo kwau sa Judas ma sa Silas 'iri kera ke tala fata adaro'o sulia na ru ne'e kami keresia kwau.

28 Osi'ana na Ano'i ru Abu fa'i kaimili, kami alafafia, noa'a kami kasi alua la'u ta 'afita'i'anga 'i fafi kamu. Ru ne'e ki go'o ne'e muke ro'o nama suli'i:

29 Noa'a kamu kasi 'ania ta fanga ne'e kira fo'osi 'ani fuana na malamala god ki, ma noa'a kamu kasi 'ania ta 'abu. Ma noa'a kamu kasi 'ania ta ru mauri ne'e kira li'oa. Ma muke tua fa'asia na kakabara'anga. Ma di'ia ne'e kamu tua fa'asia na ru ne'eri ki, nia le'a liu.”

30 Ma kira ka kwatea na ngwae ne'eri ki ne'e kira ngali fa'arongo'anga, kira ka leka 'uana 'i Antiok. Ma kika fikua na'a ngwae ne'e kira fa'amamana ki ta'ifau, ma kira ka kwatea na'a ru ne'e kira keresia fuada.

31 Ana kaida'i ne'e ngwae ki kira to'omani ta'ifau na'a, kira ka saele'a liu, osi'ana ne'e ala'anga ne'eri ki gwalea na'a manatalada.

32 Ma sa Judas ma sa Silas, kera ka ala'a fuada ka tau liu na'a, ma kera ka kwatea ramo'ala'ala'anga ma na ngasingasi'anga fuada, osi'ana kera'a ro profet ki.

33-34 Ma 'i buri 'ana kera'a tua 'i ne'eri sulia bara asoa ka sui, na bara ngwai asina ne'eri ka asunga'inidaro'o 'ani na aroaro'anga, ma kera

ka oli na'a 'i Jerusalem.*

³⁵ Ma sa Paul ma sa Banabas kera'a ka tua la'u 'i Antiok. Ma kero'a fa'inia na ngwae 'oro ki kira ka fa'amanata, ma kika fa'atalo 'ani fatalana na Aofia.

Sa Paul ma sa Banabas kera tua matali na'a

³⁶ Buri 'ana bara madamo ka sui na'a, sa Paul ka fata 'uri fuana sa Banabas, “Koro oli la'u fasi 'iri koro ke maa to'ona na ngwaefuta koro ki ana ma'e fanoa ba koro fa'arongo ma'i 'ani na fatalana na Aofia, fasi 'iri koro ke saiana na tualada fa'luta na'a nini'a.”

³⁷ Ma sa Banabas ka oga liua fasi sa John Mark ka leka fa'inidaro'o.

³⁸ Bore ma sa Paul ne'e manatana sulia noa'a kasi le'a fuana sa John Mark ne'e ka leka fa'i kero'a, osil'ana nia oli logo fa'asidaro'o 'i Pamfilia, ma noa'a kasi leka na'a fa'i kera'a fuana na fa'asuilana na rao'a.

³⁹ Ma sa Paul fa'inia sa Banabas kera ka kwaingilongiloi 'i safitadaro'o, ma kera ka takalonga'inidaro'o na'a kwailiu. 'Una'eri sa Banabas ka ba'ea na'a sa Mark, kera ka to'ofolo 'uana bubunga 'i Saeprus.

⁴⁰ Ma sa Paul ka filia na'a sa Silas, 'iri kera ke leka. Ma ti ngwae ne'e kira fa'amamana ki kira ka asunga'inidaro'o na'a, buri 'ana ne'e kira kwateda na'a fuana na Aofia fasi 'iri ke lia suli kera.

⁴¹ Ma kera ka leka, ma kera ka liu saena aba'i kula 'i Siria ma 'i Silisia ki. Ma kera ka

* **15:33-34** 'Orolana kerekere'a 'ua noa'a kasi 'adoa verse 34, “Bore ma sa Silas ka manata 'ako'ako liu fasi 'iri ka tua go'o 'ana 'i ne'eri 'i Antiok.”

fa'angasingasia na fa'amamana'anga na ngwae ne'e kira fa'amamana ki.

16

Sa Timoti leka fa'inia sa Paul ma sa Silas

¹ Ma sa Paul ka leka ma ka dao ana fanoa 'i Derbe ma 'i Listra ki. Ma ta'i ngwae fafarongo ne'e satana sa Timoti nia tua 'i ne'eri. Ma te'a nia ne'e kini Jiu ma nia fa'amamana logo, bore ma na ma'a nia go'lo ne'e ngwae 'i Grik.

² Ma na bara ngwai asina ana Aofia ki 'i Listra ma 'i Ikonium ki, kira ka saele'a liu fa'inia sa Timoti.

³ Ma osi'ana ne'e sa Paul oga sa Timoti ka leka fa'inia, nia ka 'olo fa'ata'inia nama ana 'iri ke fa'a ogale'a ngwae Jiu ki. Nia sasia ru ne'eri, osi'ana ne'e Jiu ki ta'ifau ne'e kira tua ana fanoa ne'eri ki, kira sai logo ana ne'e na ma'a sa Timoti nia na ngwae Grik ne'e sasi ma noa'a nia kasi 'olo fa'ata'inia 'ua sa Timoti.

⁴ Ma ana kaida'i kira leka ma kira ka liu ana fanoa ki, kira ka kwatea na taki ki fuana ngwae ne'e kira fa'amamana ki. Na taki ne'eri ki, na ngwae lifurongo ki ma na ngwae fa'ina'ona'o ki ne'e kira keresia 'i Jerusalem. Ma kira ka saea nama fuana ngwae ki 'iri kira ke ro'osulia.

⁵ Ma kira ka fa'angasingasia na fikuta'i ngwae fa'amamana saena fanoa ne'eri ki, ma ana asoa ki ta'ifau 'i burina, ngwae faolu 'oro ki logo kira ka fa'amamana.

Kaida'i sa Paul lisia na fa'ata'inga

⁶ Ma sa Paul fa'inia na ngwae kwaima nia ki, kira leka liu saena aba'i kula 'i Frigia ma 'i

Galesia ki, osi'ana ne'e Ano'i ru Abu luia noa'a kira kasi fa'arongo 'ani Fa'arongo'a Le'a ana aba'i kula 'i Asia.

⁷ Kaida'i kira dao bolo fa'inia aba'i kula 'i Misia, kira ka ili 'uana leka'a 'uana 'i Bitinia. Bore ma na Ano'i ru Abu noa'a kasi ala'anida.

⁸ 'Una'eri ne'e, kira ka daofa'i liu na'a adulu fa'asia 'i Misia, ma kira ka leka 'uana fanoa 'i Troas.

⁹ Ma ana rodo ne'e kira teo 'i ne'eri, sa Paul ka lisia na fa'ata'inga. Nia lisia ta'i ngwae ana aba'i kula 'i Masedonia uu, ma ka kwaiamasi ka 'uri, "Oke leka ma'i 'i Masedonia 'iri 'oke kwai'afi aimili!"

¹⁰ Ma kaida'i sa Paul nia lisia na'a fa'ata'inga ne'eri, kami ka sasi aka'u na'a fuana leka'a 'uana aba'i kula 'i Masedonia,* du'ungana kami saiana God oga kaimili ke leka fa'arongo 'ani Fa'arongo'a Le'a logo fuana ngwae ki 'i ne'eri.

'I Lidia nia fa'amamana ana sa Jesus

¹¹ Sui kami ka leka fa'asia fanoa 'i Troas 'ani faka, kami ka to'ofolo 'uana bubunga 'i Samotres, ma fa'i asoa buri 'ana, kami ka leka 'uana fanoa 'i Neapolis.

¹² Kami ta'e fa'asia 'i ne'eri, kami ka leka sulia tala 'i tolo 'uana fanoa 'i Filipae, na ma'e fanoa 'inoto'a saena aba'i kula 'i Masedonia, ma'e fanoa ne'eri ngwae 'i Rom ki ne'e kira gwaunga'i ana. Kami ka tua saena ma'e fanoa ne'eri sulia kala bara asoa.

¹³ Ma ana Sabat, na asoa ana mamalo'anga kami leka fa'asia fanoa ne'eri, kami ka leka

* **16:10** Sa Paul fa'inia kwaima nia ki dao to'ona sa Luke ana fanoa 'i Troas.

'uana ninimana ta'i kafo, osi'ana ne'e kami fia fasi kula fuana fo'onga'a Jiu ki nia 'i ne'eri. Ma kami ka tua 'i ano, mika ala'a fuana kini ki ne'e kira fiku 'i ne'eri.

¹⁴ Ta'i kini adulu 'i ne'eri ne'e kira rongo kaimili ne'e 'i Lidia, fa'asia fanoa doe 'i Taeataera, nia saungani ma ka 'oifoli 'ani toro ne'e ni'i meo borabora'a ki. Nia'a bore fo'osia logo God, ma God ka 'ifingia na'a manatana 'iri nia ka fafarongoa sa Paul, ma ka fa'amamana ana na ru ne'e nia sae'e ki.

¹⁵ 'Una'eri nia'a fa'inia na ngwae saena luma nia ki, kira ka siuabu ta'ifau. Ma nia ka sae kaimili ka 'uri, "Osi'ana ne'e kamu alafafia ne'e nau ku fa'amamana na'a ana na Aofia, nau ku oga muke leka ma'i ma muka tua 'i luma nau." Ma kaimili ka tua 'i luma nia sulia na'a fatalana.

Saena luma ni lokafo 'i Filipae

¹⁶ Ana ta'i asoa, kaida'i kami leka 'uana kula ni fo'onga'a, kami ka dao to'ona ta'i sari'i ne'e ano'i ru ta'a sura ana. Na sari'i ne'eri nia rao 'o'o ana ti ngwae saena fanoa ne'eri. Osi'ana ne'e ano'i ru ne'eri, nia saiana ka saea fuana ngwae ki 'ani na tae ki ne'e ke ba'a dao ma'i fuada. Ma nia ka ngalia na'a mani 'oro fuana ngwae ne'e lia sulia ki 'ani rao'a ne'eri.

¹⁷ Ma na sari'i ne'e ka leka sulia sa Paul fa'i kaimili, ma nia ka ri koko ka 'uri, "Na ngwae ne'e ki, kira'a na ngwae kira rao fuana God ne'e 'inoto'a liu. Kira fa'arongo kamu 'ani na tae ne'e God sasia fuana fa'amauri lamu'a."

¹⁸ Nia sasia ru ne'e sulia asoa 'oro ki, leleka sa Paul ka to'eto'ela liu, ma ka abula fuana ka fata 'uri fuana ano'i ru ta'a ne'eri, "'Ani satana

sa Jesus Christ, nau ku ba'e 'oe, 'oke ru'u ma'i fa'asia na sari'i ne'ana!" Ma na ano'i ru ta'a ne'eri ka ru'u na'a 'i maa ana kaida'i ne'eri.

¹⁹ Ma kaida'i na ngwae 'a'ana ana na sari'i ne'eri kira saiana ne'e na rao'a nia 'ani talana ano'i ru ta'a ka sui na'a, ma noa'a kira kasi ba'a ngali mani na'a fa'asia, kira ka daua sa Paul ma sa Silas, ma kira ka 'abalanga'i kera siana na ngwae fa'ina'ona'o ki maana usi'a.

²⁰ Kira ka tala'idaro'o ma'i siana ngwae fa'ina'ona'o ki fa'asia 'i Rom, ma kira ka fata 'uri, "Na ro ngwae ne'e ki, kera ro ngwae Jiu ki, ma kera ka kwatea na firute'anga saena fanoa ne'e kulu.

²¹ Kera ka fa'amanata 'ani na falafala ne'e noa'a 'iri bolo fa'inia na taki kulu ki. Osi'ana kulu'a ngwae Rom ki lala, ma ka 'afita'i liu fuana kulu ka sasi sulia na falafala kera ki!"

²² Aia, na ngwae 'oro ne'e kira fiku 'i ne'eri, kira ka fiku fai fafidaro'o logo. Ma na ngwae fa'ina'ona'o ki ka fata totonga'i fuana ngwae ni ofo'a ki 'iri kira gasia na'a toro sa Paul ma sa Silas ki, ma kika ulasi kero'a.

²³ Buri 'ana kira ulasidaro'o ka totonge na'a, kira ka aludaro'o saena luma ni lokafo, ma kira ka saea fuana ngwae ne'e folo 'usia na luma ni lokafo ne'eri 'iri ka fono ngasi 'usidaro'o.

²⁴ Ma na ngwae folo ne'eri, kaida'i nia rongoa na'a ala'anga ne'eri ki, nia ka ngali kera, ka alu kera ana ma'e luma 'i saena, sui ka firi fafia na'a 'aedaro'o 'i safitana ro reba 'ai kulu ki.

²⁵ Aia, kaida'i bolo fa'inia tofongana na rodo, sa Paul ma sa Silas kera fo'o, ma kera ka ngulia na'a ngu ki fuana God. Ma na ngwae ne'e kira

tua logo saena luma ni lokafo ne'eri, kira ka fafarongoa kero'a.

²⁶ Ma ngwano bore ma na tikitiki doe nia 'asua na'a luma ni lokafo ne'eri, ma na babato'olana luma ne'eri bore ka saola na'a logo. Ma na babalita ki ana luma ne'eri ka 'ifi ta'ifau, ma na kwalo ana lali salo ne'e kira firi fafia 'ani ngwae ne'eri ki saena luma ka aloge ta'ifau na'a fa'asida.

²⁷ Ma na ngwae folo ne'eri ka lebe ma'i fa'asia maliu'a, ma ka lisia ne'e na babalita ki 'ifi ta'ifau na'a, ma ka fia fasi ne'e ngwae baera ki ne'e kira firi fafida, kira tafi ta'ifau na'a. Ma nia ka lafua na sele ni ofo'a nia fasi 'iri ke saungi nia na'a 'ana talana, osi'ana nia saiana ne'e na ngwae fa'ina'ona'o nia ki, kira ke ba'a saungia di'ia ne'e ngwae ne'eri ki kira tafi.

²⁸ Bore ma sa Paul ka ri koko ka 'uri, "Noa'a 'oe kosi sasi la'u ta ru 'ira ana 'ae'o talamu! Kaimili nini'a tua ta'ifau go'o 'aimili!"

²⁹ Ma na ngwae folo ne'e ka saefilo 'uana fa'i unu ki, ma ka ru'u likota'i ma'i fa'inia na lebelebe'a, ma ka bobo uruuru 'i 'aena sa Paul ma sa Silas.

³⁰ Sui nia ka tala'idaro'o 'i maa, ka saefilo kera ka 'uri, "Ro ngwae 'a'ana ne'e ki 'ae, tae ne'e nai ba'a sasia 'iri God ke fa'amauri nau?"

³¹ Kera olisia kera ka 'uri, "'Oke fa'amamana ana na Aofia sa Jesus 'iri God ke fa'amauri 'oe, 'ae'o fa'inia na tua'a 'oe."

³² Ma kera ka fa'arongo 'ani fatalana na Aofia fuana, ma fuana na ngwae ne'e kira tua logo saena luma nia ki, ma kira ka fa'amamana na'a.

³³ Ana agi rodo ne'eri nama go'lo, na ngwae folo ne'eri ka tala'li kero'a, ka taufia na'a ma'e maala ki 'li nonida, ka sui nia'a fa'inia na tua'a nia, kira ka 'ali'ali kira ka siuabu na'a.

³⁴ Sui nia ka tala'ia sa Paul ma sa Silas, kira ka leka 'uana luma nia, ma nia ka saredaro'lo. Ma nia fa'inia na tua'a nia, kira ka saele'a liu, sulia kira fa'amamana na'a ana God.

³⁵ Sui 'li 'lofodangi, na ngwae fa'ina'ona'lo 'li Rom ki, kira kwatea fatalada fuana ti ngwae 'a'ana ana ofo'a kira ka 'uri, "Muke leka, muka fa'arongoa na'a ngwae folo baera 'iri ka tala'ia ro ngwae ba kiri 'li maa fa'asia saena luma ni lokafo baera."

³⁶ 'Una'eri go'lo na ngwae folo ne'eri ka leka ka fa'arongoa sa Paul ka 'uri, "Na ngwae fa'ina'ona'lo ki kira saea ma'li fuaku 'ae'lo fa'inia sa Silas, moro ka leka na'a 'amuro'lo 'li maa. Koro'lo ke leka aroaro na'a 'amuro'lo ana kaida'li ne'e."

³⁷ Bore ma sa Paul olisia ka fata 'uri fuana ngwae 'a'ana kira ki, "Na ngwae fa'ina'ona'lo 'li Rom ki noa'a 'iri matalanga'li kero'lo 'ua, bore ma kira ulasi kero'lo 'li maana ngwae 'oro ki. 'Una'eri ma kira ka alu kero'lo saena luma ni lokafo. Ma na ru ne'eri noa'a 'iri saga, osi'ana kero'lo na ngwae Rom ki logo nini'a! Ma kaida'li ne'e, kira oga kika olita'li ago la'u ana kero'lo. Noa'a liu go'lo! Kero'lo oga na ngwae fa'ina'ona'lo 'li Rom ki nama ne'e kike leka ma'li 'li ne'e, 'iri kike loge kero'lo!"

³⁸ Ma na ngwae 'a'ana kira ki ana ofo'a kira leka, kira ka fa'arongo 'ani na ala'anga ne'eri ki siana ngwae fa'ina'ona'lo 'li Rom ki. Ma ana

kaida'i kira rongoa ne'e sa Paul ma sa Silas kera ro ngwae 'i Rom ki logo, kira ka ma'u liu.

³⁹ Ma kira ka leka ma'i siadaro'o, ma kira ka kwaimanatai fuadaro'o. Sui kira ka tala'i kero'a 'i maa fa'asia saena luma ni lokafo, ma kira ka kwaiamasi ana kero'a, fasi 'iri kera ke leka na'a adaro'o fa'asia fanoa ne'eri.

⁴⁰ Kaida'i sa Paul ma sa Silas kera ru'u fa'asia luma ni lokafo, kera ka leka saena luma 'i Lidia. 'I ne'eri kera ka dao to'ona na ngwae ne'e kira fa'amamana ki, ma kera ka kwatea na'a ala'anga ana kwairadu'anga fuada, sui kera ka fi'i leka na'a adaro'o fa'asia 'i Filipae.

17

'I Tesalonika

¹ 'Una'eri sa Paul fa'inia sa Silas, kera leka, kera ka liu ana fanoa 'i Amfipolis, ma 'i Apolonia ki, sui kera ka dao ana fanoa 'i Tesalonika, kula ba na luma fuana fo'onga'a Jiu ki nia teo ana.

² Ma 'i ne'eri, sa Paul leka saena luma fuana fo'onga'a Jiu ki sulia na falafala ne'e nia 'idufa'i sasia ana fanoa ki. Ma ana uulu asoa ana Sabat kwalokwalo ki, nia ka ala'a fa'inia na ngwae ki, ma ka fata sulia na Kerekere'a Abu fuada.

³ Nia ka fada ma ka to'omani na Kerekere'a Abu fuana fa'ata'ilana ne'e na Christ na ngwae God filia, nia ka nonifii nama nia ka mae, sui ka fi'i tata'e fa'asia mae'a. Sa Paul ka fata 'uri, "Sa Jesus nini nau ku fa'atalo'ania fuaumulu ne'e, nia'a na'a ne'e na Christ na ngwae ne'e God filia."

⁴ Ma ti ai ana ngwae Jiu ki kira ka fa'amamana, ma kira ka 'ado fa'inia sa Paul ma Silas, ma ti

kini fa'ina'ona'o 'oro logo fa'asia saena ma'e fanoa ne'eri fa'inia ti ngwae 'oro fa'asia 'i Grik ne'e kira aura'ea God.

⁵ Bore ma ti ngwae Jiu noa'a kira kasi saele'a ne'e na ngwae 'oro ki leka sulia sa Paul ma sa Silas, ma kira ka fikua ngwae ta'a ki ne'e kira liliu 'o'o go'o 'ada maana usi'a, 'iri kira ke fiku fa'inia ta'i fikuta'i ngwae saeta'a ki. Ma kira ka fa'angalungalua liu na'a na fanoa ne'eri, ma kira ka alasia na luma sa Jason, osi'ana kira oga kika daua sa Paul ma sa Silas, 'iri kike tala'i kera siana na ngwae ki.

⁶ Bore ma kaida'i noa'a kira kasi dao to'o adaro'o, kira ka daua lala sa Jason fa'inia ti ngwae ne'e kira fa'amamana, ma kira ka 'abalanga'i kira siana ngwae fa'ina'ona'o ki saena fanoa, ma kira ka fai fafida, kira ka rikoko kika 'uri, "Ngwae ne'e ki, kira sasia ru ta'a liu ki saena fanoa 'oro ki! Ma kira ka leka la'u ma'i saena ma'e fanoa nini kulu,

⁷ ma sa Jason ka gonida saena luma nia. Kira'a ta'ifau go'o kira 'oia na taki na tatalafa'a 'inoto'a kulu 'i Rom, osi'ana kira saea fasi ta ta'i tatalafa'a la'u ne'e satana sa Jesus."

⁸ Ma na ala'anga ne'eri ki, ka kwatea na'a ngalungalua doe fuana na fiku'a ne'eri fa'inia na ngwae fa'ina'ona'o ki.

⁹ Ma na ngwae fa'ina'ona'o ki kira ka silo-longa'inia sa Jason fa'inia ti ngwae la'u, 'iri kira ka kwate mani fuana logelada. Na mani ne'eri di'ia na eta fata'anga ne'e sa Paul ma sa Silas noa'a kera'a kasi fulia la'u ta ngalu'a saena na fanoa ne'eri. 'Una'eri kira ka fi'i logeda na'a

kwau.

'I Berea

¹⁰ Ana kaida'i ne'eri nama ma nia ka rodo na'a ma'i, na ngwae ne'e kira fa'amamana ki kira ka kwatea sa Paul ma sa Silas 'uana fanoa 'i Berea. Kaida'i kera dao kwau ana, kera ka leka saena luma fuana fo'onga'a Jiu ki.

¹¹ Na ngwae 'i ne'eri ki kira to'o ana falafala ne'e le'a ka liufia mala na ngwae ana 'i Tesalonika, osi'ana kira oga liua rongolana tae ne'e sa Paul nia saea. Ma ana asoa ki ta'ifau go'o, kira to'omani na Kerekere'a Abu fasi 'iri kira ka saiana tae ne'e sa Paul saea nia mamana.

¹² Ma na ngwae 'oro 'i Jiu ki, kira ka fa'amamana, ma na kini fa'ina'ona'o 'oro Grik ki, ma na ngwae 'oro ki logo 'i Grik, kira ka fa'amamana.

¹³ Bore ma kaida'i ne'e ngwae 'i Jiu ki ne'e kira tua 'i Tesalonika, kira rongoa sa Paul nia fa'arongo logo 'ani fatalana God 'i Berea, kira ka leka logo ma'i 'i ne'eri, ma kira ka kwatea ma na ngwae 'i Berea ki kika saeta'a, ma kika booa ta'i ngalu ngalu'a doe 'i ne'eri.

¹⁴ Ma 'una'eri go'o, ti ngwae ne'e kira fa'amamana, kira ka kwatea sa Paul 'uana fafona asi fa'asia fanoa 'i Berea. Bore ma sa Silas ma sa Timoti, kera ka tua na'a adaro'o 'i Berea.

¹⁵ Ma na ngwae ne'e kira tala'ia sa Paul ki kira leka fa'inia, kira ka dao na'a 'i Atens. Sui mala kira fi'i oli 'uana 'i Berea fa'inia ala'anga sa Paul ki fuana sa Silas ma sa Timoti, 'iri kera ka leka 'ali'ali siana.

'I Atens

16 Ma kaida'i sa Paul tua na'a 'i Atens masia sa Silas ma sa Timoti, nia kwaimanatai liu, osi'ana nia lisia na nununa malamala god 'oro ki fuana fo'osilani ni'i teo saena fanoa ne'eri 'i Atens.

17 Nia ne'e kwatea ma nia ka leka saena luma fuana fo'onga'a na Jiu ki, ma ka ala'a fuana Jiu ki, ma na ngwae ne'e noa'a la'u Jiu ki ne'e kira aura'ea God. Ma nia ka ala'a logo maana fuli usi'a sulia asoa ki fuana na ngwae ne'e kira liliu 'o'o go'o 'ada ki.

18 Ma ti fa'amanata logo ana ngwae Grik ki ne'e kira saeda 'ani "Epikurean" ma "Stoik," kira olisu'usu'u logo fa'inia sa Paul. Ma ti ai ada kira ka fata 'uri, "Tae lala nini'a ngwae lafe kina'i ru ne'e oga ke saea re?"

Ma ti ai ana ngwae ne'eri ki kira ka fata 'uri, "Lisilana di'ia nia oga kuke fo'osia lala na god matamata ki nini'a." Kira fata 'una'eri osi'ana sa Paul fa'arongo sulia sa Jesus, ma na tata'e oli'a fa'asia na mae'a.

19 Ma kira ka tala'ia sa Paul 'i na'ona na fikuta'i ngwae loko'i ru ne'e kira saea 'ani "Areopagus," kira ka fata 'uri, "Kaimili oga kami ke saiana na fa'amanata'anga faolu nini'a 'oko fata sulia kwa.

20 Osi'ana ru nini'a kami rongoa 'oko saea nia matamata liu mala fa'asia na ru ne'e kami rongoi 'i na'o ki, ma kami ka oga mika saiana na fadalani."

21 (Kira fata 'una'eri, osi'ana na ngwae 'i Atens, ma na ngwae ne'e kira leka ma'i fuana tua'a 'i Atens ki, kira oga ala'anga ana asoa ki sulia ma na fafarongolana na tae ki ne'e faolu.)

22 Ma sa Paul ka uu 'i na'oda na fiku'a ne'eri

ana ngwae fa'ina'ona'o ki, ma ka fata 'uri, "Kamu ngwae ana 'i Atens, nau ku lisia kaumulu oga liua fo'osilana god sulia falafala saga ki.

²³ Osi'ana kaida'i nau ku liu saena fanoa kamu, nau ku lisia na kula ni fo'o kamu ki, ma nau ku lisia maana ta'i fuli fu'a, kamu keresia na ala'anga 'uri, 'Fuana na god ne'e noa'a kulu 'iri saiana.' Ma na God nini'a kamu fo'osia ma noa'a kamu kasi saiana, nia'a na'a ne'e nau ku fa'atalo'ania fuamu'a.

²⁴ God ne'eri saunga'inia na magalia ma na ru ki ta'ifau 'i saena, nia'a ne'e gwaunga'i fafia asi, 'i langi, ma 'i ano, ma noa'a kasi tua 'i saena luma abu ne'e ngwae saunga'inia.

²⁵ Ma noa'a nia kasi bo'obo'o go'o 'uana ta ru ne'e ngwae ki saiana kira ka sasia fuana, osi'ana nia'a 'ana talana ne'e kwatea mauri'a fuana ngwae ki ta'ifau, ma ka kwatea fuada na ru ki ta'ifau ne'e kira bo'obo'o 'uana.

²⁶ Ma ana na etangilana ma'i, God nia saunga'inia go'o ta'i ngwae, ma fa'asia ta'i ngwae ne'eri nia ka saunga'inia na'a ngwae 'oro matamata kwailiu ki, ma ka alu kira saena magalia ta'ifau. 'I na'ona mala ne'e nia saunga'inia ru ki ta'ifau, ma nia'a 'ana talana ka alua na'a kaida'i ki ma nia ka fa'iboa na'a kula ki ne'e kika tua ani.

²⁷ Nia sasia ru ne'e 'iri ngwae ki kika lulu 'uana, ma kira fi'i dao to'ona taka di'ia kira lulu ngangata 'uana. 'Una'eri bore 'ana God noa'a kasi tua tau go'o fa'asi kia.

²⁸ Ma ta ngwae ba fata 'uri, 'Sulia nia'a na'a ne'e kulu ka mauri, ma kulu ka saola ma kulu ka tua.' Ma ta ngwae ana ngwae kerekere kamu

ki ka saea logo, 'Kulu na ngela God ki logo.'

²⁹ Osi'ana kia'a na ngela nia ki, noa'a kulu kasi fia fasi God nia'a ta ru go'o 'ana, di'ia ta nunu'i ru ne'e ngwae saunga'inia 'ani gol, nama silva, nama ta fau. Nia noa'a kasi di'ia ta ru ne'e ngwae go'o 'ana ka saunga'inia 'ani sai'i ru'a nia.

³⁰ 'I na'o God noa'a kasi matalangani ta ngwae ne'e fo'osia na malamala god ana kaida'i noa'a nia kasi sai 'ua ana. Bore ma ana kaida'i ne'e, nia saea na'a fuana ngwae ana fanoa ki ta'ifau 'iri kike kakari alifa'i fa'asia na ta'anga'a kira ki,

³¹ osi'ana nia alua na'a asoa 'iri nia ke ba'a matalangani na ngwae ki ta'ifau. Na matalanga'inga nia ka 'olo'olo, ma nia ka filia na'a ta'i ngwae 'iri nia ke matalanga'inia na ngwae ki. Ma nia ka fa'ata'inia na'a na ngwae ni kwai matalanga'i ne'eri fuana ngwae ki ta'ifau 'ani ta'elana na ngwae ne'eri fa'asia na mae'a!"

³² Kaida'i ngwae ki kira rongoa ne'e sa Paul ala'a sulia tata'enga fa'asia na mae'a, ti ngwae ada ka ga'asia, ma kira ka 'oidorole 'ani. Bore ma ti ai ada kira ka saea, "Kaimili oga 'oke fata la'u sulia ru ne'e kwa."

³³ Ma sa Paul ka leka na'a 'ana fa'asia na fiku'a ne'eri.

³⁴ Ma ti ngwae kira ka 'ado fa'inia, ma kira ka fa'amamana. Ma ta'i ngwae ada ne'e satana sa Dionisius, ta ngwae ana fiku'a ana ngwae fikuta'i ngwae loko'i ru ne'eri. Ma ta'i kini logo satana 'i Damaris, ma ti ngwae la'u kira ka fa'amamana.

18

'I Korint

¹ 'Una'eri go'lo, sa Paul ka leka na'a fa'asia 'i Athens, ka daofa'i liu 'uana fanoa 'i Korint.

² 'I ne'eri, nia ka dao to'ona ta'i ngwae 'i Jiu satana sa Akuila ne'e futa saena aba'i kula 'i Pontus. Nia leka ma'i fa'asia 'i Itali fa'inia na 'afe nia 'i Prisila, osi'ana ne'e na tatalafa'a 'inoto'a satana sa Kladius ka kwatea na ngwae 'i Jiu ki ta'ifau, kira ka leka fa'asia 'i Rom. 'Una'eri, sa Paul ka leka dao siadaro'lo.

³ Ma nia ka tua ma ka rao 'ana fa'i kera, osi'ana kira sasi go'lo ta'i rao'a 'ani saunga'ilana babala ki 'ani ifi ngasi ki fuana 'oifoli'anga 'ani'i.

⁴ Ma nia ka ala'a fa'inia na ngwae ki saena luma fuana fo'onga'a ana asoa Sabat ki, fasi 'iri ka bulasia manatana ngwae 'i Jiu ki ma na ngwae 'i Grik ki logo.

⁵ Ma ana kaida'i sa Silas ma sa Timoti kera dao ma'i fa'asia 'i Masedonia, sa Paul ka faidanga na'a 'ani na rao'a nia. Ma ana kaida'i ki ta'ifau nia ka fa'arongo 'ani Fa'arongo'a Le'a, ma ka fada madako ana fuada Jiu ki ne'e sa Jesus nia'a na Christ, na ngwae filia God.

⁶ Ma ana kaida'i kira olisi saeta'a ana, ma kira ka saea ru ta'a ki sulia, nia ka saulida 'ani kwa'i tafulilana na fulafulana ano fa'asia toro nia ki, ma ka fata 'uri fuada, "Di'ia noa'a kamu kasi to'lo ana na mauri'a faolu fa'asia God, kaumulu talamu'a na'a ne'e kamu sasia! Noa'a la'u na rora'a nau. Ma 'ita ta'ena ka oli 'ala'a, nai ba'a leka 'aku siana ngwae ne'e noa'a la'u Jiu ki."

⁷ Ma nia ka leka fa'asi kira, ma ka leka ka tua 'i saena luma ta'i ngwae ne'e noa'a la'u Jiu ne'e satana sa Titius Justus, na ngwae ne'e nia fo'osia logo God. Na luma nia teo logo 'i ninimana luma fuana fo'onga'a Jiu ki.

⁸ Ma sa Krispus, na ngwae fa'ina'ona'o ana luma fuana fo'onga'a ne'eri, nia ka fa'amamana ana Aofia fa'inia na ngwae nia ki ta'ifau. Ma ti ngwae 'oro logo 'i Korint, kira rongoa fatalana sa Paul, ma kira ka fa'amamana ana, ma kira ka siuabu.

⁹ Sui saena ta'i rodo, sa Paul ka lisia ta'i fa'ata'inga, ma na Aofia ka fata 'uri fuana, "Noa'a 'oe kosi ma'u, ma 'oe kosi mamalo fasi ala'anga fuada, ma 'oe kosi danga 'ania na rao'a 'oe.

¹⁰ Du'ungana nau ku tua fa'ini'o. Ma nia 'afita'i fuana ta ngwae ka sasia ta ru fuana fa'alilamu, osi'ana na ngwae nau ki kira 'oro saena ma'e fanoa ne'ana."

¹¹ Nia ne'e kwatea ma sa Paul ka tua 'i ne'eri sulia ta'i fa'i ngali ma ono madamo ki fuana fa'amanatalana ngwae ki 'ani fatalana God.

¹² Ma ana kaida'i ne'e tatalafa'a doe 'i Rom ka alua sa Galio ka gwaunga'i fafia aba'i kula 'i Gris, na ngwae Jiu ki kira ka fiku, ma kira ka daua sa Paul, ma kira ka ngalia siana sa Galio fuana na matalanga'ilana.

¹³ Ma kira ka fai fafida ka 'uri, "Na ngwae ne'e nia iliili 'uana na tala'ilana ngwae ki 'iri kike fo'osia God 'ani falafala ne'e matamata fa'asia na taki kami ki."

¹⁴ Ma ana kaida'i sa Paul oga ka ala'a, sa Galio ka fata 'uri fuana ngwae Jiu ki, "Na ru ne'e, di'ia

ta ru ana ta ta'anga'a nama ana ta rora'a ana na taki kami ki, nau ku saiana nai mabetau fa'i kamu Jiu ki.

¹⁵ Bore ma sulia na olisu'usu'unga kamu ki go'o 'ana sulia na ala'anga ki, ma na sata'i ru ki, ma na taki kamu ki talamu'a, nia le'a fuana kamu ka fa'asaga amu'a talamu'a. Du'ungana noa'a nau kusi kwatea ta kwai matalanga'inga fuana na ru 'una'eri ki.”

¹⁶ 'Una'eri nia ka saea fuada ta'ifau 'iri kike leka fa'asia na kula ni kwai matalanga'inga.

¹⁷ Ana kaida'i ne'eri, na ngwae Grik ki ka daua sa Sosevenes, na ngwae fa'ina'ona'o ana luma fuana fo'onga'a, ma kira ka ulasia 'i maana fuli matalanga'inga. Bore ma sasi'a ne'eri noa'a kasi 'oga go'o sa Galio.

Sa Paul oli 'uana 'i Antiok

¹⁸ Sa Paul ka tua 'i Korint fa'inia ngwae fa'amamana ki sulia asoa 'oro ki. Sui nia ka fa'asi kira, ma ka to'ofolo 'ani faka 'uana aba'i kula 'i Siria fa'inia 'i Prisila ma sa Akuila. Ma 'i na'ona ne'e kira to'ofolo fa'asia 'i Kenkrae, nia sufi gugurua na'a ifuna fasi 'iri nia fa'ata'inia ne'e nia fa'asuia na'a na eta fata'anga nia[☆] fuana God.

¹⁹ Kaida'i kira dao 'i Efesus, sa Paul ka leka na'a fa'asia 'i Prisila ma sa Akuila, ma ka leka saena luma fuana fo'onga'a, ma ka ala'a fuana Jiu ki.

²⁰ Sui na ngwae ki kira ka gania 'iri nia ka ta'i tua tau fa'inida, bore ma noa'a nia kasi alafafia.

²¹ 'Una'eri ma nia ka leka lala 'ana, nia ka fata 'uri fuada, “Di'ia na kwaiogai'anga God fuaku,

[☆] **18:18** Nambas 6:1-21

nai ba'a oli la'u ma'i siaumulu.” Sui nia ka to'ofolo na'a 'ana saena faka fa'asia 'i Efesus.

²² Kaida'i nia dao na'a 'i Sesarea, nia ka leka 'uana fanoa 'i Jerusalem, ma ka fata le'ale'a ana na ngwae fa'amamana ki 'i ne'eri. Sui nia ka leka 'uana 'i Antiok.

²³ Ma 'i buri 'ana nia tua 'i Antiok sulia bara asoa, nia ka leka, ma ka liufia na'a aba'i kula 'i Galesia ma 'i Frigia fuana fa'angasilana sa tai fa'ida ne'e kira fa'amamana.

Sa Apolos

²⁴ Ana kaida'i ne'eri, ta'i ngwae 'i Jiu satana sa Apolos, ne'e futa saena fanoa 'i Aleksandria, nia leka ma'i 'uana 'i Efesus. Nia'a na ngwae ala'a lana le'a, ma nia ka sai le'a logo ana na Kerekere'a Abu.

²⁵ Ma nia ka sai logo ana na falafala sulia na Aofia, ma nia ka fata ngasingasi'a, ma ka fa'amanata saga sulia sa Jesus. Bore ma, nia sai go'o ana ne'e sa John siuabua ngwae ne'e kira kakari alifa'i fa'asia na ta'anga'a kira ki, ma noa'a nia 'iri saiana na ngwae ne'e kira fa'amamana ana sa Jesus ki, kira ka siuabu logo osi'ana kira fa'amamana.

²⁶ Ma nia tala'ae ka fata nonira'a fuana ngwae ki saena luma fuana fo'onga'a. Ma ana kaida'i 'i Prisila ma sa Akuila kera rongoa, kera ka ba'ea 'uana na luma kero'a, ma kera ka kwai'afi ana, 'iri nia ka sai le'a la'u ana fa'amanata'anga sulia God.

²⁷ Ma sa Apolos oga ka leka 'uana fanoa 'i Korint saena aba'i kula 'i Gris. Ma na ngwae ne'e kira fa'amamana 'i Efesus ki, kira ka kwai'afi ana 'ani kerekere'a fuana ngwae 'i Korint ne'e

kira fa'amamana osi'ana na kwai'ofe'anga God fuada, fasi 'iri kira ka kwaloa kaida'i nia dao kwau siada. Ma ana kaida'i nia dao kwau, nia ka kwai'afi le'a liu ana ngwae ne'eri ki.

²⁸ Bore ma kaida'i ne'e ngwae Jiu ki kira olisu'usu'u fa'inia, nia ka fata ngasingasi'a fa'i kira ma ka liufida ta'ifau. 'Una'eri nia ka fa'ata'inia na Kerekere'a Abu ki ne'e fa'amamana ne'e sa Jesus nia'a na Christ, na ngwae ne'e God nia filia.

19

'I Efesus

¹ Kaida'i sa Apolos nia tua 'i Korint, sa Paul nia liu ana fanoa ki saena aba'i kula 'i Galesia ma 'i Frigia ki leleka ka dao ana fanoa 'i Efesus. Ma nia ka dao to'ona ti ngwae ne'e kira fa'amamana ana sa Jesus 'i ne'eri.

² Ma nia ka saefilo kira ka 'uri, "Kaumulu to'o na'a ana na Ano'i ru Abu ana kaida'i kaumulu fa'amamana ana?"

Ma kira olisia kira ka 'uri, "Kaimili nini'a ne'e rongolana bore na tae ne'e na Ano'i ru Abu, noa'a kami kasi rongoa 'ua."

³ Sa Paul ka saefilo kira la'u ka 'uri, "'Irai ma na siuabu'anga fa'uta mo ne'e kaumulu siuabu 'ania?"

Ma kira olisia kira ka fata 'uri, "Na siuabu'anga ba sa John ala'a sulia."

⁴ Sui sa Paul ka fata la'u 'uri fuada, "Sa John nia siuabua lala ana sa tai fa'ida ne'e kira kakari alifa'i fa'asia na abula ta'anga'a kira ki. Ma sa John ka saea logo fuana ngwae 'i Israel ki, ne'e

kira fa'amamana ana sa Jesus, na ngwae ne'e ke ba'a dao ma'i 'i burina.”

⁵ Ma kaida'i kira rongoa na ru ne'eri, kira ka siuabu 'iri ka fa'ata'inia ne'e kira fa'amamana ana sa Jesus na Aofia.

⁶ Go'lo sa Paul ka alua na'a limana 'i fafoda, ma na Ano'i ru Abu ka koso fafida, ma kira ka fata 'ani na ala'anga matamata ki, ma kira ka fata sulia na fatalana God.

⁷ Kira bolo fa'inia akwala ma ro ngwae.

⁸ Sa Paul ka ru'u 'i saena luma fuana fo'onga'a 'i Efesus, ma ka fata nonira'a fuana na ngwae ki, ma ka iliili 'uana rokisilana na manatada sulia na 'Inoto'anga God. Ma nia ka sasi 'una'eri sulia uulu madamo ki.

⁹ Bore ma ti ngwae ada, kira ke'alili'a, ma kira ka aburongo, ma noa'a kira kasi fa'amamana. Ma kira ka saea ala'anga ta'a ki sulia Fa'arongo'a Le'a sulia na Aofia 'i na'ona na ngwae 'oro ki. Sui sa Paul ka tala'ia na fafarongo ki kira ka leka fa'asida, ma ana asoa ki ta'ifau nia ka ala'a fuana na ngwae ki saena luma ni fa'ananau'anga sa Taeranus.

¹⁰ Na ru ne'e kira sasia ka leka talau sulia ro fa'i ngali ki. Ma na ngwae ki ta'ifau ne'e kira tua saena aba'i kula 'i Asia, na Jiu ki ma na ngwae ne'e noa'a la'u Jiu ki, kira ka rongoa fatalana na Aofia.

Na ngela sa Skefa ki

¹¹ Ma God ka kwatea na ngasingasi'anga doe fuana sa Paul, fasi 'iri nia ka fulia na'a ru fa'anada'a ki ma na ru ni 'arefo'anga ani ki.

¹² Ma di'ia kira ngalia ta kala 'aba lau'ua ti'iti'i bore 'ana ana 'aba lau'ua nia ki siana ta ngwae ne'e mata'i, na ngwae ne'eri ke ba'a 'akwa na'a. Ma na ano'i ru ta'a ki logo, kika ru'u 'i maa fa'asia na ngwae ne'eri ki.

¹³⁻¹⁴ Ma ti Jiu logo kira liu kwailiu sulia asoa ki fuana lalilana na ano'i ru ta'a ki. Na fiu ngela na fata abu doe Jiu ki ne'e satana sa Skefa ne'e kira sasia ru ne'eri. Ma kira bore kira ka iliili 'uana lalilana na ano'i ru ta'a ki 'ani satana na Aofia sa Jesus. Kira fata 'uri fuana ano'i ru ta'a ki, "Nau ku ifulanga'i kamu 'ani satana sa Jesus ba sa Paul nia fa'arongo 'ani."

¹⁵ Bore ma na ano'i ru ta'a ne'e nia olisida ka 'uri, "Nau ku saiana sa Jesus, ma nau ku sai logo ana sa Paul nia to'o ana ngasingasi'anga sa Jesus. Bore ma kaumulu nini'a, kaumulu 'iri to'o ana na ngasingasi'anga sa Jesus."

¹⁶ Ma na ngwae ne'e ano'i ru ta'a ne'eri nia manu ana ka fa'asaka 'uada, ma ka kwai'ida. Ma kira ka tafi dadara fa'asia luma ngwae ne'eri fa'inia na ma'e maala ki 'i nonida.

¹⁷ Ana kaida'i ne'e ngwae Jiu ki ma na ngwae ne'e noa'a la'u Jiu ki ne'e tua 'i Efesus, kira rongoa ru ne'e, kira ka ma'u liu, ma kira ka fu'usi doe liu ana satana na Aofia sa Jesus.

¹⁸ Ma na ngwae 'oro ana ngwae ne'e kira fa'amamana ki, kira leka ma'i, kira ka fata tafa, ma kira ka fa'ata'inia na ma'e fata'a ana kelema kira ki.

¹⁹ Ma ti ngwae 'oro logo ada ne'e kira rao 'ani talana ano'i ru ta'a ki, kira ka ngalia logo ma'i na buka kira ki ana rao'a sulia na ano'i ru ta'a ki, ma kira ka do'ofi'i 'i safitana fiku'a ne'eri.

Ma kira ka alu fikua na'a liulana na buka ne'eri ki, ma nia ka dao ana 50,000 ngisingisi mani ki.

²⁰ Osi'ana na ru ne'eri na fatalana God ka inua ngwae 'oro ki, ma kira ka fa'amamana ana na Aofia.

Na sua ngalungalu'a 'i Efesus

²¹ Buri 'ana na ru ne'eri ki sui, sa Paul ka naia na'a saena manatana 'iri nia ke leka 'uana fanoa ki saena aba'i kula 'i Masedonia ma 'i Gris ki, ma ka daofa'i liu 'uana 'i Jerusalem. Ma sa Paul ka fata 'uri, "Buri 'ana ne'e nai leka 'i ne'ana, nau ku oga nai leka logo 'uana 'i Rom."

²² Ma nia ka kwatea sa Timoti ma sa Erastus, na ro ngwae kwai'afi nia ki, 'uana 'i Masedonia, kaida'i nia tua basi 'ana 'ua 'i Efesus saena aba'i kula 'i Asia.

²³ Ma ana kaida'i ne'eri ba na ngalu'a doe ka fuli 'i Efesus sulia na Fa'arongo'a Le'a sulia na Aofia.

²⁴ 'Una'eri ma ta'i ngwae satana sa Demitrius, nia'a na ngwae nia rao ana saunga'ilana na ru ngwasinasina ki, ma nia ka saiana saunga'ilana na kala nunu'i ru ki ana na god kini kira ne'e satana 'i Atemis, fuana luma abu kira ki. Ma na rao'a sa Demitrius ka fa'ato'oru'a liu na ngwae ne'e kira rao fuana ki.

²⁵ Ma nia ka saeda kira ka fiku ma'i fa'inia ti ngwae ne'e kira sasia logo na rao'a di'ia ne'e kira sasia. Ma nia ka fata 'uri fuada, "Reala 'ae, kaumulu saiana na to'oru'a kulu ne'e nia saka go'o ma'i fa'asia na rao'a ne'e kulu sasia 'ani saunga'ilana kala nunu'i ru ki.

²⁶ Kaumulu lisia ma kamu ka rongoa ta'ifau na'a na ru ne'e sa Paul nia sasi'i ki. Nia saea na

kala nunu'i ru ne'e ngwae ki kira saunga'ini'i ki, kira'a noa'a la'u na god mamana ki. Aia, ma osi'ana ne'e nia ka fata 'una'eri, na ngwae 'oro ki 'i ne'e 'i Efesus ma na ma'e fanoa 'oro ki saena aba'i kula 'i Asia logo ne'e manatada ka abula na'a sulia.

²⁷ Ma di'ia 'una'eri, na ngwae ki kira ke ba'a fata fa'alia na rao'a ne'e kulu ki. Noa'a la'u ta'ifilia ru ne'eri, ma ta ru ne'e ke ba'a ta'a logo, na luma abu god kini doe nini kulu 'i Atemis, kike ba'a maladalafa na'a 'ada, ma na 'inoto'alana ke ba'a dalafa'a na'a. Ma na ngwae 'i Asia ki ta'ifau, ma na magalia ta'ifau ne'e, kike ba'a mango fa'asia fo'osilana!"

²⁸ Kaida'i na fiku'a ne'eri kira rongoa ala'anga ne'eri ki, kira saeta'a liu, ma kira ka ri koko kira ka 'uri, "I Atemis ne'e god 'i Efesus ne'e 'inoto'a ka tasa!"

²⁹ Sui na sua ngalungalu'a ka tae saena ma'e fanoa doe ne'eri. Ma kira ka daua sa Geas fa'inia sa Aristakus, ro ngwae fa'asia aba'i kula 'i Masedonia ne'e kera leleka fa'inia sa Paul, ma kira ka 'abalanga'inidaro'o, ma kika lalili fa'inida 'uana na fuli masa'a ne'e ngwae ki kira fiku ana.

³⁰ Ma sa Paul ka oga ka leka 'i na'ona fiku'a ne'eri, bore ma na ngwae ne'e kira fa'amamana ki ka luia.

³¹ Ma ti ngwae fa'i na'ona'o ana aba'i kula ne'eri ki, kira kwaima fa'inia sa Paul, kira luia logo noa'a nia kasi leka ana kula ne'e kira fiku ana.

³² Ma na sua ngalungalu'a doe liu ka tata'e saena fiku'a ne'eri. Ma ti ngwae kira ka ako kira

ka saea na'a 'ada ta ru, ma ti ngwae kira ka saea logo 'ada ti ru matamata, du'ungana na 'orolana ngwae noa'a kasi sai go'o ana tae ne'e kira fiku ma'i fuana.

³³ Ma ti ngwae Jiu kira usunga'inia kwau sa Aleksanda, ma kira ka tala'ia ma'i 'i na'ona fiku'a ne'eri, osi'ana kira oga nia fada madakola ana ngalu'a ne'eri. Sui sa Aleksanda ka fa'ata'i fuana fiku'a ne'eri ma ka nene fafida 'ani limana, fasi 'iri nia ka saea ta ala'anga ni kwaifone'anga 'i na'o ana na ngwae ki.

³⁴ Bore ma kaida'i kira lia saiana nia na Jiu, kira ka rikoko la'u kira ka 'uri, "Atemis ne'e god kia 'i Efesus ne'e 'inoto'a ka tasa!" Ma kira ka rikoko 'una'eri sulia kala kaida'i tau, bolo fa'inia ta ro kadi sina.

³⁵ Sui na ngwae 'a'ana ana na fanoa ne'eri ka leka ma'i ka fa'anotoa na ngwae ki ka 'uri, "Ngwae ana 'i Efesus 'ae, na ngwae ki ta'ifau kira saiana kia'a na'a ne'e lia sulia na luma abu 'i Atemis, fa'inia na gwa'i fau abu nia ba 'asia ma'i fa'asia saena mamanga.

³⁶ Noa'a ta ngwae kasi tofea na ru ne'e ki. Ta ne'e nia le'a liu kamu ka tua aroaro na'a, noa'a kamu kasi sasia la'u ta ru ne'e ka di'ia lala na ngwae bolebole'a ki.

³⁷ Ma kamu ngalia na'a ma'i ro ngwae ne'e ki, sui bore 'ana noa'a kera kasi bilia go'o ta ru fa'asia saena luma abu, ma noa'a kera kasi fata buri tolinga'i go'o ana ta ru sulia na god kini kia.

³⁸ Ma di'ia sa Demitrius, ma na ngwae ne'e kira rao fuana ki, kira oga kike nge maana ta ngwae, tama kira ka matalanga'inia ana fa'i asoa ana kwa'ikwa'inga ki saena luma ni kwai

matalanga'inga, ma na ngwae ni kwai mata-langa'i ki, kira saiana rongolada ana ala'anga.

³⁹ Bore ma dilia kamu oga 'ua ta ru, muke fa'asaga na'a 'i na'ona fikuta'i ngwae.

⁴⁰ Nia le'a kuke lia suli kulu, 'asu 'ubani na ngwae gwaunga'i ki kata fai fafi kulu 'ani sua ngalungalu'a ne'e kulu sasia ta'ena. Ma nia 'afita'i liu fuana kulu ka kwatea ta manata'anga le'a ne'e kulu ke fofoni ru 'ania sulia."

⁴¹ Buri 'ana nia saea ru ne'e ki ta'ifau, nia saea kira ka oli na'a 'ada.

20

'I Masedonia ma 'i Gris

¹ Ma 'i buri 'ana na sua ngalungalu'a ne'e aroaro na'a, sa Paul ka saea ma'i na ngwae fa'amamana ki siana, ma ka kwatea ala'anga ni kwairadu'anga ki, ma nia ka falangi ada. Sui nia ka fata olioli ada, ma nia ka leka na'a 'uana 'i Masedonia.

² Kaida'i nia leka na'a 'uana 'i Masedonia, nia ka liufia na fanoa ki, ma ka radua na ngwae fa'amamana ki 'ani ala'anga 'oro ki. Sui nia ka dao ana aba'i kula 'i Gris.

³ Ma nia ka tua 'i ne'eri sulia uulu madamo ki. Ma kaida'i nia sasi aka'u fuana leka'a 'uana aba'i kula 'i Siria 'ani na faka, nia ka rongoa na Jiu ki kira naia fuana saungilana. 'Una'eri ma nia ka manata agwa'i na'a fuana oli'a 'i Siria sulia tala 'i tolo ne'e liu 'i Masedonia.

⁴ Ma sa Sofata, na ngela sa Pirus na ngwae 'i Berea, ma sa Aristakus, ma sa Sekundus ne'e kero'a ngwae 'i Tesalonika ki, ma sa Geas ngwae 'i Derbe, ma sa Tikikus, ma sa Trofimus kero'a

ngwae 'i Asia ki, ma sa Timoti, ne'e kira leka fa'inia sa Paul.

⁵ Kira leka kira ka ma'akwalia kaimili ana fanoa 'i Troas.

⁶ Ma kami ka to'ofolo fa'asia fanoa 'i Filipae buri 'ana na Fafanga'a 'ani beret ne'e noa'a ta isi 'i saena, ma lima asoa ki 'i buri 'ana, kami ka fiku la'u fa'inida 'i Troas. 'I ne'eri kami ka tua sulia fiu asoa ki.

Dao'a 'isi sa Paul 'i Troas

⁷ Ana Sarere 'i sa'ulafi, kami fiku ma'i fuana na fiku fanga kwaima'anga. Ma sa Paul ka ala'a fuana na ngwae ki, 'ita 'i sa'ulafi leleka ka dao saena tofongana rodo, osi'ana nia ke ba'a leka na'a kwau 'ana rorodo.

⁸ Ana na agi luma ne'e 'i langi ne'e kami fiku ana, ne'e fa'i unu 'oro ki kira ni'i 'i ne'eri.

⁹ Ma ta'i ngwae 'alako satana sa Iutikus tua 'ana 'i maana maa olofola, ma osi'ana ne'e sa Paul nia ala'a ka tau, na maana ngwae 'alako ne'e ka kulufefe na'a, ma ka maliu liu na'a 'ana, ma nia ka 'asi na'a 'ana fa'asia uula tala luma 'i lifua 'uana 'i ano. Kaida'i kira lafua kwau nia'a, kira ka lisia, ma nia mae na'a.

¹⁰ Bore ma sa Paul ka koso 'i ano, ka bobo uruuru, ma ka ofia, sui ka fata 'uri, "Noa'a kamu kasi manata 'abera, osi'ana nia mauri go'o 'ana 'ua."

¹¹ 'Una'eri nia ka oli logo 'ana 'uana agi luma ne'e kira fiku ana, ma ka ngiia na beret, ma kira ka fanga. Ma buri 'ana nia ala'a fa'inida leleka ka 'ofodangi na'a, sa Paul ka fi'i leka.

¹² Ma kira ka olifa'inia na ngwae 'alako ne'e 'uana luma nia, ma kira ka saele'a liu du'ungana ne'e nia mauri na'a.

Fa'asia 'i Troas kira ka leka 'uana 'i Miletus

¹³ 'Una'eri kami ka leka etaeta na'a 'aimili 'uana saena faka, ma kami ka to'ofolo 'uana fanoa 'i Asos, fasi 'iri kami ka ngalia sa Paul 'i ne'eri. Nia saea 'una'eri fuaimili, osi'ana nia leka kwau 'i ne'eri ana tala 'i tolo.

¹⁴ Kaida'i nia dao to'o ami'a 'i Asos, nia ka ra'e na'a fa'i kami saena faka, mika leka na'a 'uana fanoa 'i Mitilene.

¹⁵ Ma kami leka fa'asia 'i ne'eri, kami ka liu ana bubunga 'i Kios ana ruana asoa. Ma ana na uula asoa, kami ka dao ana bubunga 'i Samos. Ma ana faina asoa, kami ka dao ana fanoa 'i Miletus.

¹⁶ Sa Paul nia manata 'uana fasi ke daofa'i liu kwau 'uana 'i Efesus, 'iri noa'a kami kasi tua ana aba'i kula 'i Asia, osi'ana kami leka 'ali'ali 'iri mika dao 'ali'ali go'o 'i Jerusalem 'i na'ona fa'i asoa ana Pentekos, di'ia nia talangwara'u.

Ala'anga ni olioli'a sa Paul fuana ngwae 'i Efesus ki

¹⁷ Ana kaida'i sa Paul tua 'i Miletus, nia ka kwate ala'anga fuana na ngwae fa'i na'ona'o ki ana fikuta'i ngwae fa'amamana ki 'i Efesus, fasi 'iri kike leka ma'i siana.

¹⁸ Kaida'i kira dao ma'i, nia ka fata 'uri fuada, "Kamu saiana ru ne'e nau ku sasia kaida'i nau ku tua fa'i kamu, 'ita ana kaida'i nau ku dao ma'i saena aba'i kula 'i Asia.

¹⁹ Nau ku sasia na rao'a fuana na Aofia fa'inia na enoen'anga, ma na angia'ana kaida'i

'afita'i'anga ki ka dao aku, osi'ana ne'e ru ta'a ki ne'e Jiu ki sasi'i aku.

²⁰ Kamu ka saiana ta'ifau na'a, kaida'i nau ku fa'amanata 'i saena luma kamu ki, ma fuana na ngwae ki ta'ifau, noa'a nau kusi sofonga'inia go'o ta ru fa'asi kamu fuana 'afilamu'a.

²¹ Fuana Jiu ki, ma fuana na ngwae ne'e noa'a la'u Jiu ki, nau ku fata totonga'i fuada 'iri kira ke abula fa'asia ta'anga'a kira ki, ma kira ke abula 'uana God, ma kira ke fa'amamana ana na Aofia sa Jesus.

²² "Bore ma du'ungana nau ku ro'osulia na Ano'i ru Abu, nau ku leka 'uana 'i Jerusalem, ma noa'a nau kusi saiana tae ne'e ke ba'a fuli fuaku 'i ne'eri.

²³ Ma ana na fanoa ki ta'ifau ne'e nau ku dao ani, na Ano'i ru Abu ka saea fuaku nai ba'a dao to'ona 'afita'i'anga, ma nai ba'a tua 'i saena luma ni lokafo 'i Jerusalem.

²⁴ Bore ma nia le'a go'o 'ana. Noa'a naisi 'abera go'o sulia ru ne'e ke fuli fuaku, si di'ia nau ku fa'asulia nama na rao'a ne'e na Aofia sa Jesus nia kwatea fuaku. Ma na rao'a ne'eri ne'e fa'atalonga'ilana Fa'arongo'a Le'a sulia na kwai'ofe'anga God fuana na ngwae ki ta'ifau.

²⁵ "Ma nau ku liliu 'i safitamu'a ta'ifau fa'inia na ala'anga sulia 'Inoto'anga God. Ma ana kaida'i ne'e, nau ku saiana noa'a kamu kasi ba'a lisi nau la'u.

²⁶ Bore ma nau ku sae madako na'a ana fuamu'a 'i ta'ena ne'e, di'ia ta ngwae bore 'ana amu'a ne'e noa'a kasi to'o ana na mauri'a faolu fa'asia God, nau ku sulitala'a fa'asia, ma noa'a la'u na 'abera 'anga nau fuana.

27 Osi'ana noa'a nau kusi sofonga'inia go'o ta ru ni fa'arongolamu'a 'ani sulia na kwaio-gai'anga God ki fuaka.

28 Ta ne'e kamu'a ngwae fa'ina'ona'o ki, kamu ke lia suli kamu talamu'a, ma na ngwae ki ne'e na Ano'i ru Abu alua fuana muke lia sulida. Muke lia sulia na ngwae ne'e kira fa'amamana ana God, di'ia na ngwae lia sulia na sipsip ki ne'e lia sulida. God ka folida 'ani na maelana na Ngela nia talana.

29 Nau ku saiana buri 'ana nau ku leka, ti ngwae fa'amanata rora kike ba'a leka ma'i, ma kike takalonga'inia na ngwae ne'e kira fa'amamana ki, di'ia na kui kwasi ki ne'e saungia na sipsip ki.

30 Kaida'i ke ba'a dao ma'i ne'e ti ngwae ana fiku'a kamu kike ba'a sokea sa tai fa'ida ne'e fa'amamana 'uana leka'a sulida.

31 Muke lialia, ma muke manata to'ona sulia uulu fa'i ngali ki, sulia asoa ma na rodo, nau ku fa'amanata kamu, sui bore 'ana saena 'afita'i'anga ma na angi'a.

32 "Ma ana kaida'i ne'e, nau ku kwate kamu na'a fuana God, fasi 'iri nia ka lia suli kamu. Ma manata to'ona ala'anga sulia kwai'ofe'anga le'a nia. Osi'ana ala'anga ne'eri nia bolo fuana fa'angasingasilamu'a ma ka kwatea na ru le'a ne'e God nia to'o ana fuana na ngwae nia ki ta'ifau.

33 Ma kamu ka sai logo ana, noa'a nau kusi oga go'o ta mani, nama ta toro fa'asia ta ngwae aumulu.

34 Ma kamu'a ta'ifau go'o kamu saiana ne'e nau ku rao 'ani na ro lima nau ki, fasi 'iri nau

ku 'afia nau'a ma kwaima nau ki kaida'i kami'a bo'obo'olo.

³⁵ Nau ku fa'ata'inia ta'ifau na'a fuamu'a 'ani rao'a ngasingasi'a 'una'eri, kulu saiana kulu ka 'afia na ngwae ne'e kira ngwata'uta'u ki. Muke manata to'ona na ala'anga ba na Aofia kia sa Jesus nia saea, 'Na ngwae ne'e nia kwate ru, nia saele'a ka doe liufia na ngwae ne'e nia ngalia ru.' "

³⁶ Kaida'i sa Paul nia ala'a ka sui, nia ka bobo uruuru, ma ka fo'lo fa'i kira.

³⁷ Ma kira'a ta'ifau go'lo kira ka angi kaida'i kira lolofafia sa Paul, ma kira ka nono'ia.

³⁸ Ma kira ka kwaimanatai liu sulia nia saea noa'a kira kasi ba'a lisia la'u. 'Una'eri go'lo ma kira ka leka fa'inia 'uana saena na faka.

21

Sa Paul leka 'uana 'i Jerusalem

¹ Kami olioli ada ka sui, kami ka ta'elia na'a na faka, ma kami ka leka na'a. Kaida'i ne'e kami to'ofolo na'a, kami ka dao ana bubunga 'i Kos. Sui ana ruana asoa, kami ka dao ana bubunga 'i Rodes. Ma kami ka leka kwau 'uana fanoa 'i Patara fa'asia 'i ne'eri.

² 'I ne'eri, kami ka dao to'ona na faka ne'e ke leka 'uana aba'i kula 'i Fonisia saena 'i Siria. Sui kami ka ta'elia na faka ne'eri, ma kami ka leka la'u.

³ Kami ka liu ana kula ne'e kami lia kwau ma kami ka lisia bubunga 'i Saeprus. 'Una'eri kami ka gali 'i bali toli, kami ka leka 'uana aba'i kula 'i Siria. Kami ka koso 'i sara ana fanoa 'i Taea, kula ne'e faka kami fa'akosoa na luda'a ki ana.

⁴ Ma 'i ne'eri kami ka dao to'ona ti ngwae ne'e kira fa'amamana ki, ma kami ka tua fa'inida sulia fiu asoa ki. Ma osi'ana na Ano'i ru Abu ka kwatea na'a manata'anga fuada, kira ka fata 'abera 'ani sa Paul 'iri noa'a nia kasi leka la'u 'uana Jerusalem.

⁵ 'Una'eri bore 'ana, ma ana kaida'i fuana leka'a kaimili, kami ka leka na'a 'aimili. Ma na ngwae ki, fa'inia na 'afe kira ki, ma na ngela kira ki ta'ifau go'o ne'e kira leka fa'i kaimili 'uana 'i fafona asi. Kaida'i kami dao, kami ka bobo uruuru, ma kami ka fo'o.

⁶ 'Una'eri kami ka olioli ada ka sui, kami fi'i ta'elia na faka, ma kira ka oli na'a 'adulu 'i fanoa.

⁷ Sui kami ka leka fa'asia 'i Taea, kami ka dao ana fanoa 'i Tolemais, kami ka lisia ti ngwae ne'e kira fa'amamana, ma kami ka tua fa'inida sulia ta'i asoa.

⁸ Ma ana ruana asoa, kami ka leka la'u, kami ka dao ana fanoa 'i Sesarea. 'I ne'eri, kami ka tua 'i luma sa Filip, na ngwae ne'e rao 'ani fa'atalonga'ilana na Fa'arongo'a Le'a. Ma nia'a ta ngwae ana fiu ngwae ba kira filida 'i Jerusalem 'uana kwai'afi'anga ana ngwae ne'e kira fa'amamana ki.

⁹ Nia to'o ana fai sari'i ki, ma kira ka fa'arongo logo 'ani fatalana God.

¹⁰ Ma kami tua 'i ne'eri sulia bara asoa, ma ta'i profet satana sa Agabus ka dao ma'i fa'asia 'i Judea.

¹¹ Nia ka leka ma'i siaimili, ma ka ngalia na fo'osae sa Paul fuana lobilana li'itana, ma ka firi fafia 'ani ro 'ae nia ki talana fa'inia ro lima nia

ki logo, sui ka fata 'uri, “Na Ano'i ru Abu ka saea, na ngwae nini'a na fo'osae nia, na Jiu ki kira ke ba'a firi 'uri logo ana 'i Jerusalem, sui kira ke kwatea fuana ngwae ne'e noa'a la'u Jiu ki.”

¹² Ana kaida'i kami rongoa na ru ne'eri, kaimili fa'inia na ngwae ne'eri ki kami ka 'engoa sa Paul fasi 'iri noa'a nia kasi leka 'uana 'i Jerusalem.

¹³ Bore ma nia ka olisi kaimili ka 'uri, “Fa'uta ne'e kamu ka angi 'una'eri ma muke kwate nau ku kwaimanatai? Nau ku sasi aka'u noa'a la'u fuana firi'ilaku go'o 'ana 'i Jerusalem, bore ma 'iri nai mae logo du'ungana na Aofia sa Jesus.”

¹⁴ Ma sulia kami kasi bolo go'o fuana rokisi-lana manatana sa Paul, 'una'eri bore 'ana kami ka fata na'a 'aimili 'uri, “Nia le'a, ala'ania na kwaiogai'anga God ka fuli na'a 'ana.”

¹⁵ Buri 'ana kami tua 'i ne'eri sulia bara asoa, kami ka sasi aka'u na'a ana ru kaimili ki, kami ka leka na'a 'uana 'i Jerusalem.

¹⁶ Ma ti fafarongo logo fa'asia Sesarea kira leka fa'i kaimili, ma kira ka tala'i kaimili 'uana luma ngwae ne'e kami ke ba'a tua siana, satana sa Nason ngwae 'i Saeprus, nia'a ta ngwae ne'e eta fa'amamana 'ua na'a ma'i.

Sa Paul ala'a fa'inia sa James

¹⁷ Kaida'i kami dao na'a 'i Jerusalem, na ngwae ne'e kira fa'amamana ki kira ka kwalo le'a liu ana kaimili.

¹⁸ Ana ruana asoa, sa Paul ka leka fa'i kaimili fuana lisilana sa James. Ma na ngwae fa'ina'ona'o ki ta'ifau saena fikuta'i ngwae fa'amamana ne'e, kira tua 'i ne'eri.

19 Sa Paul ka fata le'a le'a fuada, sui nia ka fa'arongo kira 'ani ru ne'e God nia sasi'i ta'ifau ki 'ani rao'a ne'e sa Paul sasi'i safitana na ngwae ne'e noa'a la'u Jiu ki.

20 Ma 'i buri 'ana kira rongoa nia'a ka sui, kira ta'ifau go'o kira ka ba'atafea God. Sui kira ka fata 'uri fuana sa Paul, "Kwala ngwaefuta Paul, 'oko lisia go'o 'amu na ngwae 'oro liu ana ngwae 'i Jiu ki kira fa'amamana, ma kira ka fu'usi doe go'o 'ada 'ua ana taki sa Moses ki.

21 Kira rongoa ne'e ngwae ki fai fafi'o, osi'ana 'oko fa'amanata na Jiu ki ne'e kira tua ana ma'e fanoa ngwae ne'e noa'a la'u Jiu ki, fasi 'iri noa'a kira kasi ro'o la'u sulia na taki ne'e sa Moses nia kwatea, ma 'oko saea fuada noa'a kira kasi 'olo fa'ata'inia ana ngela kira ki, ma noa'a kira kasi sasi sulia na falafala kulu Jiu ki.

22 Ma kira ka rongoa na'a ne'e 'oko dao 'i ne'e. Nia bolo fa'inia kuke fa'asaga basi na manata'anga rora nini'a 'i safitana na ngwae fa'amamana 'i Jiu ki.

23 'Oke sasia tae ne'e kami saea fuamu. Na fai ngwae ki kira tua 'i ne'e, ma kira fata alanga'i fuana God.

24 'Oke leka fa'i kira fuana fa'asikasika'anga 'i maana God saena Luma Abu God, ma 'oko foli fuana fa'asikasika'anga ne'eri, fasi 'iri kira ke sufi gugurua na ifuda ka fa'ata'inia ne'e kira fa'asua na'a na eta fata'anga kira[☆] fuana God. Di'ia 'oko sasi 'una'eri sulia taki sa Moses, na ngwae ki ta'ifau kira ke ba'a saiana na ru ne'e kira rongoa ne'e kira saea suli'o ki, noa'a kasi

☆ 21:24 Nambas 6:1-21

mamana, bore ma 'ae'lo bore 'oko ro'osulia na taki sa Moses ki.

²⁵ “Ma fuana na ngwae ne'e noa'a la'u Jiu ki ne'e kira fa'amamana, kaimili kerekere fuada ta'ifau na'a, ma kami ka fa'arongoda 'ani na lia'i ngwae ne'e kami alafafia: Noa'a kira kasi 'ania na fanga ne'e kira fo'osi 'ani fuana malamala god ne'e kira fo'osia, ma noa'a kira kasi 'ania 'abu nama noa'a ta ru 'ae'aela ne'e kira li'oa, ma kira ka lia suli kira fa'asia kak-abara'anga.”

²⁶ Sa Paul alafafia na lia'i ngwae ne'eri, ma ana ruana asoa, nia ka leka na'a fa'inia na fai ngwae ne'eri ki, ma ka fa'asikasika fa'inida. Sui nia ka leka saena Luma Abu God, ka fa'arongoa na fata abu 'ani na kaida'i fa'uta ne'e na fiu asoa fuana fa'asikasika'a ke sui ana, sui mala kira fi'i kwatea na kwaisu'usi'anga kira ki.

Kira daua sa Paul

²⁷ Ma kaida'i fiu asoa ne'eri ki karangi sui, ti ngwae Jiu ma'i fa'asia aba'i kula 'i Asia, kira ka lisia sa Paul saena Luma Abu God. Ma kira ka bo 'i burina na'a na ngwae ki, ma kira ka daua sa Paul.

²⁸ Ma kira ka rikoko kira ka 'uri, “Ngwae ana 'i Israel! Muke kwai'afi ma'i aimili! Na ngwae ne'e nia liufia na'a fanoa ki ta'ifau fuana fa'amanatalana ngwae ki fuana maladalafa lana ngwae 'i Jiu ki, ma fa'inia maladalafa lana na taki sa Moses ki fa'inia na Luma Abu ne'e. Ma ana kaida'i ne'e, nia ka tala'ia ngwae ne'e noa'a la'u Jiu ki 'uana saena Luma Abu ne'e, ma kira ka fa'asua na kula abu ne'e!”

²⁹ Kira saea ru ne'e, osi'ana ne'e kira lisia sa Trofimus na ngwae 'i Efesus nia tua fa'inia sa Paul 'i ne'eri 'i Jerusalem ana asoa etaeta, ma kira ka fia fasi sa Paul nia tala'ia 'uana saena Luma Abu God.

³⁰ Ma na sua ngalungalul'anga ka tata'e saena fanoa 'i Jerusalem ta'ifau, ma na ngwae ki kira ka afa'iri'iri ma'i ta'ifau, ma kira ka daua sa Paul, ma kira ka tara'e'eo'a ana 'uana 'i maa fa'asia saena Luma Abu God. Ma 'una'eri go'o na sina maa ki ana Luma Abu ne'eri, kira ka fono na'a.

³¹ Kaida'i ne'e ngwae ki kira oga kike saungia sa Paul, ti ngwae kira ka kwate ala'anga fuana ngwae 'inoto'a ana ofo'a 'i Rom, osi'ana na sua ngalungalul'anga doe ne'eri ka liu saena fanoa 'i Jerusalem.

³² Ma ana kaida'i ne'e ngwae 'inoto'a nia rongoa na ru ne'eri, nia fi'i leka, ma ka tala'ia ti ngwae ana ofo'a nia ki fa'inia na ngwae fa'ina'ona'o kira ki, kira ka leka 'ali'ali 'uana kula ne'e ngwae ki kira fiku ana. Ma ana kaida'i ne'e ngwae ki kira lisia na'a ngwae 'inoto'a ne'eri fa'inia na ngwae ofo'a nia ki, kira fi'i mamalo fa'asia na kwa'ilana sa Paul.

³³ Kaida'i na ngwae 'inoto'a ne'eri ka dao na'a, nia ka leka siana sa Paul, ma ka daua. Sui nia ka saea fuana ngwae nia ki 'iri kira ka firi fafia 'ani ro kwalo sene ki. Sui nia ka saefiloa ngwae ki ka fata 'uri, "Sa tai nini'a ngwae ne'e, ma ru ta'a tae ne'e nia sasia?"

³⁴ Ma na ngwae ki kira ka saea na ala'anga 'oro matamata kwailiu ki, na ngwae 'inoto'a ne'eri ka kina na'a tae ne'e kira saeta'a fuana sa

Paul du'ungana. Ta ne'e nia ka saea na'a fuana ngwae ana ofo'a nia ki, 'iri kira ke ngalia sa Paul, kira ke alua saena luma na ngwae ana ofo'a ki ne'e kira tua ana.

³⁵ Ma na ngwae ana ofo'a ki kira ka tala'ia 'uana 'aena sinamaa ana luma ne'eri, ma kira ka ngalia 'i langi, osi'ana ne'e ngwae ne'eri ki kira sua ngalungalu ka doe liu.

³⁶ Ma na Jiu ki kira ka lalili fa'inia na ako'a kira ka 'uri, "Saungia ke mae lala kwa! Saungia ke mae lala kwa!"

Sa Paul fata su'usi nia talana

³⁷ Ana kaida'i ne'e ngwae ana ofo'a ki kira sasi aka'u fuana ru'unga'a 'i luma fa'inia sa Paul, nia ka fata 'uri fuana ngwae 'inoto'a ne'eri, "Nau ku oga nai saea ta'i ru fuamu kwala ara'i kwa."

Ma na ngwae 'inoto'a ne'eri ka saefiloa ka 'uri, "'Uri ma 'oko saiana ala'anga 'i Grik?"

³⁸ 'Una'eri ma 'ae'lo noa'a la'u na ngwae ba 'i Ejipt ba ana kaida'i ba sui na'a toli ba 'oko tatabula na fu'anga doe, ma 'oko tala'ia na'a fai to'oni ngwae ki, ma kira ka leka 'uana saena aba'i kula kwasi fa'inia na sele ni ofo'a kira fuana fu'anga?"

³⁹ Sui sa Paul ka olisia ka 'uri "Noa'a! Nau'a na ngwae Jiu lala, nau ku futa 'i Tarsus fanoa 'inoto'a 'i Silisia. Nau ku oga 'oke ala'ani 'iri nau ku ala'a basi fuana ngwae ne'e ki."

⁴⁰ Go'lo na ngwae 'inoto'a ne'e ka ala'ania, ma sa Paul ka uu 'i maana luma ne'eri 'i lifua, ma ka fa'ata'i 'ani limana ma ka nene fafia na ngwae

ki. Ana kaida'i kira tua aroaro, sa Paul ka ala'a fuada 'ani ala'anga ngwae Jiu ka 'uri,

22

¹ “Ngwaefuta nau kina fa'inia kamu'a na ma'a nau ki, muke fafarongo nau basi nini'a nau ku ili fata ni su'usilaku fa'asia na ru ne'e kamu fai fafi nau 'ani!”

² Kaida'i kira rongoa nia fata 'ani ala'anga ngwae Jiu, kira ka tua aroaro ta'ifau, ma sa Paul ka ala'a la'u ka fata 'uri,

³ “Nau'a na ngwae Jiu, ma nau ku futa 'i Tarsus na ma'e fanoa saena aba'i kula 'i Silisia, ma nau ku doe ma'i 'i Jerusalem kaida'i nau ku saesae'e ru siana sa Gamaliel. Ma nia ka fa'amanata le'a liu aku 'ani sasi'a sulia na taki ne'e sa Moses kwatea ma'i fuana ko'o kia ki, ma nau ku oga logo sasilana na tae ki ne'e God nia oga, di'ia logo ne'e kamu oga sasilana na'a 'i ta'ena.

⁴ Ma nau ku fa'akaisia logo na ngwae ne'e kira fa'amamana ana sa Jesus, ma nau ku saungida. Nau ku daua logo na ngwae ki, ma na kini ki, ma nau ku aluda saena luma ni lokafo.

⁵ Na 'ingata'i fata abu, ma na ngwae fa'ina'ona'o kulu ki, kira saiana na ru nini'a nau ku fata sulia nia mamana. Ma kira keresia na'a ru ki fuana na ngwae fa'ina'ona'o ana na Jiu ki 'i Damaskas, ma kira ka kwatea fuaku, fasi 'iri nau ku ngalia fuada. Ma kira ka ala'ani nau fasi 'iri nai lulu 'uana na ngwae ne'e kira fa'amamana ana sa Jesus ki 'i ne'eri, fasi 'iri nai dauda, ma nai firi fafida, ma nai oli ma'i fa'inida 'uana 'i ne'e Jerusalem, fasi 'iri ne'e ngwae fa'ina'ona'o ki kira ke kwatea kwa'ikwa'inga fuada.

⁶ “Ana kaida'i nau ku leka ma nau ku dao karangia na'a 'i Damaskas bolo fa'inia tofongana asoa, ngwano ma na ngwabinabina'anga doe sina ma'i fa'asia mamanga kalikali nau.

⁷ Ma nau ku 'asi 'i ano, ma nau ku rongoa na lingalinga'i ru fata 'uri fuaku, 'Saul 'ae, Saul 'ae, fa'uta ne'e 'oko fa'akaisi nau?’

⁸ Sui nau ku fata 'uri fuana, 'Ara'i kwa, 'ae'o sa tai ne'ana?’ Ma na lingalinga'i ru ne'eri ka olisi nau ka fata 'uri, 'Nau'a sa Jesus ngwae 'i Nasaret nini'a 'oko fa'akaisi nau.’

⁹ Ma na ngwae ne'e kira leka fa'inau ki, kira lisia na ngwabinabina'anga ne'eri, ma noa'a kira kasi rongo go'o na lingana ngwae ne'e ka ala'a fa'inau.

¹⁰ Ma nau ku saefloa, nau ku 'uri, 'Aofia 'ae, tae ne'e nai ba'a sasia?’ Ma na Aofia ka olisi nau ka fata 'uri, 'Oke tata'e, 'oko leka 'uana 'i Damaskas. Ma kika fa'arongo 'oe 'ani ru ne'e nau ku naia fuana 'oke sasi'i.’

¹¹ Ana kaida'i ne'eri, na maaku ka rodo, osi'ana na binabinalana ru ne'eri, ma na ngwae ne'e kira leka fa'i nau, kira ka dau ana limaku, ma kira ka tala'i nau 'uana 'i Damaskas.

¹² “Ma ta'i ngwae nia tua 'i Damaskas satana sa Ananias, nia na ngwae ne'e fu'usi doe ana God, ma ka ro'osulia na taki kia'a Jiu ki, ma na ngwae Jiu ki ta'ifau ne'e kira tua 'i Damaskas, kira fu'usi doe liu ana.

¹³ Nia leka ma'i ka uu siaku, ka fata 'uri, 'Ngwaefuta nau Saul 'ae, 'oke lia na'a!’ Ma ana kaida'i ne'eri nama go'o, na maaku ka lia na'a, ma nau ku lisia na'a.

¹⁴ Ma nia ka fata la'u 'uri fuaku, 'God ko'o kia ki nia fili 'oe, fasi 'iri 'oke saiana na

kwaiogai'anga nia ki, ma 'oko lisia na Ngwae ni Rao 'Olo'olo nia, ma 'oko rongoa na'a lingana.

15 Ma 'oke ba'a fa'arongo 'ani Fa'arongo'a Le'a sulia fasi 'iri 'oke fa'arongoa na ngwae ki sulia na ru ne'e 'oko lisia ma 'oko rongoa.

16 'Uri ma na tae la'u ne'e 'oko masia? Tata'e na'a, 'oke siuabu, ma 'oke fo'osia na Aofia, 'iri nia ke rufuanata ana ta'anga'a 'oe ki.'

17 "Sui nau ku oli la'u 'uana 'i Jerusalem, ma ana kaida'i nau ku fo'o saena na Luma Abu God, nau ku lisia na fa'ata'inga,

18 ma nau ku lisia na Aofia, ma nia ka fata 'uri fuaku, 'Oke leka likota'i fa'asia 'i Jerusalem, osi'ana na ngwae ne'e ki noa'a kira kasi fa'amamana ana fatalamu suli nau.'

19 Ma nau ku fata 'uri, 'Aofia 'ae, kira sai go'o 'ada ana ba nau ku leka saena luma fuana fo'onga'a ki, ma nau ku daua na ngwae ne'e kira fa'amamana amu ki, ma nau ku ulasida logo.

20 Ma ana kaida'i ne'e ngwae ki kira saungia na'a sa Stefen, na ngwae ne'e ka fa'arongo 'ani'o, nau ku tua logo 'i ne'eri, ma nau ku alafafia na ru ne'e kira sasia ana, ma nau ku kwai'afi fuana lia'a sulia na to'ongi fafo kira ki.'

21 Sui na Aofia ka fata 'uri fuaku, 'Oke leka, osi'ana nai ba'a asunga'i tau mala amu siana na ngwae ne'e noa'a la'u Jiu ki.' "

22 Na ngwae ki kira fafarongoa sa Paul leleka nia ka saea go'o na ru ne'e sulia na ngwae ne'e noa'a la'u Jiu ki. Ma kaida'i kira rongoa na ru ne'eri, kira fi'i rikoko kira ka 'uri, "Kamu ke ngalia kwau muka saungia! Noa'a nia 'iri totolia ne'e ka mauri!"

23 Kira ri, ma kira ka kwaikarui 'ani na ifi kira ki, ma kira ka 'ui 'ani gegeo ana ano ki saena mamanga, osi'ana ne'e kira saeta'a liu.

24 Ma na ngwae 'inoto'a ana ofo'a 'i Rom, nia ka saea fuana ngwae nia ki 'iri kira ka tala'ia sa Paul 'i luma, ma ka saea kira ka ulasia, 'iri kira ke dao to'ona du'ungana tae ne'e kwate ma Jiu ki kira ka rikoko fuana 'una'eri.

25 Bore ma kaida'i kira firi'ia sa Paul fuana ulasilana, nia ka fata 'uri fuana ta'i ngwae ana ofo'a, "Nia bolo go'lo 'ana saena taki kia ki 'i Rom fuana muke ulasi nau, na ngwae 'i Rom ne'e noa'a kamu kasi matalanga'i nau 'ua?"

26 Kaida'i ne'e ngwae ana ofo'a ne'eri ka rongoa na ru ne'eri, nia ka leka siana ngwae 'inoto'a nia, ma ka saefiloka ka 'uri, "Tae nini'a 'oko sasia kwa? Na ngwae lo'oko nia'a na ngwae 'i Rom!"

27 'Una'eri na ngwae 'inoto'a ne'eri ka leka siana sa Paul, ka fata 'uri, "Fa'arongo nau basi, 'uri ma 'ae'lo na ngwae 'i Rom nini'a?"

Sui sa Paul ka olisia ka 'uri, "'Iu."

28 Ma na ngwae 'inoto'a ne'e ka fata 'uri, "Nau'a na ngwae 'i Rom logo, du'ungana nau ku foli 'ani mani doe."

Ma sa Paul ka olisia ka 'uri, "Nau ne'e ngwae 'i Rom, osi'ana nau ku futa ana ngwae 'i Rom."

29 Ma na ngwae ne'e kira uu karangia fuana kwa'ilana ma saefilolana, kira ka dudu fa'iburi fa'asia. Ma na ngwae 'inoto'a ne'eri logo, kaida'i nia saiana ne'e sa Paul nia'a na ngwae 'i Rom, nia ka ma'u, osi'ana nia firi fafia 'ani kwalo'i sene ki.

Sa Paul uu 'i na'ona na fikuta'i ngwae loko'i ru Jiu ki

³⁰ Sui na ngwae 'a'ana ana ofo'a, nia oga ka sai le'a ana tae ne'e Jiu ki kira fai fafia sa Paul 'ani. Ta ne'e ana ruana asoa, nia ka kwatea na ngwae nia ki, fasi 'iri kira ke kanusua na'a kwalo ki fa'asia sa Paul, ma ke kwatea ala'anga fuana fata abu doe ki ma na fikuta'i ngwae loko'i ru Jiu ki 'iri kira ke fiku. Sui nia ka tala'ia kwau sa Paul, ma ka fa'auua 'i na'ona na fikuta'i ngwae loko'i ru ne'eri kaida'i ne'e kira fiku.

23

¹ Ma sa Paul ka bubu te'ete'e na'a fuana ngwae fa'i na'ona'o ne'eri ki ne'e kira fiku, ka fata 'uri, “Ngwaefuta nau kina 'i Israel, nau ku fa'a 'inoto'a God, ma 'ani na liaku ta'ifau, nau ku saiana na maurilaku nia le'a ka leleka ka dao ana fa'i asoa ta'ena.”

² Kaida'i sa Paul nia fata 'una'eri, na 'ingata'i fata abu sa Ananias ka saea fuana ngwae ne'e kira uu karangia sa Paul 'iri kira ka fida fafia kwakwana.

³ Ma sa Paul ka fata 'uri fuana, “God nia ke ba'a fidali'o, 'oko di'ia ta 'odoa ba kira rafua ka kwao fuana sofonga'ilana na bulibuli ki. 'Oko tua 'i ne'e logo fuana na matalanga'i laku 'ani na taki sa Moses ki. Ma 'ae'o bore, 'oe kosi ro'o go'o sulia na taki ne'e ki kaida'i ne'e 'oko saea kika fidali nau!”

⁴ Ma na ngwae ne'e kira uu karangia sa Paul, kira rongoa, kira ka fata 'uri fuana, “'Oko fata ta'a ana ngwae 'ingata'i fata abu God kwa!”

5 Ma sa Paul ka olisida ka 'uri, “Ngwaefuta nau kina 'i Israel, kwaimanatai, noa'a nau kusi saiana ne'e nia'a na ngwae 'ingata'i fata abu. Osi'ana na Kerekere'a Abu nia saea, 'Noa'a 'oe kosi fata ta'a ana na ngwae 'inoto'a kamu.’ ”

6 Ma kaida'i sa Paul ka lisia ti ai ana fikuta'i ngwae loko'i ru ne'eri ki ne'e Sadusi ki, ma ti ai ada ne'e Farasi ki, nia ka fata doe fuana fiku'a ne'eri ka 'uri, “Ngwaefuta nau kina 'i Israel, nau'a na Farasi, na ngela na Farasi ki. Ma kira ka matalanga'i nau na'a, osi'ana nau ku fa'amamana na ngwae ne'e kira mae ki, God ke ba'a ta'eda la'u 'uana na mauri'a!”

7 Ma ana kaida'i nia saea na ala'anga ne'eri ki, na Farasi ki ma na Sadusi ki, kira ka tala'ae ana olisu'usu'unga, ma na fiku'a ne'eri kira ka to'olanga'i kira ana ro fikuta'i ngwae ki.

8 Kira to'olanga'inida, osi'ana na Sadusi ki kira saea di'ia ngwae mae, 'afita'i kira ka mauri la'u, ma kira saea noa'a go'o ta 'ainsele, ma ka noa'a logo ta ano'i ru. Bore ma na Farasi ki kira ka fa'amamana ana uulu ru ne'eri ki.

9 Ma na ako'a fi'i doe fuada kwailiu, ma ti ngwae fa'amanata ana taki ki ne'e kira Farasi ki logo, kira uu, ma kira ka fata ngasingasi'a liu kira ka 'uri, “Noa'a kaimili kasi dao go'o to'ona tae ne'e rora ana ngwae ne'e! Bore ma sali na ano'i ru nama ta 'ainsele taka nini'a fata 'ania.”

10 'Una'eri, ma na kwaingilongiloi'anga doe liu ka tata'e, ma na ngwae 'inoto'a ana ofo'a, nia ka ma'u 'asu 'ubani kira kata saungia sa Paul. Ma nia ka saea fuana ngwae ki ana ofo'a ki, kira ka leka siana fiku'a ne'e fasi 'iri kira ke tala'ia

sa Paul fa'asi kira 'uana saena luma ngwae ana ofo'a ki.

¹¹ Sui ka rodo na'a ma'i na Aofia ka uu siana sa Paul ka fata 'uri, "Noa'a 'oe kosi ma'u. 'Oke fata falatali'a na'a suli nau ne'e 'i Jerusalem, ma 'oke ba'a sasi logo 'una'eri 'i Rom."

Kira loko'i ru fuana saungilana sa Paul

¹² Ma 'i 'ofodangi ti ngwae ana Jiu ki kira ka fiku, ma kira ka loko'i ru fuana saungilana sa Paul. Ma kira ka fata alafu noa'a kira kasi 'ania ta fanga, ma noa'a kira kasi kwa'ufia ta kafo, leleka ka dao ana kaida'i kira ke saungia sa Paul.

¹³ Sali nia bolo fa'inia fai akwala ngwae ma ka tarenga ne'e kira saunga'i fiku ana manata'anga ne'eri.

¹⁴ 'Una'eri na ngwae ne'eri ki, kira ka leka siana fata abu doe ki, ma na ngwae fa'ina'ona'o ana Jiu ki, kira ka fata 'uri, "Kaimili fata alafu noa'a kami kasi 'ania ta fanga leleka kami ke saungia nama sa Paul.

¹⁵ 'Una'eri ma kaumulu fa'inia na ngwae saena fiku ta'i ngwae loko'i ru ki, kamu ka kwate ala'anga fuana ngwae 'inoto'a ana ofo'a ki 'i Rom, fasi 'iri kira ke tala'ia ma'i sa Paul fa'i kamu. Kamu ka soke'e saea kamu oga muke rongo le'a ana ti ala'anga la'u sulia. Bore ma kaimili ke ba'a sasi aka'u fuana saungilana kaida'i nia ke ba'a dao karangi na'a ma'i."

¹⁶ Bore ma ana kaida'i ne'e na ngwai sa Paul nia rongo sulia na loko'i ru 'anga ne'eri, nia leka 'i luma na ngwae ana ofo'a ki, ka fa'arongoa 'ani sa Paul.

17 Kaida'i sa Paul nia rongoa, nia ka saea ma'i ta'i ngwae ana ofo'a, ka fata 'uri fuana, "Oke tala'ia kwau na ngwae 'alako ne'e siana na ngwae 'inoto'a 'oe, osi'ana nia oga ka saea ta'i ru fuana."

18 Sui na ngwae ana ofo'a ne'e ka tala'ia na ngwae 'alako ne'eri siana ngwae 'inoto'a kira, ka fata 'uri, "Na ngwae ba nia tua saena luma ni lokafo ba satana sa Paul ne'e sae nau ku tala'ia ma'i ngwae 'alako ne'e siamu, osi'ana nia oga saelana ta'i ru fuamu."

19 Ma na ngwae 'inoto'a ne'eri ka dau ana limana na ngwae 'alako ne'eri ka tala'ia ka ta'i tau kwau, ma ana kaida'i ta'ifili kera, nia ka fata 'uri, "Tae ne'e 'oko oga 'oke fa'arongo nau 'ani?"

20 Sui na ngwae 'alako ne'eri ka fata 'uri fuana, "Ti ngwae Jiu, kira alafafia ka sui na'a, sali rorodo kike leka ma'i kike gani 'oe 'iri 'oke tala'ia sa Paul la'u 'uana na kula ne'e fikuta'i ngwae loko'i ru ki kira fiku ana, fasi 'iri kike dao mamana to'ona tae ki ne'e nia sasi'i.

21 Bore ma noa'a 'oe kosi ro'osulida, osi'ana fai akwala ngwae ma ka tarenga ne'e kira ago masia fuana saungilana. Osi'ana kira alafu 'ato liu mala fuana noa'a kira kasi fanga, ma noa'a kira kasi kwa'u, leleka kira ke saungia sa Paul. Ma kira sasi aka'u na'a, ma na ru ne'e kira masia go'o ne'e na fatalamu."

22 Sui na ngwae 'inoto'a ne'e ka fata 'uri fuana ngwae 'alako ne'eri, "Noa'a 'oe kosi fa'arongoa 'ani ta ngwae ne'e 'oko fa'arongo nau 'ani na ru ne'e." Sui nia ka kwatea ka leka na'a 'ana.

Kira kwatea sa Paul siana sa Feliks na ngwae gwaunga'i

²³ Sui na'a ngwae fa'ina'ona'o ana ngwae ana ofo'a ki, nia ka saea ma'i ro ngwae kira doe 'i olofana, ka fata 'uri fuadarolo, "Koro'lo ke sasi aka'u ana ro talanga'i ngwae ana ofo'a ki fuana leka'a 'uana fanoa 'i Sesarea, fa'inia fiu akwala ngwae fuana leka'a fafona hos ki, ma ro talanga'i ngwae ki ne'e kira dau ana sua ki, kira ka sasi aka'u fuana leka'a ana sikona agi rodo saena rodo 'i ta'ena.

²⁴ Kamu ke alua ti hos fuana sa Paul 'iri ke ta'e 'i fafoni, ma kamu ke folo le'a 'afia, ma kamu ke tala'ia siana sa Feliks na ngwae gwaunga'i."

²⁵ 'Una'eri na ngwae 'inoto'a ana ofo'a ka keresia na'a ala'anga fuana sa Feliks ka 'uri,

²⁶ "Nau'a sa Kladius Lisias, nau ku kerekere kwau fuamu 'oe na ngwae 'inoto'a sa Feliks. Nau ku ala'a basi fa'i 'oe.

²⁷ Na Jiu ki kira daua na'a ngwae ne'e, ma kira ka karangi saungia. Kaida'i nau ku dao to'ona nia na ngwae 'i Rom, nau ku leka fa'inia ngwae ana ofo'a nau ki, kami ka laua nia'a fa'asida.

²⁸ Ma osi'ana nau ku oga nai saiana tae ne'e kira fai fafi nia 'ani, nau ku tala'ia siana na fikuta'i ngwae loko'i ru Jiu ki.

²⁹ Sui nau ku dao to'ona noa'a nia kasi sasia go'lo ta ru ne'e bolo fuana kira ka saungia nama kira ka alua saena luma ni lokafo. Na fai fafilana kira sasi go'lo 'ada sulia na taki kira ki talada.

³⁰ Ma kaida'i nau ku rongoa Jiu ki kira 'olea na'a fuani oro fuana saungilana, nia ne'e nau ku manata 'uana kwatelana kwau siamu. Ma nau

ku fa'arongoa na'a ngwae ki ne'e kira fai fafia 'iri kira ke matalanga'inia 'i na'omu, osi'ana 'ae'o na'a ne'e na ngwae gwaunga'i.”

³¹ Sui na ngwae ana ofo'a ki kira ka sasi na'a sulia na tae ne'e ngwae 'inoto'a kira saea. Ma kira ka tala'ia sa Paul ana fa'i rodo ne'eri leleka kira ka dao ana fanoa 'i Antipatris.

³² Ma ana ruana asoa, na ngwae ana ofo'a ki ne'e kira fali 'ani 'aeda, kira ka oli 'uana luma kira 'i Jerusalem. Ma na ngwae ana ofo'a ne'e kira leka fafona hos ki, kira ka daofa'i liu fa'inia sa Paul.

³³ Kira tala'ia ka dao ana fanoa 'i Sesarea, ma kira ka kwatea na'a kerekere'a baera fuana sa Feliks na ngwae gwaunga'i, ma kira ka fa'asia na'a sa Paul siana.

³⁴ Ana kaida'i ne'e ngwae gwaunga'i ne'e nia to'omani na kerekere'a ne'eri ka sui, nia ka saefiloa sa Paul 'uana na aba'i kula 'i fa'i ne'e nia futa ana. Kaida'i nia dao to'ona nia leka ma'i fa'asia Silisia,

³⁵ nia ka fata 'uri, “Nai ba'a rongo 'oe ana kaida'i ngwae ne'e kira fai fafi'o ki kika ka dao ma'i.” Sui nia ka kwatea na ngwae ana ofo'a nia ki kira ka folo le'a 'usia sa Paul saena luma gwaroa ne'e sa Herod saunga'inia.

24

Na Jiu ki kira fai fafia sa Paul 'i na'ona sa Feliks

¹ Buri 'ana lima asoa ki sui, sa Ananias na 'ingata'i fata abu ka leka 'uana fanoa 'i Sesarea fa'inia ti ngwae fa'ina'ona'o ana Jiu ki, ma ta'i

ngwae satana sa Tertulus ne'e nia saiana na taki ki. Kira leka ma'i 'i na'ona sa Feliks na ngwae gwaunga'i, ma kira ka fai fafia sa Paul.

² Sui kira ka saea ma'i sa Paul, ma sa Tertulus ka tala'ae ana giosilana fuana sa Feliks ka 'uri, "Ngwae gwaunga'i 'ae, na kwaitala'i'anga 'oe 'ani liato'o 'oko sasia kulu ka to'o ana aroaro'anga sulia kala kaida'i tau. Ma ne'e 'oko sasia na'a ru 'oro le'a faolu ki fuami'a ngwae Jiu ki.

³ Ma kaimili ta'ifau saele'a liu fuana ru ne'eri ki, ma kami ka ba'atafe 'oe liu.

⁴ Ma noa'a nau kusi oga liu go'o ngalilana kaida'i keta 'oe. Ma ne'e nau ku gani'o fasi 'iri 'oko fafarongo basi ma'i fuana na ala'anga dokodoko kaimili ne'e nau ku kwatea.

⁵ Kaimili dao to'ona ngwae ne'e fa'asaeta'a na ngwae ki. Nia saiana ka sua ngalungalua na Jiu ki saena magalia ta'ifau, ma nia'a ta ngwae 'a'ana logo ana fikuta'i ngwae ne'e kira saeda 'ani, 'Nasarene ki.'

⁶⁻⁷ Ma nia ka iliili logo 'uana na fa'asualana na Luma Abu God. Kaida'i kami lisia 'una'eri, kami ka daua. Ma kami ka naia fuana matalanga'ilana sulia na taki kami.*

⁸ 'Una'eri sa Lisias ka kwatea fatalana fuana sa tai fa'ida ne'e ka to'o ana ta kwaigios'i'anga kira ka leka ma'i siamu. Di'ia 'oko saefiloa na ngwae ne'e, 'oke ba'a dao to'ona 'amu talamu na ru ne'e kami fai fafia 'ani ki ni'i mamana."

⁹ Ma na Jiu ki logo ne'e kira tua 'i ne'e, kira

* **24:6-7** Ti kerekere'a 'ua 'adoa verse 7, "bore ma sa Lisias, na ngwae 'inoto'a ana fuani oro ki, ne'e leka ma'i ma ka lau balubalu'a ana fa'asi kaimili."

saea na ru ne'e sa Tertulus ka saea nia mamana, ma kira ka ala'a giosia logo sa Paul.

Fata'a ni kwaisu'usi'anga sa Paul 'i na'ona sa Feliks

¹⁰ 'Una'eri na ngwae gwaunga'i ne'e sa Feliks ka karumia sa Paul 'iri ka ala'a, ma sa Paul ka fata 'uri, "Nau ku saiana 'oko kwai matalanga'i 'i ne'e ka tau na'a ma'i sulia fa'i ngali 'oro ki, ma nau ku saele'a fuana na su'usilaku 'i na'omu.

¹¹ Nia 'iri bolo 'ua fa'inia akwala ma ro asoa buri 'ana ne'e nau ku leka 'uana 'i Jerusalem fuana fo'onga'a. Di'ia 'oko saefiloa na ngwae ki, 'oke ba'a tala dao 'amu to'ona ne'e nau ku fata mamana.

¹² Ma na Jiu ki noa'a kasi dao go'o to'oku ne'e nau ku kwaingenge fa'inia ta ngwae saena Luma Abu God, nama kira kasi dao to'oku ne'e nau ku alunga'inia ti ngwae 'i saena luma fuana fo'onga'a nama ana ta kula saena fanoa 'i Jerusalem.

¹³ Ma noa'a kira kasi bolo go'o fuana kwatelana ta ru fuamu, 'iri 'oke fa'amamana na tae ki ne'e kira fai fafi nau 'ani.

¹⁴ Nau ku saea ru mamana fuamu: Nau ku fo'osia God ba ko'o kami ki, 'ani dau'a sulia na 'Tala ana Aofia' ne'e ngwae ne'eri ki kira saea noa'a kasi mamana. Ma nau ku fa'amamana ana ru ki ta'ifau ne'e sa Moses ma na profet ki kira keresi'i saena Kerekere'a Abu.

¹⁵ Ma nau ku manata fito'o ana God di'ia logo kira'a, ne'e God ke ba'a ta'ea na ngwae ki ta'ifau fa'asia na mae'a, na ngwae le'a ki ma na ngwae ta'a ki logo.

16 Ma nia ne'e kwatea nau ku sasi ngangata 'uana sasilana na ru le'a ki, fasi 'iri noa'a nau kusi 'eke la'u 'i maana God ma na ngwae ki.

17 “Ma buri 'ana nau ku leka fa'asia 'i Jerusalem sulia bara fa'i ngali, nau ku oli la'u ma'i 'i ne'e fuana ngali mani'a fuana Jiu ki ma 'uana kwaisu'usi'anga logo.

18 Ma ana kaida'i nau ku sasia na ru ne'eri, ne'e kira ka lisi nau saena Luma Abu God buri 'ana nau ku fa'asuia na'a rao'a ana fa'asikasika'anga. Ma noa'a go'o ta fikuta'i ngwae fa'inau ana kaida'i ne'eri, ma ka noa'a go'o ta ngalu'a.

19 Bore ma ti Jiu fa'asia aba'i kula 'i Asia ne'e kira tua ne'eri. Ma nia bolo fa'inia kira ka leka logo ma'i 'i na'omu, 'iri kira ke giosi nau di'ia kira saiana ta ru ne'e nau ku sasia ka rora.

20 Ma na ngwae ne'e ki, kira saiana kaida'i kira giosi nau 'i na'ona na fikuta'i ngwae loko'i ru kami Jiu ki, noa'a kasi dao go'o to'ona ta ru ne'e nau ku sasia ka rora.

21 Ta'i ru go'o ne'e nau ku saea 'i ne'eri, sali ne'e ka fa'asaeta'a ta bali ada ne'e 'uri, 'Kaumululu matalanga'i nau 'i ta'ena, osi'ana na fa'amamana'anga nau ana ngwae ne'e kira mae na'a ki, kira ke ba'a mauri la'u.’ ”

22 Sui sa Feliks, ngwae ne'e sai le'a na'a ana falafala sulia na Tala ana Aofia, nia ka saea kira ka mango na'a. Ma nia ka fata 'uri, “Kaida'i sa Lisias na ngwae 'inoto'a ana ngwae ni ofo'a ki ke dao ma'i, nai ba'a fa'asuia na matalanga'ilamu.”

23 Ma nia ka saea fuana ngwae ana ofo'a ne'e tagi sulia sa Paul 'iri nia kwate ka sakadola'a

fuana ana ti kaida'i, ma ka ala'ania na kwaima nia ki saiana kike maa to'ona, ma kike kwate ru go'o 'ada fuana.

Sa Feliks fa'inia 'afe nia kira sailinga fatalana sa Paul

²⁴ Ma buri 'ana bara asoa sui, sa Feliks fa'inia 'afe nia 'i Drusila ne'e ta'i kini 'i Jiu, kera ka kwaiudui 'uana sa Paul 'iri kera ke sailinga nia. Ma sa Paul ka fata sulia na fa'amamana'anga ana sa Jesus Christ.

²⁵ Bore ma sa Paul ka fata logo sulia na 'olo'olo'a, ma ka saea ne'e ngwae ki noa'a kasi sasi sulia na kwaiogai'anga ta'a ana nonida ki, ma ka fata logo sulia fa'i asoa ne'e God ke ba'a matalangani na ngwae ki ta'ifau. Ma kaida'i kera rongoa na'a ru ne'eri ki, sa Feliks ka ma'u, ma ka fata 'uri, "Oke leka na'a kwau 'amu. Nai ba'a sae'o la'u ma'i ana ta kaida'i matamata ne'e masikwa'a fuamu."

²⁶ Ana kaida'i ne'eri logo, nia ka fia fasi sa Paul ka kwatea mani fuana. 'Una'eri ne'e nia ka 'idufa'i kwate ala'anga fuana 'iri nia ka ala'a fa'inia sulia kaida'i 'oro ki.

²⁷ Buri 'ana ro fa'i ngali ki sui, sa Porsius Festus ka leka ma'i ka talafuila sa Feliks na ngwae gwaunga'i ne'eri. Bore ma osi'ana sa Feliks ka oga ne'e Jiu ki kira ka saele'a fa'inia, noa'a nia kasi ala'ani sa Paul ka leka na'a 'ana fa'asia saena luma ni lokafo.

25

Sa Paul gani 'uana leka'a siana tatalafa'a doe 'i Rom

¹ Ma na uulu asoa ki 'i buri 'ana sa Festus ka dao ma'i ka gwaunga'li ana fanoa 'i Sesarea, nia ka leka 'uana 'i Jerusalem.

² Ma na fata abu doe ki, ma na ngwae fa'ina'ona'o Jiu ki, kira ka fa'arongo 'ani na ru ne'e kira fai fafia 'ani sa Paul ki fuana sa Festus.

³ Ma kira ka 'engoa sa Festus 'iri nia ke kwatea sa Paul 'uana 'i Jerusalem, osi'ana kira naia na'a fuana saungilana sulia tala.

⁴ Ma sa Festus ka olisi kira ka fata 'uri, "Sa Paul nia tua saena luma ni lokafo 'i Sesarea. Ma noa'a kasi tau go'o ma nai ba'a oli 'ali'ali logo 'i ne'eri.

⁵ Di'ia nia sasia ta ru ka rora, kamu ke kwatea ngwae fa'ina'ona'o kamu ki 'iri kike leka fa'inau 'uana 'i Sesarea ma kira ke ala'a giosia 'i ne'eri."

⁶ Sui sa Festus ka tua 'i Jerusalem sulia ta kwalu asoa nama ta akwala asoa la'u, sui nia ka oli 'uana 'i Sesarea. Aia, ma na asoa 'i buri 'ana, sa Festus ka leka ka tua ana kula ni kwai matalanga'inga, sui ka saea kira ka ba'ea ma'i sa Paul.

⁷ Ma ana kaida'i sa Paul nia dao, na Jiu ki ne'e kira leka ma'i fa'asia 'i Jerusalem, kira ka uu kalia, ma kira ka fai fafia 'ani ru 'oro ta'a liu ki ne'e noa'a kasi mamana go'o.

⁸ Bore ma sa Paul ka fata 'ani su'usilana, "Noa'a nau kusi sasia go'o ta ru ta'a ne'e fa'alia na taki kami Jiu ki, ma na Luma Abu God, nama na tatalafa'a doe 'i Rom."

⁹ Ma osi'ana sa Festus ka oga na Jiu ki kira ka saele'a fa'inia, nia ka saefiloa sa Paul ka 'uri, "Oko oga 'oke leka 'uana 'i Jerusalem, fasi 'iri

nai matalanga'i 'oe 'i ne'eri 'ani na ru ne'e kira saea suli'o?"

¹⁰ Sui sa Paul ka olisia ka 'uri, "Kula ni matalanga'inga na tatalafa'a doe 'i Rom alua nini'a nau ku uu na'a ana. 'I ne'e na'a ne'e kula ne'e totolia matalanga'ilaku. Noa'a nau kusi sasia go'o ta ru rora fuana ngwae 'i Jiu ki. Ma 'oko sai le'a na'a ana ta'ifau.

¹¹ Di'ia nau ku 'oia na taki ki ma ka totolia ne'e 'oke matalanga'i nau fuana mae'a, noa'a nau kusi gani 'uana ne'e nai tafi fa'asia. Bore ma na ala'anga kira ki ne'e kira fai fafi nau 'ani, noa'a nia kasi mamana, 'irai ma nia 'afita'i go'o fuana ta ngwae ne'e ka kwate nau fuada. Ma nau ku gani 'uana leka'a siana tatalafa'a doe 'i Rom fuana matalanga'ilaku."

¹² 'Una'eri sa Festus ka ala'a fa'inia na ngwae ki ne'e kira 'afia fa'inia kwai matalanga'inga. Sui nia ka fata 'uri fuana sa Paul, "Osi'ana 'oko gani 'uana leka'a siana na tatalafa'a doe 'i Rom, nia le'a, 'oke ba'a leka siana."

Sa Paul nia ala'a fuana sa Agripa fa'inia 'i Bernis

¹³ Buri 'ana bara asoa sui, sa Agripa na tatalafa'a fa'inia ngwaingwaena nia 'i Bernis, kera ka dao 'i Sesarea 'iri kike maa to'ona sa Festus ma kika kwaloa.

¹⁴ Ana kaida'i kera tua 'i Sesarea sulia bara asoa ne'eri, sa Festus ka fa'arongoa sa Agripa 'ani ala'anga ne'e sulia sa Paul. Nia ka fata 'uri, "Ta'i ngwae kira alua saena luma ni lokafo kaida'i ne'e sa Feliks nia gwaunga'i ma'i mala kaida'i naisi dao 'ua.

15 Ma ana kaida'i nau ku leka kwau 'uana 'i Jerusalem, na fata abu doe Jiu ki, ma na ngwae fa'ina'ona'o kira ki, kika ala'a giosia, ma kira ka gani nau 'iri nai matalanga'inia fuana saungilana.

16 Bore ma nau ku fata 'uri fuada, 'Noa'a la'u na falafala kami ngwae 'i Rom ki ne'e mike matalanga'inia ta ngwae 'i na'ona ne'e nia fata su'usia 'i maana na ngwae ne'e kira giosia ki.'

17 Ma kaida'i kira dao na'a ma'i ne'e 'i Sesarea, nau ku likota'i ku tua fuana rongolada ana kula fuana kwai matalanga'inga ana ruana asoa, ma nau ku saea ma'i ngwae ana ofo'a ki kira ka ba'ea ma'i na ngwae ne'eri.

18 'Una'eri, na ngwae ne'e kira fai fafia ki kira ka uu, ma noa'a kira kasi fai fafia go'o 'ani ti ru ta'a ne'e nau ku fia fasi kira ke ba'a saea.

19 Ru ne'e kira olisu'usu'u na'a fafia fa'inia ne'e fadalana na fo'osilana God kira fa'inia ta'i ngwae ne'e satana sa Jesus. Sa Jesus ne'eri nia mae na'a, bore ma sa Paul ka saea fasi nia mauri la'u.

20 Ma osi'ana noa'a nau kusi saiana ne'e nau ku malinga'i fa'uta ana ru ne'e, nau ku saefiloa sa Paul di'ia nia oga ka leka 'uana 'i Jerusalem fuana nau ku matalanga'inia 'ani na ru ne'e ki 'i ne'eri.

21 Bore ma sa Paul noa'a kasi alafafia, ma ka gani 'uana tua'a saena luma ni lokafo, ma leka'a siana na tatalafa'a 'i Rom fasi 'iri nia'a talana ne'e ka fa'asaga. Nia ne'e, nau ku saea noa'a kira kasi lafua fa'asia saena luma ni lokafo, leleka ka dao ana kaida'i ne'e totolia fuana ba'elana siana na tatalafa'a doe 'i Rom."

22 Sui sa Agripa ka fata 'uri fuana sa Festus,

“Nau ku oga logo rongolana ngwae ne'ana.”

Ma sa Festus ka olisia ka fata 'uri, “'Oke ba'a rongoa na'a nia'a rorodo.”

²³ Ma ana fa'i asoa 'i buri 'ana, sa Agripa fa'inia 'i Bernis kera ka dao ma'i, ma kera ka ru'ufia ma'i na ifi 'inoto'a kera ki. Ma kera ka ru'u saena luma fa'inia na ngwae 'inoto'a ana ofo'a ki, ma na ngwae fa'ina'ona'o ki saena ma'e fanoa ne'eri. Sui sa Festus ka kwate ala'anga 'iri kike tala'ia ma'i sa Paul.

²⁴ Ma sa Festus ka fata 'uri, “Agripa na tata-lafa'a 'ae, fa'inia na ngwae ne'e kamu fiku ma'i 'i ne'e ki, kamu lisia na ngwae ne'e satana sa Paul. Na Jiu ne'e kira tua 'i ne'e Sesarea ki ma na Jiu ne'e kira tua 'i Jerusalem ki, kira fai fafia nia'a, ma kira ka ri kira ka gani nau 'iri nai saungia ka mae.

²⁵ Bore ma kaida'i nau ku saefiloa, noa'a nau kusi dao go'o to'ona ta tae ne'e nia sasia ka ta'a fuana kike saungia ka mae du'ungana. Bore ma nia ka gani 'uana 'iri ke leka siana ngwae tatalafa'a doe kia 'i Rom. Nia ne'e nau ku ba'ea ma'i siana na ngwae tatalafa'a doe 'i Rom.

²⁶ Bore ma noa'a nau kusi to'o ana ta ru talinga'i ne'e nai kerekere sulia na rora'a ngwae ne'e fuana na ngwae tatalafa'a doe. Nini'a nau ku tala'ia ma'i siamu 'i ta'ena kwala Agripa na ngwae tatalafa'a, 'iri muke kwai'afi aku fuana dao'a to'ona ta ru mamana fuana keresilana.

²⁷ Osi'ana noa'a kasi le'a fuana nau ku kwatea kwau ta ngwae ne'e tua saena lokafo fuana ngwae tatalafa'a doe 'i Rom, dil'ia noa'a naisi fa'ata'i madako ana manata'anga ki ne'e kira giosia 'ani.”

26

Sa Paul su'usia nia'a 'i na'ona sa Agripa

¹ Sa Agripa ka fata 'uri fuana sa Paul, “Nia bolo go'o 'ana fuana 'oko fa'arongo kaimili 'ania manatamu.”

Ma sa Paul ka taga na limana ka fa'ata'inia ne'e nia ala'a, ma ka su'usi nia 'uri,

² “Kwala Agripa na ngwae tatalafa'a 'ae, nau ku saele'a go'o 'aku, osi'ana nau ku totolia nai fa'arongo 'oe 'ani na su'usilaku 'ani na ru ne'e Jiu ki kira fai fafi nau 'ania.

³ Nau ku saele'a ka tasa, osi'ana 'oko sai le'a ana falafala kia Jiu ki fa'inia na olisu'usu'unga kia ki. Ta ne'e nau ku gani 'oe, fasi 'iri 'oke fafarongo nau basi fa'inia mabetau'a.

⁴ “Ma na Jiu ki ta'ifau kira saiana malitaku 'ita ma'i ana ti'iti'ilaku. Kira ka saiana na maurilaku 'i fanoa nau, ma buri 'ana la'u 'i ne'e 'i Jerusalem.

⁵ Ma kira ka saiaku ka tau na'a ma'i, ana etangilana nau'a ta ngwae ana fiku ta'i ngwae ne'e kira fa'angasia na'a fo'osilana God 'ani falafala Jiu ki. Ma kira saea na fiku ta'i ngwae ne'eri 'ani, 'Farasi ki.' Fuila kika leka ma'i 'i ne'e 'iri kike fata fa'amamana sulia ru ne'eri ki, di'ia kira ma'udi.

⁶ Ma nini'a nau ku uu na'a 'i ne'e fuana na matalanga'ilaku, osi'ana nau ku kwaimasi na'a ana ru ne'e God nia eta fata'a 'ani fuana ko'o kia ki.

⁷ Ma nia na'a ne'e ru ba na akwala ma ro fuu'i ngwae kia ki kira kwaimasi 'uana ngalilana, kaida'i kira fo'osia God sulia asoa ma na rodo. Kwala Agripa, osi'ana na fito'onga ne'e nau ku

kwaimasi na'a ana ne'e ngwae 'i Jiu ki kira ka fai fafi nau!

⁸ Ma fa'uta ne'e ka 'afita'i fuamu'a ngwae 'i Jiu ki fuana fa'amamana'anga ana God ne'e nia saiana ta'elana ngwae mae ki?

⁹ “Ma 'i na'o ma'i, nau'a talaku nau ku ngangata fuana nau ku sasia na ru ki ta'ifau ne'e totolia nau ku takalonga'inia na fikutai' ngwae ne'e kira fa'amamana ana sa Jesus ngwae 'i Nasaret.

¹⁰ Na ru ne'eri ne'e nau ku sasi 'i Jerusalem. Nau ku ngalia na'a ngasingasi'anga fa'asia na fata abu doe ki, ma nau ku alua ngwae 'oro God ki saena luma ni lokafo. Ma ana kaida'i kira matalanga'inida fuana maelada, nau ku ala logo fafia.

¹¹ Ana kaida'i 'oro ki, nau ku liu ku nangasida saena luma fuana fo'onga'a ki, ma nau ku ili 'uana su'unga'ilada, fasi 'iri kike danga 'ania na'a fa'amamana'anga kira ki. Ma osi'ana nau ku saeta'a liu fuada, nau ku leka logo 'uana fanoa matamata ki fuana fa'akaisilada.

¹² “Ma du'ungana ru ne'eri, nau ku leka 'uana 'i Damaskas. Nau ku ngalia na kerekere'a ki fa'asia na fata abu doe ki fuana daulana na ngwae ne'e kira fa'amamana ana sa Jesus.

¹³ Kwala Agripa, kaida'i kami leka sulia tala tofongana asoa, nau ku lisia na ta'i ngwasinasina 'anga ne'e rara ka liufia na madakolana sina, ma nia rara ma'i fa'asia saena mamanga ka leka kalikali nau fa'inia na ngwae ne'e kami leka ki.

¹⁴ Ma kaimili ta'ifau go'o ne'e kami 'asi 'i ano, ma nau ku rongoa ta'i lingalinga'i ru ka fata 'uri fuaku 'ani ala'anga ngwae Jiu, ‘Saul, Saul!

Fa'uta ne'e 'oko fa'akaisi nau? 'Oko nonifi ana kaida'i 'oko tata'e sauli nau, di'ia na buluka nia nonifi kaida'i ne'e nia bulia maana sua ana na ngwae ne'e ka tala'ia.'

¹⁵ Ma nau ku fata 'uri fuana, 'Ara'i 'ae, 'ae'o sa tai nini'a?' Ma na Aofia ka fata 'uri, 'Nau'a sa Jesus, na ngwae ne'e 'oko fa'akaisia.

¹⁶ Tata'e na'a. Nau ku fa'ata'i fuamu, ma nau ku fili 'oe, fasi 'iri 'oke rao fuaku. Ma 'oko fa'arongoa ngwae ki la'u 'ani na ru ne'e 'oko lisi'i aku ki 'i ta'ena, ma ti ru la'u ne'e nai ba'a fa'ata'inia fuamu.

¹⁷ Nau ku asunga'ini'o siana na ngwae 'i Israel ki, ma na ngwae ne'e noa'a la'u Jiu ki, ma nau ku tagi sulio fasi 'iri noa'a kira kasi saungi'o.

¹⁸ Nau ku asunga'ini'o fuada fasi 'iri 'oko bulasida fa'asia na rorodo'a 'uana madakola'a, fa'asia na ngasingasi'anga sa Saetan 'uana God. Ma God ke ba'a rufuanata ana ta'anga'a kira ki. Du'ungana kira fa'amamana aku, God ke ba'a alu kira na ngwae nia ki fa'inia na ngwae ki ta'ifau ne'e God nia filida.'

¹⁹ "Aia, kwala Agripa na ngwae tatalafa'a 'ae, nau ku ro'o na'a sulia na fa'ata'inga ba nau ku lisia fa'asia 'i langi.

²⁰ Etana nau ku leka 'i Damaskas, sui 'i Jerusalem, ma 'afutana 'i Israel ta'ifau, sui siana na ngwae ne'e noa'a la'u Jiu ki, nau ku fa'arongo 'ani 'iri kira ka kakari alifa'i fa'asia ta'anga'a kira ki, ma kira ka abula 'uana God ma fuana sasilana na ru le'a ki 'iri ke fa'ata'inia kira kakari alifa'i mamana.

²¹ Ma du'ungana na ru ne'eri, na Jiu ki kira ka dau nau kaida'i nau ku tua saena Luma Abu

God, ma kira ka iliili 'uana saungilaku.

²² Bore ma ka leka ma'i ka dao ana fa'i asoa 'i ta'ena, God na'a ne'e nia 'afi nau. Ma nau ku fa'arongoa na ngwae ki ta'ifau, fuana ngwae ti'iti'i ki, ma ngwae 'inoto'a ki logo. Ma na ru ne'e nau ku sae'e ki, ni'i logo ba na profet ki ma sa Moses kira saea ke ba'a dao ma'i.

²³ Kira saea na ngwae filia God ke ba'a nonifii ma ka mae, ma nia'a logo na ngwae etaeta ke tata'e fa'asia na mae'a, fasi 'iri nia ke fa'arongo 'ani madakolana mauri'a firi fuana ngwae Jiu ki 'i na'o, ma fuana ngwae ne'e noa'a la'u Jiu ki logo."

²⁴ Ma kaida'i sa Paul ka ala'a 'ua suli nia 'una'eri, sa Festus ka ri fuana ka 'uri, "Paul 'ae, 'oko bolebole'a lala ne'ana kwa! Na sai 'i ru'anga doe 'oe ne'e fa'abani'o."

²⁵ Ma sa Paul ka olisia ka 'uri, "Ngwae gwaunga'i 'ae, noa'a nau kusi bolebole'a la'u nini'a! Na ala'anga nini'a nau ku sae'e ki ni'i mamana ma ka saga ta'ifau.

²⁶ Nau ku saiana nai fata nonira'a go'o 'aku fuana sa Agripa na ngwae tatalafa'a, osi'ana nia sai go'o 'ana ana na ru ne'e ki. Nia ka rongo sulia na ru ne'e ki ta'ifau ne'e fuli ana sa Jesus, osi'ana ru ne'e fuli ana sa Jesus ki noa'a 'iri fuli la'u ana ta kula ago.

²⁷ Aia, Agripa na ngwae tatalafa'a 'ae, 'uri ma 'oko fa'amamana na ala'anga profet ki? Nau ku saiana 'oko fa'amamana ani."

²⁸ Sui sa Agripa na ngwae tatalafa'a ka fata 'uri fuana sa Paul, "Ana kala kaida'i dokodoko

'una'eri go'lo ne'e, 'oko fia fasi 'oke ba'a kwatea nai fa'amamana ana sa Jesus na Christ?"

²⁹ Sa Paul ka olisia ka 'uri, "Sui bore 'ana kaida'i dokodoko, nama na kaida'i ka tau, nau ku fo'lo fuamu ma fuana ngwae ki ta'ifau ne'e kira tua 'i ne'e ma kira ka fafarongo nau ta'ena, fasi 'iri muke di'ia logo nau'a. Fadalana ne'e, kamu ke fa'amamana ana sa Jesus Christ, bore ma noa'a nau kusi oga ne'e muke tua saena luma ni lokafo di'ia nau'a."

³⁰ Sui na ngwae tatalafa'a, ma 'i Bernis, fa'inia sa Festus na ngwae gwaunga'i, ma na ngwae ki ta'ifau ne'e kira tua fa'inida, kira ka tata'e, ma kira ka leka na'a 'ada.

³¹ Ma ana kaida'i kira leka na'a kwau 'ada, kira ka fata 'uri fuada kwailiu, "Na ngwae ne'e noa'a kasi sasia go'lo ta ru ne'e bolo fuana nia ka maelia nama kira ka alu nia saena luma ni lokafo."

³² Ma sa Agripa ka fata 'uri fuana sa Festus, "Na ngwae ne'e totolia 'oke logea na'a, di'ia noa'a nia kasi gani 'uana na leka'a siana na ngwae tatalafa'a doe 'i Rom."

27

Sa Festus kwate sa Paul ka leka 'uana 'i Rom

¹ Ma kira manata 'uana 'iri kami ke to'ofolo na'a 'uana 'i Rom saena aba'i kula 'i Itali. Kira ka kwatea sa Paul fa'inia ti ngwae ne'e kira firi'ida ki, fuana sa Julius na ngwae 'inoto'a na ngwae ana ofo'a ki 'i Rom ne'e kira saea 'ani "Ngwae ana ofo'a na ngwae tatalafa'a doe."

² Sui kami ka ra'e saena faka fa'asia na fanoa 'i Adramitium, ne'e sasi aka'u fuana leka'a

'uana loboa ki kalia aba'i kula 'i Asia. Ma sa Aristakus, na ngwae 'i Tesalonika saena aba'i kula 'i Masedonia, ka leka logo fa'i kaimili. Ma kaimili leka na'a fa'asia fanoa 'i Siseria.

³ Ma fa'i asoa buri 'ana, kami ka dao na'a ana fanoa 'i Saedon. Ma sa Julius ka saele'a fa'inia sa Paul, ma ka ala'ania ka leka fuana lisilana kwaima nia ki 'iri kira ke kwatea tae ki ne'e nia bo'obo'lo 'uana.

⁴ Sui kami ka leka fa'asia 'i ne'eri, ma kami ka liu nunufana bubunga 'i Saeprus, osi'ana na iru nia tata'e ma'i 'i na'ona faka.

⁵ Sui kami ka to'ofolo na'a ana na loboa ne'e karangia aba'i kula 'i Silisia ma 'i Pamfilia ki, ma kami ka leka ma'i 'uana 'i Mira, fanoa doe saena aba'i kula 'i Lisia.

⁶ 'Una'eri sa Julius, na ngwae 'inoto'a ana ofo'a ne'eri, ka dao to'ona na faka fa'asia 'i Aleksandria ne'e ke ba'a leka 'uana 'i Itali, ma nia ka alu kaimili saena faka ne'eri.

⁷ Sui kami ka sarafa'inia liu leka'a sulia bara asoa, ma kami ka dao to'ona 'afita'i'anga doe ana leka'a ana asoa ne'eri ki, sui leka ma'i kami ka dao bolo fa'inia fanoa 'i Kinidus. Ma noa'a kami kasi leka na'a ana bali ne'eri, osi'ana na iru ra'e ma'i 'usi kaimili. Ma kami ka gali ana ngongora 'i Salmone, ma kami ka liu 'i nunufana bubunga 'i Krit.

⁸ Sui kami ka usuli toli ma'i ma ka 'afita'i ti'iti'i, kami ka dao ana lau'ua kira saea 'ani Lau'ua Le'a, ne'e noa'a kasi tau go'lo fa'asia ma'e fanoa 'i Lasea.

⁹ Na asoa 'oro ki ne'e sui na'a 'i ne'eri, osi'ana kami loloselo saulia na iru na'a ana kaida'i ne'eri. Kaida'i ne'eri logo fa'i asoa doe kira Jiu ki fuana manata logelana ta'anga'a ki liu ka sui

na'a, ma kaida'i fuana kauburu ka tala'ae na'a, ma ka 'afita'i na'a fuana kami ka daofa'i liu ana leka'a, 'asu 'ubani na faka kata kuru ana kaida'i ne'e iru nia doe. Nia ne'e, sa Paul ka fata 'uri fuada,

¹⁰ “Reala kwa, nau ku lisia ana leka'a ne'e kulu fa'asia 'i ne'e ke ba'a 'afita'i liu, ma na asi ke ba'a fa'alia na faka ne'e fa'inia na ru ne'e ki 'i saena. Ma ti ngwae akulu kike ba'a mae logo.”

¹¹ Bore ma na ngwae 'inoto'a ana ngwae ana ofo'a ki ka fa'amamana lala ana ngwae ne'e 'a'ana fuana faka fa'inia na ngwae ne'e nia to'o ana faka ne'eri kera saea. Ma noa'a nia kasi fa'amamana ana fatalana sa Paul.

¹² Ma na lau'ua ne'e kami dau ana noa'a kasi le'a fuana dau'a ana kaida'i ana unu'i gwari'a. Nia ne'e, 'orolana ngwae kira ka oga 'ada leka'a la'u 'i asi fasi 'iri kami ka dao 'i Finiks, di'ia nia talangwara'u, fasi 'iri kami ke mamalo 'i ne'eri ana kaida'i ana unu'i gwari'a. Osi'ana 'i Finiks ne'e na lau'ua ana bubunga 'i Krit ne'e ago fa'asia na iru ana kaida'i ne'eri.

Na kauburu dao saena asi

¹³ Aia, ma ana kaida'i ne'e iru nia tala'ae ka ufi ma'i 'i gwauna bubunga, ma na ngwae ki kira fia fasi kira totolia fuana sasilana na ru ne'e kira oga. Nia ne'e, kira ka lafua na gwalu saena faka, kira ka tala'ae leka'a na'a usulia na nununa na bubunga 'i Krit.

¹⁴ Ma noa'a kasi tau go'o, na iru doe ne'e kira saea 'ani, “Ara Toli” ka kwa'i, ma ka lala ufiufi na'a ma'i fafona tolo ma ka susu na'a.

¹⁵ Ma ka to'lea na'a faka, ma ka 'afita'i liu fuana sagalana sulia na iru, ma kami ka maruku

na'a ma mika ala'ania na'a faka 'iri na iru ka babalanga'i nia na'a 'ana fa'asia 'i Krit.

¹⁶ 'Iu, ma kaida'i kami liu kwau nununa bubunga 'i Kauda, kira lafua baru saena faka, sui bore 'ana nia ka 'afita'i.

¹⁷ Ma kira ka lobi fa'angasia logo faka 'asu 'ubani nia kata foga. Ma kira ka fa'akosoa na 'aba selo doe ne'e kira loloselo 'ani 'iri na iru ka ufi babalanga'inia na'a faka ne'e 'ania, osi'ana kira ma'u ara kata saranga'inida 'i 'a'e one karangia 'i Libia.

¹⁸ Sui na iru ka iru talau go'lo 'ana ka doe liu, ma ana ruana asoa, kira ka 'ui 'ania ti luda'a fa'asia saena faka.

¹⁹ Ma ana fa'i asoa 'i buri, kira ka 'ui 'ania ti ru la'u ana faka saena asi.

²⁰ Sulia fa'i asoa 'oro ki ne'e noa'a kami kasi lisia na'a sina nama ta fa'i bulubulu bore, ma na iru ka ngasingasi'a liu. Sui kaimili ka fia fasi noa'a kami kasi mauri na'a.

²¹ Bore ma sulia kala kaida'i tau na'a, na ngwae ki noa'a kira kasi 'ania ta fanga, sa Paul ka tata'e ka uu 'i na'oda, ma ka fata 'uri, "Reala kwa, fa'uta ne'e noa'a kamu kasi ro'lo go'lo sulia na ru ba nau ku saea fuaumulu, noa'a kulu kasi leka fa'asia 'i Krit? Di'ia kaumulu ro'lo sulia na fatalaku, noa'a kulu kasi dao go'lo to'ona na 'afita'i'anga ne'e.

²² Bore ma kaida'i ne'e, nau ku saea na'a fuaumulu noa'a kamu kasi ma'u! Osi'ana noa'a ta ngwae aumulu kasi mae, ta'ifilia na faka ne'e go'lo ne'e ke ba'a ta'a.

²³ Nau ku saiana ru ne'eri ki, osi'ana ana fa'i rodo ba sui kwau na 'ainsel God, ne'e nau ku tua fuana ma nau ku fo'osia, nia leka ma'i siaku.

²⁴ Ma nia ka fata 'uri, 'Paul 'ae, noa'a 'oe kosi ma'u! Du'ungana 'oke ba'a uu 'i na'ona na ngwae tatalafa'a doe 'i Rom. Ma God ke ba'a 'afia na ngwae ne'e kira leka fa'ini'o ki 'iri noa'a kira kasi mae, osi'ana na kwai'ofe'anga nia fuamu.'

²⁵ Ta ne'e ngwae ki, noa'a kamu kasi ma'u! Sulia nau ku fito'o na'a ana God ke ba'a sasi 'una'eri na'a di'ia ba na 'ainsel nia saea fuaku.

²⁶ Bore ma na asi ke ba'a olonga'i kulu ana ta ta'i bubunga la'u."

²⁷ Ma na kauburu ka kwa'i kaimili na'a saena asi ne'eri sulia akwala ma fai fa'i rodo, na iru ka ufi saulunga'inia na'a faka saena kula 'ato na'a ana asi Mediterenia. Ma ka bolo na'a fa'inia tofongana na rodo, na ngwae ne'e kira rao saena faka kira ka fia fasi kaimili karangi dao na'a 'i sara.

²⁸ Kaida'i kira manata 'una'eri, kira ngalia na'a kwalo ne'e kira firi'ia na fau kulu maana, kira ka 'ui 'ania saena asi 'uana 'oito'olana kula ne'eri fuana kira ka saiana ne'e nia dao karangia na'a 'i sara. Ma kaida'i kira 'oito'o ana 'ani kula ne'eri, nia 'ato ka bolo fa'inia ro akwala tafanga ki. Sui noa'a kasi tau, kira ka 'ui la'u 'ani kwalo ne'eri, ma kira dao to'ona kula ne'eri akwala ma lima tafanga ki na'a ana 'atolana.

²⁹ Ana kaida'i kira dao to'ona 'una'eri, kira ka ma'u 'asu 'ubani na faka kata ra'e 'i fafona ta fau. Nia ne'e kira ka 'ui 'ania fai gwalu ki fa'asia burina na faka, ma kira ka fo'o na'a 'uana na dangi.

³⁰ Ma ana kaida'i ne'eri, na ngwae ne'e kira rao saena faka ki, kira oga kike tafi fa'asia na faka, kira ka fa'akosoa na'a baru saena na asi,

kira ka soke fasi kira leka fuana kike 'ui 'ania la'u ti gwalu fa'asia 'i maana na faka.

³¹ Ma sa Paul ka fata 'uri fuana ngwae ana ofo'a ki fa'inia na ngwae 'inoto'a kira, "Di'ia na ngwae rao ne'e ki noa'a kira kasi tua saena faka, noa'a kamu kasi mauri."

³² Kaida'i ngwae ana ofo'a ki kira rongoa, kira ka siki muusia na'a kwalo ana baru fa'asia na faka fasi 'iri ka leka na'a 'ana.

³³ Kaida'i nia karangi ka dangi na'a, sa Paul ka 'engo kira 'iri kika 'ania ta fanga nia ka fata 'uri, "Na akwala ma fai asoa ki ne'e sui na'a kwau kamu ka tua kwaimasi ma noa'a kamu kasi 'ania ta ru.

³⁴ Ma nau ku gani kaumulu na'a, muke 'ani ti fanga, fasi 'iri muke ngasingasi'a 'asu 'ubani kamu kata mae. Ma nau ku saea fuamu'a ne'e noa'a kamu kasi nonifii go'o sui bore 'ana na kauburu ne'e ka kwai kulu."

³⁵ Buri 'ana nia saea ru ne'eri, sa Paul ka ngalia na beret, ma ka ba'atafea God 'i na'oda, sui ka ngiia, ma ka 'ania.

³⁶ Kaida'i kira lisia na'a, kira ka falatali'a ma manatada fi'i tua nene, ma kira fi'i fanga.

³⁷ Kaimili ro talanga'i ma fiu akwala ma ono ngwae ki ne'e kami tua saena faka.

³⁸ Ma 'i buri 'ana ngwae ki ta'ifau kira fanga kika abusu na'a, kira ka 'ui 'ania la'u na luda'a ki ta'ifau ne'e kira saea 'ani witi ki saena asi, fasi 'iri ne'e faka ka sasala.

Na faka ra'e na'a 'i sara

³⁹ Ana kaida'i nia dangi na'a ma'i, na ngwae ne'e kira rao saena faka noa'a kira kasi lia saiana 'i fa'i ne'e kira dao ana. Kira lisia na

lau'ua ana busu one, ma kira ka manata dilia ka talangwara'u kira ka leka 'ani faka 'uana na busu one ne'eri.

⁴⁰ Ma kira ka siki muusia na'a gwalu ki, kira ka kanusua 'ada saena asi. Ma ana kaida'i ne'eri logo, kira ka logea na'a kwalo ne'e kira firi fafia 'ani na fote ni fa'asagalana na faka. Sui kira ka taga na'a 'aba selo ni loloselo'anga 'i maana faka, 'iri na iru ke ufi ma ke laeta'inia na faka 'uana 'i sara.

⁴¹ Aia, ana kaida'i kira sasi 'ua fa'inia na ru ne'eri ki, na faka ne'e ka olonga'inia na'a 'i fafona na busu one fafona mai, ma na maana faka ka ra'e na'a 'i sara 'ana 'una'eri, ma na burina faka ka madiko na'a ana nafa.

⁴² 'Iu, ma ana kaida'i ne'eri, na ngwae ana ofo'a ki kira ka lokoa na'a saungilana ngwae ne'e kira firi fafida ki, 'asu 'ubani ti ngwae ada kira kata 'aranga 'i sara, ma kira ka tafi.

⁴³ Ma osi'ana na ngwae 'inoto'a ana ngwae ana ofo'a ki nia oga ka fa'amauria sa Paul, nia ka fata luida noa'a kira kasi sasia ru ne'eri, ma nia ka saea kira ka logeda, ma ka saea logo fuana na ngwae ne'e kira saiana 'aranga'anga ki kira ka lofo saena asi, fasi 'iri kira ke 'aranga 'i sara 'i na'io.

⁴⁴ Ma bali ana ngwae kira ka 'isi kwau 'i buri, nia ka saea kira ke dau kwau ana reba 'ai ki ne'e madiko ana faka 'iri kira ke 'aranga kwau 'i fafoni. Aia, kami sasi 'una'eri ne'e kwate ma kami ka mauri, ma kami ka dao 'i sara.

¹ Ma kaida'i kami dao na'a 'i sara, kami fi'i dao to'ona na bubunga ne'e kami dao ana kira saea 'ani 'i Malta.

² Na ngwae 'i ne'eri ki, kira kwaima liu fuaimili. Ma ana kaida'i ne'eri logo ne'e na uta to'o, ma ka gwari liu, ma kira ka fiku maana mafula, ma kika kwalo kami ta'ifau.

³ Ma ana kaida'i sa Paul ka gonia na fofu rara 'ai 'uana alulana saena mafula, ta'i fa'i malo ka ru'u ma'i fa'asia na fofu rara 'ai ne'eri ki osi'ana na 'ako'akolana mafula, ma ka 'ala tatara ana limana sa Paul, ma ka noa'a kasi karasu.

⁴ Kaida'i ngwae ana fanoa ne'eri kira lisia na fa'i malo ne'e nia dau tatara ana limana sa Paul, kira ka fata fuada kwailiu, "Na ngwae ne'e, ngwae sau ngwae nini'a, ma na god ne'e satana 'Du'unga' ma noa'a nia kasi oga nia ka mauri, sui bore 'ana nia ka mauri ma'i fa'asia saena asi."

⁵ Bore ma sa Paul ka nangata'inia na malo ne'e dau tatara ana limana 'uana saena mafula, ma noa'a ta ru kasi sasia go'o.

⁶ Ma kira ka lialia fasi limana sa Paul kata ubu, ma noa'a kasi 'asia likota'i go'o 'i ano, ma ka mae. Sui kaida'i kira kwaimasi ka tau, ma noa'a ta ru kasi sasia, kira ka rokisia manatada kira ka 'uri, "Na ngwae ne'e, nia ta god!"

⁷ Ma na kula ne'eri noa'a kasi tau go'o fa'asia na ano sa Publius na ngwae gwaunga'i ana bubunga ne'eri. Nia ka kwalo le'a liu aimili, ma kami ka tua fa'inia sulia uulu asoa ki.

⁸ Ma ana kaida'i ne'eri, na ma'a sa Publius ka mata'i 'ani 'ako'ako'anga, ma nia ka laeta'inia 'abu. Ma sa Paul ka ru'u siana saena agi luma

nia, ma ka fo'lo, ma ka alua limana fafia, ma nia ka 'akwa na'a.

⁹ Kaida'i ne'e ngwae ki kira lisia na ru ne'eri, na ngwae mata'i ki ta'ifau saena bubunga ne'e, kira ka leka logo ma'i siana sa Paul, ma nia ka gurada.

¹⁰ Na ngwae ki kira ka kwatea na'a ru 'oro ki fuaimili. Ma kaida'i kami sasi aka'u 'uana leka'a saena faka, kira ka alua na'a na ru 'oro ne'e kami bo'obo'lo 'uani ki fuana leka'a kami.

Fa'asia 'i Malta kira ka leka 'uana 'i Rom

¹¹ Buri 'ana uulu madamo ki sui na'a, kami ka leka saena faka ne'e 'ita ma'i fa'asia 'i Aleksandria. Ro gwari 'ai kala ki ne'e kira saea 'ani sa Kasto ma sa Polaks ne'e kira 'inia 'i maana na faka ne'eri. Na faka ne'e nia tua logo 'i Malta ana kaida'i ana unu'i gwari'a.

¹² Ma kami ka dao ana fanoa 'i Sirakus, ma kami ka tua 'i ne'eri sulia uulu asoa ki.

¹³ Ma 'ita 'i ne'eri, kami ka leka mika dao 'i Regium. Fa'i asoa 'i buri 'ana, na iru ka iru 'ala'a ma'i, ma ro asoa ki sui kami ka dao ana ma'e fanoa 'i Puteoli.

¹⁴ Kami ka dao to'ona ti ngwae ne'e kira fa'amamana ana sa Jesus kira tua 'i ne'eri, ma kira ka gani kaimili 'iri mike tua fa'inida sulia ta fiu asoa. Sui, kami fi'i leka 'uana 'i Rom sulia tala 'i tolo.

¹⁵ Ma ti ngwae ne'e kira fa'amamana ne'e kira tua 'i Rom, kira rongoa kami dao na'a, kira ka leka ma'i ma'akwali kaimili ana ro ma'e fanoa ne'e kira saea 'ani "Usi'a 'i Apius" ma "Uulu Luma fuana Ngwae Kwaita ki." Ma kaida'i sa

Paul ka lisida, nia ka ba'atafea God, ma nia ka falatali'a ma manatana ka babato'o.

'I Rom

¹⁶ Kaida'i kami dao 'i Rom, kira ka ala'ania sa Paul ka tua 'ana ta'ifilia saena luma fa'inia ta'i ngwae ana ofo'a 'iri ka folo 'usia.

¹⁷ Kami dao mika tua na'a sulia uulu asoa ki sui, sa Paul ka saea ma'i na ngwae fa'ina'ona'o Jiu ki ne'e kira tua 'i Rom fuana na ala'anga fiku'a. Kaida'i kira fiku ma'i ka sui, nia ka fata 'uri fuada, "Ngwaefuta nau kina ngwae ana 'i Jiu, noa'a nau kusi sasia go'o ta ru ta'a fuana ngwae kulu ki, ma noa'a nau kusi fa'alia go'o na falafala kia ki ne'e kulu ngalia fa'asia na ko'o kia ki. Ma fa'ina'ona'o Jiu ki firi'i nau 'i Jerusalem, ma kira ka kwate nau fuana ngwae 'i Rom ki.

¹⁸ Ma kaida'i na ngwae Rom ki kira saefilo nau, kira ka oga logelaku fa'asia saena luma ni lokafo, osi'ana noa'a kira kasi dao go'o to'ona ta rora'a ne'e nau ku sasia ka bolo fuana nau ku mae du'ungana.

¹⁹ Bore ma kaida'i na Jiu 'i ne'eri ki kira loko noa'a kira kasi alafafia, nau ku gani 'uana leka'a siana na ngwae tatalafa'a doe 'i Rom. Noa'a nau kusi leka la'u ma'i 'i ne'e, 'iri nai giosia na ngwae kia ki 'ani ta ru.

²⁰ Nia ne'e, nau ku sae kaumulu ma'i, 'iri nau ku lisi kaumulu, ma nau ku ala'a fa'i kaumulu. Osi'ana kira firi'i nau 'ani kwalo sene ne'e du'ungana nau ku fa'amamana ana ngwae ne'e na ngwae 'i Israel ki kira kwaimasi ana 'ani fito'onga, nia dao na'a."

²¹ Sui na Jiu ne'eri ki kira ka olisia sa Paul kika 'uri, "Noa'a ta kerekere'a kasi dao go'o aimili sulio fa'asia 'i Judea, nama ta ngwae ana ngwae asina kia ki ne'e kira leka ma'i fa'asia 'i ne'eri fa'inia ta fa'arongo'anga ma noa'a kira kasi saea nama ta ru ta'a sulio.

²² Bore ma kaimili oga rongolana na man-atamu osi'ana kami saiana saena fanoa ki ta'ifau na ngwae ki kira fata 'e'e lala sulia na ngwae fa'amamana ne'e 'oko 'ado fiku fa'inida."

²³ Ma kira ka 'olea na'a asoa fa'inia sa Paul, ma na ngwae 'oro ki kira ka leka ma'i ana asoa ne'eri 'uana kula ne'e sa Paul nia tua ana. Ma nia tala'ae 'ofodangi leleka ka rodo, nia fa'amanata, ma ka kwatea na'a ala'anga sulia na mauri'a ne'e God ke gwaunga'i fafia fuada. Ma nia ka iliili 'uana rokisilana manatada sulia sa Jesus ne'e ngwae filia God ne'e ni'i saena na taki sa Moses ki fa'inia na kerekere'a na profet ki.

²⁴ Ma ti ngwae ada, kira ka fa'amamana sulia na fatalana, bore ma ti ai ada noa'a kira kasi fa'amamana.

²⁵ Ta ne'e kaida'i kira leka na'a 'ada, kira ka olisu'usu'u safitada kwailiu buri 'ana sa Paul nia saea ala'anga 'isi ne'e, "Na Ano'i ru Abu ka fata le'a liu ana profet Asea fuana ko'o kamu ki,

²⁶ ba ka 'uri,
'Asea leka, 'oko saea fuana ngwae nau ki ko 'uri: Kamu ke fafarongo, ma muke fafarongo, bore ma noa'a kamu kasi saiana fa'arongo'a God.

Ma kamu ke lia, ma muke lia, bore ma noa'a kamu kasi lisia tae ne'e God sasia fuamu'a.

27 Osi'ana ne'e manatamu'a nia o'eo'ela, ma muke bokota na alingamu'a, ma muke bokota logo na maamu'a.

'Asu 'ubani maamu'a kata lisia, nama alingamu'a kata rongoa, ma na manatamu'a kata malinga'inia fatalana God, ma muka fa'ita'i ma'i 'uana ma nia ka gura kamu.' "☆

28-29 Sui sa Paul ka fa'asuia la'u na fatalana ka 'uri, "Nau ku oga muke saiana ne'e na mauri'a ne'e God ke kwatea, nia'a logo fuana na ngwae ne'e noa'a la'u Jiu ki. Kira'a bore kike to'o logo ana!"

30 Ma sa Paul ka tua sulia ro fa'i ngali la'ula'u ki ana luma ne'e nia folia. Ma ana luma ne'eri, nia ka kwaloa na ngwae ne'e kira leka ma'i siana ki fuana lisilana.

31 Ma nia ka fa'atalo 'ania na 'Inoto'anga God, ma ka fa'amanata sulia na Aofia sa Jesus Christ 'ani fata nonira'anga, ma noa'a ta ngwae kasi luia fa'asia fa'atalo'anga.

**Fau Alanga'inga Faolu Ana Ala'anga
Kwara'ae
The New Testament and Genesis in the Kwara'ae
language of the Solomon Islands
Niu Testament na Stat long langguis Kwara'ae**

copyright © 2003 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Kwara'ae

Translation by: SITAG

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2017-11-14

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 31 Aug 2023

100e8c4b-3c10-5adf-8b7e-9b5cdcfb9b38